

Světová revoluce a vývoj marxismu

Marx a Engels

Vznik marxismu je počátkem vědeckého výzkumu a poznání zákonitostí společenského vývoje. Nezrodil se ze dne na den a mávnutím kouzelného proutku. Rodil se postupně v důsledku objektivních a subjektivních podmínek.

Vytvořil proň podmínky a vynutil jej kapitalismus jako systém výrobních a společenských vztahů, nesmiřitelný protiklad kapitalistů a proletariátu.

Kapitalismus vznikl s přechodem od feudalismu k soukromému vlastnictví výrobních prostředků a svobodné pracovní síle. Prvopočátky kapitalismu sahají do dob renesance v dnešní Itálii, v Nizozemí a Anglii. Rozpor mezi vykořisťovanými a vykořisťovateli nalézal výraz v utopických představách spravedlivého sociálního uspořádání.

Za přechod socialismu od utopie k vědě vděčí lidstvo genialitě Marxe a Engelse.

Karel Marx se narodil 5. května 1818 v Trevíru. Otec byl zámožný a vzdělaný advokát. Karel vystudoval gymnasium, a na univerzitách v Bonnu a v Berlíně práva, filosofii a historii.

Bedřich Engels byl o dva roky mladší. Narodil se 28. listopadu 1820 v Barmenu, dnešní součásti Wuppertalu. Jeho otec byl továrník, majitel přádelny a spolumajitel textilní továrny v anglickém Manchesteru. Význam vzdělání podceňoval a nedovolil synovi dokončit gymnasium. Přál si, aby byl obchodníkem a průmyslníkem. Poslal ho na zkušenou do Brém a do Manchesteru. Když Bedřich vykonával v Berlíně vojenskou službu, chodil na univerzitu na přednášky filosofie.

O Marxovi a Engelsovi existuje množství životopisů různé úrovně. Za nejhodnotnější považují:

P. N. Fedosejev a kol.: Karel Marx, Životopis, Nakladatelství Svoboda, Praha 1981.

H. Gemkow a kol.: Bedřich Engels, Životopis, Nakladatelství Svoboda, Praha 1982.

Heinrich Gemkow: Život dvou přátel. Nakladatelství Svoboda, Praha 1986.

Robert Jean Longuet: Můj dědeček Karel Marx. Nakladatelství Svoboda, Praha 1979.

Vzpomínky na Karla Marxe a Bedřicha Engelse. Státní nakladatelství politické literatury, Praha 1958.

Tyto životopisy jsou významné zejména tím, že dokládají objektivní historickou situaci i osobní podmínky Marxe a Engelse, v nichž tvořili nejdůležitější díla trvalé hodnoty.

Engels uvádí v knize Anti-Dühring historické skutečnosti, jež vedly k rozhodujícímu obratu v pojetí dějin. „Roku 1831 došlo v Lyonu k prvnímu povstání dělníků; v letech 1838 až 1842 vyvrcholilo první národní dělnické hnutí, hnutí anglických chartistů. Třídní boj mezi proletariátem a buržoazií se dostával do popředí dějin nejpokročilejších zemí Evropy, a to tou měrou, jak se tam vyvíjely jednak velký průmysl, jednak nově dobyté politické panství buržoazie.“

(Marx Engels, Spisy, svazek 20, s. 49. Svoboda Praha 1961)

Marx ani Engels se nestali stoupenci revolučního hnutí božím vnuknutím. Přivedl je k němu vývoj, v němž se snoubilo jejich hluboké sociální cítění s kritickým filosofickým a ekonomickým myšlením. Co bylo důležitější? Jedno podmiňovalo druhé.

V říjnu a listopadu 1842 napsal Marx pod pseudonymem do časopisu Rheinische Zeitung rozsáhlou stat', v níž ironizuje Porýnský zemský sněm, který z pozic bohatých vlastníků lesů

vymýšlí zákon, který by odsoudil chudáky, kteří sbírají chrastí, jako zloděje, či dokonce zločince.

Četl jsem to poprvé v roce 1957 a připomnělo mi to tatínkovo vyprávění. Když po návratu z první světové války nastoupil místo lesního města Vodňany, zrušil nařízení, podle něhož směli chudí lidé sbírat chrastí v lese jen jeden den v týdnu na zvláštní písemné povolení.

Marx v Kapitálu nezůstává u suché teorie. Spolu s vědeckým rozbořením kapitalistického vykořisťování proletariátu dokládá, v jakých nelidských podmínkách žijí proletářské rodiny. Zvlášť poukazuje na práci dětí, jež tehdy někde ve stáří 6 let trávily v zaměstnání 12 i více hodin denně.

Engels jako čtyřiačtyřicetiletý nazval svoji první velkou knihu „Postavení dělnické třídy v Anglii“. Kritizuje nelidské životní podmínky proletariátu. Líčí otřesné skutečnosti, jež poznal za dvouletého pobytu v průmyslovém Manchesteru. Vyvozuje závěry o nutnosti organizovaného třídního boje proletariátu proti buržoazii. Kniha vyšla roku 1845.

Není bez zajímavosti, že pokrokový americký spisovatel Jack London o 58 let později vylíčil v knize „Lidé z propasti“ na základě sociologického výzkumu poměry v londýnském East Endu ne-li horší, tedy podobné, jaké poznal Engels v Manchesteru.

Marx a Engels prošli vývojem od idealismu k dialektickému materialismu a od revolučního demokratismu ke komunismu.

V létě 1843 napsal Marx „Úvod ke kritice Hegelovy filosofie práva“. Poprvé zde vyjádřil význam teorie pro revoluční hnutí: „...teorie se stává materiální silou, jakmile se zmocní mas.“ „Jako filosofie nachází v proletariátu svou materiální zbraň, tak nachází proletariát ve filosofii svou duchovní zbraň...“

(ME Spisy, svazek 1, s. 408 a 414. Státní nakladatelství politické literatury Praha 1956)

K těmto myšlenkám patří Marxova jedenáctá z „Tezí o Feuerbachovi“: „Filosofové svět jen různě vykládali, jde však o to jej změnit.“

(ME Spisy, svazek 3, s. 19)

V roce 1843 za pobytu v Paříži se Marx pustil do intenzivního studia současných ekonomických poměrů a kriticky bádá v literatuře francouzských a anglických ekonomů. Dospěl k poznání, že politiku a její dějiny je nutno vysvětlovat z ekonomických poměrů a nikoli naopak. Provedl poprvé analýzu mzdy, zisku, úroku a renty.

V Paříži navázal také spolupráci s dělnickými a komunistickými organizacemi. V teorii i praxi přešel na proletářské pozice. Hegelovu teorii odcizení pojal materialisticky – zrušit odcizení v podmínkách kapitalistické zbožní výroby může jen revoluční boj, proletářská revoluce.

Marxovy poznatky z ekonomie a dialektiky můžeme číst v knize „Ekonomicko-filosofické rukopisy z roku 1844“. Vznikly patrně v dubnu až srpnu roku 1844. Patří k dílům, v nichž dovršil přechod od idealismu k materialismu a od revolučního demokratismu ke komunismu.

(K. Marx: Ekonomicko-filosofické rukopisy z roku 1844, SNPL Praha 1961)

Ve druhé polovině 40. let 19. století Marx a Engels dovršili proces formování marxismu jako vyhraněného, rozvíjejícího se vědeckého světového názoru dělnické třídy. V té době vyšly

dvě práce stěžejního významu, „Bída filosofie“ a „Manifest Komunistické strany“. Lenin je označil za díla zralého marxismu.

Marxova kniha „Bída filosofie. Odpověď na „Filosofii bídy“ pana Proudhona.“ patří k nejzávažnějším dílům marxismu. Na kritice francouzského filosofa a ekonoma Marx vyložil hlavní principy historického materialismu, podstatu buržoazního výrobního způsobu a dějinnou úlohu proletariátu.

Proudhonismus byl prototypem maloburžoazního pseudosocialismu. Pro něj je charakteristické, že odsuzuje „špatné stránky“ kapitalismu, ale předpokládá věčné trvání kapitalistických výrobních a společenských vztahů.

Marx napsal: „Už od počátků civilizace je výroba založena na antagonismu povolání, stavů, tříd, konečně na antagonismu práce nahromaděné a práce bezprostřední. Bez antagonismu není pokroku. Takový je zákon, jímž se civilizace řídí dodnes. Dodnes se výrobní síly vyvíjely díky této vládě třídního antagonismu.“

(ME Spisy, svazek 4, s. 112)

Historii formování dělnické třídy, její úlohu, jakož i význam jejího uvědomění a anizovanosti shrnul Marx v poslední kapitole knihy.

Čteme zde: „Ekonomické podmínky změnily nejdříve širokou masu obyvatel v dělníky. Panství kapitálu vytvořilo pro tuto masu společnou situaci, společné zájmy. A tak je tato masa už třídou proti kapitálu, není však ještě třídou pro sebe. V boji...se tato masa stmeluje, ustavuje se jako třída pro sebe. Zájmy, které hájí, stávají se třídními zájmy. Ale boj třídy proti třídě je politický boj.“

(ME Spisy, svazek 4, s. 195)

„Podmínkou osvobození pracující třídy je zrušení všech tříd, tak jako podmínkou osvobození třetího stavu, podmínkou buržoazního řádu, bylo zrušení všech stavů a všech řádů.

Dělnická třída nahradí během svého vývoje starou buržoazní společnost asociací, která vylučuje třídy a jejich antagonismus, a nebude již politické moci ve vlastním smyslu, protože právě politická moc je oficiálním výrazem třídního antagonismu uvnitř občanské společnosti.

Do té doby bude antagonismus mezi proletariátem a buržoasií boj třídy proti třídě, boj, který přiveden ke svému nejvyššímu výrazu znamená totální revoluci...

Jedině za takového pořádku, v němž už nebude tříd a třídního antagonismu, přestanou být společenské evoluce politickými revolucemi.“

(ME Spisy, svazek 4, s. 196)

Důležitou úlohu pro politickou orientaci Marxe a Engelse sehrál Svaz komunistů a ideové a praktické působení v něm. V roce 1885 ve stati „K dějinám Svazu komunistů“ Engels napsal: „Dnešní mezinárodní dělnické hnutí je v podstatě přímým pokračováním tehdejšího německého dělnického hnutí, jež bylo prvním mezinárodním dělnickým hnutím vůbec a z něhož vyšlo mnoho těch, kteří později převzali vedoucí úlohu v Mezinárodním dělnickém sdružení. A teoretické zásady, které si Svaz komunistů vepsal na svůj prapor v „Komunistickém manifestu“ z roku 1847, tvoří dnes nejsilnější mezinárodní pojítka veškerého proletářského hnutí v Evropě i v Americe.“

(ME Spisy, svazek 21, s. 238, Svoboda Praha 1967)

Manifest Komunistické strany, sepsaný Marxem a Engelsem, dává smysl a formuluje základní rysy strategie celého světového komunistického a dělnického hnutí.

Ve stručné podobě shrnuje dějiny třídních bojů, odhaluje rozpory buržoazní společnosti a třídní podstatu buržoazního státu, rozpor kapitalistických výrobních sil a výrobních vztahů, jež může vyřešit jen sociální revoluce.

Dokazuje dějinnou úlohu strany proletariátu. Formuluje její hlavní úkol – zrušit panství kapitalismu, soukromé vlastnictví, jež s sebou nese vykořisťování člověka člověkem. Vytvořit společnost, v níž svobodný rozvoj každého bude podmínkou svobodného rozvoje všech.

Zrušení buržoazního, to znamená soukromého vlastnictví, je perspektiva, k níž směřuje politika komunistické strany. Lidé však chtějí žít lépe už dnes. Komunistický manifest formuluje trvale platnou zásadu: „Komunisté bojují za dosažení nejbližších cílů a zájmů dělnické třídy, ale v hnutí přítomnosti představují zároveň budoucnost hnutí.“

(ME Spisy, svazek 4, s. 461)

Komunistický manifest na závěr shrnuje strategické zásady hnutí:

„...komunisté všude podporují každé revoluční hnutí proti dosavadním společenským a politickým poměrům.

Ve všech těchto hnutích vyzdvihují otázku vlastnictví jako základní otázku hnutí, bez ohledu na to, zda už nabyla více nebo méně vyvinuté formy.

Komunisté konečně všude usilují o spojení a dorozumění demokratických stran všech zemí.

Komunisté pokládají za nedůstojné, aby tajili své názory a úmysly. Prohlašují otevřeně, že jejich cílů lze dosáhnout jen násilným svržením celého dosavadního společenského řádu.“

Internacionalismus jako stěžejní princip dělnického hnutí a podmínka vítězství revoluce se stal devizou marxistických komunistických stran. Vyjadřuje jej finální deviza Komunistického manifestu: PROLETÁŘI VŠECH ZEMÍ, SPOJTE SE!

(ME Spisy, svazek 4, s. 462)

Manifest obsahuje v jednotě výklad dialektického a historického materialismu, politické ekonomie a vědeckého komunismu. Pojítkem všech tří součástí marxismu je dialektika.

Marx podstatu své dialektické metody vyložil v doslovu k druhému vydání prvního dílu Kapitálu: „Moje dialektická metoda je v základě od Hegelovy metody nejen odlišná, nýbrž je jejím přímým opakem. Pro Hegela je proces myšlení, který pod názvem Idea dokonce přeměňuje v samostatný subjekt, demiurgem skutečna, které tvoří jen jeho vnější projev. U mne naopak není ideálno nic jiného než materiálno přenesené do lidské hlavy a v ní přetvořené...Mystifikace, kterou trpí dialektika v rukou Hegelových, nikterak neznámá, že nebyl první, kdo souhrnně a vědomě vyložil její obecné formy pohybu. U Hegela stojí dialektika na hlavě. Musí se převrátit, aby se v mystické slupce objevilo racionální jádro.“

(ME Spisy, svazek 23, s. 37)

Dialektický materialismus umožnil Marxovi pochopit princip kapitalismu jako společenského systému. Je na něm založen celý „Kapitál“. Lenin napsal: „I když Marx nezanechal Logiku (s velkým L), zanechal logiku Kapitálu, a toho by se mělo v této otázce v nejvyšší míře využít. V Kapitálu je na jednu vědu aplikována logika, dialektika a teorie poznání (není třeba tří slov, je to jedno a totéž) materialismu, jenž převzal od Hegela všechno cenné a dále je rozvinul.“

(Lenin, Sebrané spisy, svazek 29, s. 316, Svoboda Praha 1988)

Engels se zabýval dialektikou zejména v knihách Anti-Dühring, Dialektika přírody a Ludvík Feuerbach a klasická německá filosofie.

Definuje dialektiku jako vědu o všeobecných zákonech pohybu a vývoje přírody, lidské společnosti a myšlení, jako vědu o všeobecné souvislosti, o nejobecnějších zákonitostech pohybu.

Jako její základní zákony uvádí: Zvrat kvantity a kvality – Vzájemné pronikání polárních protikladů a zvrat jednoho v druhý, když jsou zostřeny do krajnosti – Vývoj rozporem neboli negace negace – Spirálovitá forma vývoje.

Zákony dialektiky se podle něho dají v podstatě zredukovat na tři: zákon zvratu kvantity v kvalitu a naopak; zákon pronikání protikladů; zákon negace negace.

V úvodu k „Dialektice přírody“ Engels napsal: „Hmota se pohybuje ve věčném koloběhu, který se dovršuje teprve v údobích, pro něž náš pozemský rok už není postačujícím měřítkem, v koloběhu, v němž doba vrcholného vývoje, doba organického života a ještě více doba života bytostí vědomých si sebe samých i přírody, je vymezena stejně skoupě jako prostor, v němž se uplatňují život a sebeuvědomění; v koloběhu, v němž každý konečný způsob existence hmoty, ať už je to Slunce nebo mlhovina, jednotlivý živočich nebo živočišný druh, chemické slučování nebo rozkládání, je stejně pomíjející a v něm není nic věčného kromě věčně se měnící, věčně se pohybující hmoty a zákonů, podle nichž se pohybují a mění.“

(ME Spisy, svazek 20, s. 341, Svoboda Praha 1966)

Dialektika je nejvyšší forma myšlení. Je náročná. Pohodlnější je tzv. zdravý selský rozum, který bere věci jednoduše, „tak, jak jsou“. Černé je černé a nemůže být bílé. Někdo je dobrý, někdo zlý. Někdo má pravdu, někdo ne. V běžném denním životě člověk s takovým myšlením vystačí.

Horší je, když se na takové chápání věcí a událostí omezuje politik, nebo dokonce komunista. Marxismus bez dialektické metody se rozpadá na oddělené „svaté pravdy“ bez celkové souvislosti a pochopení vývoje.

Adolf Hitler jako prototyp šosáka a tmáře se výslovně bránil dialektice. Podle něj lidé chtějí slyšet jednoduché pravdy: Krizi a bídu zavinili Židé. Německý národ potřebuje životní prostor.

Opakem dialektiky je metafyzický způsob myšlení. „Pro metafyzika jsou věci a jejich myšlenkové odrazy, pojmy, izolované, pevné, strnulé, jednou provždy dané předměty zkoumání, které je třeba posuzovat jeden po druhém a bez druhého. Metafyzik myslí v samých přímých protikladech: jeho řeč je ano, ano, ne, ne, a co nadto jest, to od zlého jest. Pro něj věc buď existuje, nebo neexistuje: právě tak nemůže být věc sama sebou a zároveň něčím jiným. Kladné a záporné se navzájem naprosto vylučují; stejně strnulý protiklad je i mezi příčinou a účinkem.“

(ME, Spisy 20, s. 45.)

Dialektika je klíčová stránka marxistické metody vnímání, myšlení a cílevědomého jednání. Marxismus se zformoval na základě poznání přírodních a společenských věd, teorie a společenské praxe, jež do období Marxova a Engelsova bádání vznikly. Oba jim pomocí dialektického chápání daly novou, vědeckou kvalitu. Marx novou kvalitu poznání vyjádřil zejména v „Kapitálu“. Engels se v „Dialektice přírody“ věnoval vývoji přírodních a společenských věd v jejich jednotě a odlišnosti. Poznal dialektiku souvislosti a vývoje matematiky, mechaniky, fyziky, chemie, biologie a společenských věd.

Marx a Engels pochopili dějiny lidstva díky dialekticko-materialistickému přístupu. Engels to v podstatě a ve zkratce vyjádřil takto: „Veškerý vývoj lidské společnosti nad stupeň zvířecího divoštví začíná ode dne, kdy práce rodiny vytvořila víc výrobků, než bylo nutné k její obživě, ode dne, kdy se části práce mohlo použít na výrobu ne už pouhých životních prostředků, nýbrž výrobních prostředků. Přebytek produktu práce nad udržovací náklady práce a vytváření a zvětšování společenského výrobního a rezervního fondu z tohoto přebytku bylo a je základnou veškerého dalšího společenského, politického a intelektuálního vývoje. V dosavadních dějinách byl tento fond majetkem privilegované třídy, které s tímto majetkem

připadalo i politické panství a duchovní vedení. Společenský převrat, který nás čeká, tento společenský výrobní a rezervní fond, tj. veškerou masu surovin, výrobních nástrojů a životních prostředků, teprve skutečně zespolečnění tím, že jej vezme z rukou oné privilegované třídy a odevzdá jej celé společnosti jako společný majetek.“

(ME, Spisy, svazek 20, s. 198)

Marx a Engels vykonali světodějně vědecké dílo v neuvěřitelně krátké době. Od počátku studií na univerzitě do smrti prožil Marx tvůrčí práci 48 let, ale od toho musíme odečíst období, kdy byl vážně nemocný. Engels do stáří 49 let pracoval 10-12 hodin denně v úctárně továrny v Manchesteru a na práci mu zbývaly večery. Jen posledních 26 let života se mohl věnovat jen vědě a dělnické politice. To již byl ve stáří 49 až 75 let, ke konci vážně nemocný, zchromlý, s oční chorobou, která mu dovolila číst a psát jen dvě až tři hodiny denně. Marx a Engels byli nesporně vysokého stupně inteligence, nadaní výbornou pamětí. Ohromnou pomocí jim však byla právě dialektická metoda, která umožňuje a vyžaduje zasadit každý poznatek do celkové souvislosti, pochopit jej jako prvek systému.

Dovolte poznámku: Nejsem teoretik pedagogiky, ale nechápu, proč se u nás ve všeobecně vzdělávacích školách učí jednotlivé předměty bez vzájemné vazby. To vede nutně k mechanickému „šprkání“ a stejně dogmatickému zkoušení a klasifikaci.

Koncem padesátých let napsal Marx v krátké době „Rukopisy „Grundrisse“, jež jsou jakousi první verzí jeho životního díla – „Kapitálu“. Zde poprvé dospěl k objevu nadhodnoty.

Vyšel z toho, že základem kapitalismu je zboží, a jeho hodnota je určena pracovní dobou nutnou k jeho výrobě. Kapitalista k výrobě zboží potřebuje pracovní schopnost čili pracovní sílu dělníka. Ta nabývá hodnoty, jakmile se stává zbožím. Hodnota pracovní síly je určena hodnotou obvykle nutných životních prostředků průměrného dělníka, dobou, která je třeba ke zhotovení životních prostředků, jež potřebuje k tomu, aby si zachoval schopnost pracovat a aby rozmnožoval svůj rod.

Kdyby dělník pracoval jen po tuto dobu, nemělo by pro kapitalistu smysl, aby ho zaměstnával, aby ho kupoval jako pracovní sílu. Kapitalista ale kupuje dělníkovu pracovní sílu na celý den. Rozdíl, mezi hodnotou pracovní síly a dobou, kdy dělník vykonává práci pro kapitalistu, představuje nadhodnotu. Je to část hodnoty zboží, vyrobeného v kapitalistických podmínkách, která je tvořena nezaplacenou prací námezdně pracujících, převyšující hodnotu jejich pracovní síly a je bez náhrady přisvojována kapitalisty. Produkce a přisvojování nadhodnoty tvoří podstatu základního ekonomického zákona kapitalismu. Hon za nadhodnotou hraje hlavní roli v rozvoji kapitalistických výrobních sil.

Nadhodnota v penězích představuje přírůstek částky, kterou kapitalista vložil do koupě pracovní síly. Třída kapitalistů se stále obohacuje tím, že prodává dražší, než nakoupila – přivlastňuje si nadhodnotu.

„Kapitalista, který vyrábí nadhodnotu, tj. vysává nezaplacenou práci přímo z dělníků a fixuje ji ve zboží, je sice prvním přivlastňovatelem nadhodnoty, ale naprosto není jejím posledním vlastníkem. Musí se o ní potom podělit s kapitalisty, kteří vykonávají jiné funkce v celku společenské výroby, s pozemkovým vlastníkem atd. Nadhodnota se tedy štěpí na různé části. Její zlomky připadají různým kategoriím osob a nabývají různých, navzájem samostatných forem, jako je zisk, úrok, obchodní zisk, pozemková renta atd.“

(ME Spisy, Svazek 23, s 602, Svoboda 1986)

Bedřich Engels prohlásil objev nadhodnoty za nejepochálnější zásluhu Marxova díla. Od něj se datuje vědecký socialismus.

Marxova a Engelsova teorie socialistické revoluce se vyvíjela krok za krokem na základě studia a zobecnění uzlových historických momentů třídního boje.

Důležitou úlohu sehrál Marxův „Osmnáctý brumaire Ludvíka Bonaparta“, který vyšel roku 1852 v Americe. Autor zde osvětlil příčiny, jež způsobily kontrarevoluční převrat ve Francii 2. prosince 1851. Vyvodil závěr, že bez rozbití státní mašinerie nemůže proletářská revoluce zvítězit. Tato myšlenka se stala základem marxistického učení o státu.

V dopisu Josephu Weydemeyerovi 5. března 1852 Marx napsal: „Co se pak mne týče, nepatří mi ani zásluha, že bych objevil existenci tříd v moderní společnosti, ani zásluha, že bych objevil jejich vzájemný boj. Buržoazní dějepisci vylíčili dávno přede mnou, jak se tento boj tříd historicky vyvíjel, a buržoazní ekonomové popsali jejich ekonomickou anatomii. Můj přínos spočívá v tom, že jsem 1. dokázal, že existence tříd je spjata pouze s určitými historickými fázemi vývoje výroby; 2. že třídní boj vede nutně k diktatuře proletariátu; 3. že tato diktatura je sama jen přechodem ke zrušení všech tříd a k beztřídní společnosti.“

Stojí zato přečíst si i další slova, jimiž Marx pokračuje. Vyjadřují jeho nesmlouvavost k zpátečníkům i to, že vůči nim dovede bojovat i výrazy, které si za rámeček nedají.

„Nevědomí mamlasi jako Heinzen, kteří popírají nejen třídní boj, nýbrž i samu existenci tříd, jen dokazují, že přes všechn svůj zkrvavený a humanisticky se nadýmající štěkot pokládají společenské podmínky, v nichž vládne buržoazie, za poslední produkt, za non plus ultra dějin, že jsou jen sluhové buržoazie, přičemž toto sluhovství je tím odpornější, čím méně jsou tito mamlasi s to pochopit alespoň velikost a dočasnou nezbytnost tohoto buržoazního panství.“

(ME Spisy 26, s. 567, Svoboda 1968)

Mezi nejvýznamnější Marxova díla patří kniha „Občanská válka ve Francii“. Napsal ji těsně po porážce Pařížské komuny, historicky prvního pokusu o nastolení vlády proletariátu, státní formy diktatury proletariátu. Proletariát zvítězil v hrdinském boji na barikádách nad buržoazní státní mašinerií a obsazením hradeb zachránil Paříž před pruskou okupací. Dopustil se ale osudné chyby. Zachoval se šlechtně vůči poraženým. Místo aby je popravil či uvěznil, ponechal je na svobodě. Ti se spojili s Prusy, ovládli znovu Paříž, tisíce lidí bez ohledu na stáří a pohlaví pochytili a na ulicích a u zdi na hřbitově Père-Lachaise postříleli.

Extempore: Když jsem byl v červenci 1985 jako vedoucí československé delegace na kongresu Mezinárodní asociace politických věd v Paříži, zavedl jsem soudruhy na historický hřbitov. Zastavili jsme se v květinářství před bránou, od níž několik kroků byla zeď oné hanebné popravy. Květinářka o popravě komunardů nevěděla nic. Prodala nám pláněk hřbitova, kde bylo označeno několik stovek hrobů a hrobek politiků, herců i věhlasných zločinců. Jen o komunardech ani slovo.

Další pokrok v učení o proletářské revoluci a diktatuře proletariátu znamenaly dokumenty, sepsané v roce 1875 v souvislosti s programem slučovacího sjezdu německé dělnické strany. Nejdůležitější byly později vydány pod názvem „Kritika gothajského programu“. Jsou vzorem, co má takový program obsahovat. Na první místo klade revoluční proletářskou teorii, z níž vyplývá cíl a strategie dělnické strany. Právě v tom znamenala Marxova stať „Poznámky k programu Německé dělnické strany“ zásadní přínos.

Napsal, že mezi kapitalistickou a komunistickou společností leží období revoluční přeměny jedné společnosti v druhou, v němž stát nemůže být ničím jiným než revoluční diktaturou proletariátu.

Poprvé se zde dočteme, že vývoj od kapitalismu ke komunismu musí projít dvěma fázemi s rozdílným způsobem rozdělování společenského produktu.

První fáze se vyvinula z kapitalistické společnosti a má ještě ekonomické, mravní a duchovní mateřská znamení staré společnosti. Jednotlivý výrobce dostává – po srážkách – přesně to, co společnosti dává. Individuální pracovní doba jednotlivého výrobce je ta část společenského pracovního dne, kterou dodal, jeho podíl na něm. Totéž množství práce, jaké dal společnosti v jedné formě, dostane zpátky v jiné formě. Rozdělování společenského produktu v první fázi komunistické společnosti, v socialismu, je tedy odměňováním podle práce.

„Ve vyšší fázi komunistické společnosti, až už jednotlivci nebudou v zotročujícím podruží dělby práce a až tedy zmizí i protiklad mezi duševní a tělesnou prací; až práce nebude pouhým prostředkem k životu, nýbrž stane se sama první životní potřebou; až s všestranným rozvojem jednotlivců vzrostou i výrobní síly a všechny zdroje sdruženého bohatství potečou plným proudem – teprve pak bude možno plně překročit úzký obzor buržoazního práva a společnost bude moci vepsat na svůj prapor: Každý podle svých schopností, každému podle jeho potřeb!“

(ME, Spisy, svazek 19, s. 49-50. NPL 1966)

V roce 1872 8. září pronesl Marx na mítinku v Amsterdamu řeč, v níž uvedl: „Dělník musí jednoho dne uchopit politickou moc, aby nastolil novou organizaci práce; musí svrhnout starou politiku udržující zastaralé instituce... Nikdy jsme však netvrdili, že k dosažení tohoto cíle vedou všude stejné prostředky. Víme, že je třeba brát v úvahu instituce, mravy a tradice různých zemí; a nepopíráme, že existují země, jako Amerika, Anglie, a kdybych znal lépe vaše instituce, připojil bych možná i Holandsko, v nichž dělníci mohou dosáhnout svého cíle pokojnými prostředky. Ale je-li tomu tak, musíme rovněž přiznat, že ve většině zemí na kontinentě musí být pákou našich revolucí násilí; právě k násilí se bude třeba na čas uchýlit, aby byla nastolena vláda práce“

(ME, Spisy 18, s. 192, NPL 1966)

Situace ve světě se za téměř půl druhého století změnila. Těžko dnes někdo považuje Spojené státy a Anglii za země, v nichž má dělnická třída naději svrhnout kapitalismus pokojnými prostředky. Bezesporu však platí, že k dosažení moci musí dělnická třída použít prostředky, odpovídající institucím, mravům a tradici té které země.

V roce 1895 se Engels v jednom ze svých posledních děl, v „Úvodu k Marxovým ‚Třídním bojům ve Francii 1848-1850‘“ zabýval využitím legálních prostředků proletariátem v buržoazním státě. Zhodnotil zkušenosti z revolučních bojů minulých let a dospěl k závěru, že se podmínky boje značně změnily. „Vzbouření starého stylu, pouliční boj s barikádami, který až do roku 1848 vždycky přinesl konečné rozhodnutí, značně zastaral.“ (S. 577) Vyložil strategii a taktiku současného socialistického hnutí. „Doba náhlých přepadů, revolucí prováděných malými uvědomělými menšinami v čele nevědomých mas už minula. Kde jde o úplné přetvoření společenské organizace, tam se musí masy samy zúčastnit, musí samy už pochopit, oč jde, zač jdou prolévat krev a obětovat život... Aby však masy chápaly, co je třeba dělat, k tomu je třeba dlouhé, vytrvalé práce...“ (S. 580-581)

Engels zdůraznil význam všeobecného hlasovacího práva a upozornil, že státní instituce, v nichž se organizuje panství buržoazie, poskytují ještě další páky, s jejichž pomocí může dělnická třída bojovat právě proti těmto institucím.

(ME, Spisy 22, Svoboda 1967)

Engelsovy myšlenky o přizpůsobení forem boje proletariátu konkrétní historické situaci vykládali někteří vůdcové německé sociální demokracie ještě za Engelsova života a zejména pak po jeho smrti tendenčně, jako by obhajoval jedině legální postup, tedy reformismus.

Marx dospěl v polovině 50. let 19. století k poznání stěžejního významu, a sice že se v příštích revolucích musí proletariát spojit s rolnictvem. Vyjádřil to v dopisu Engelsovi 16. dubna 1856. Je to jen jedna věta, ale její význam roste s časovým odstupem. Napsal: „V Německu bude všechno záležet na tom, bude-li možno podpořit proletářskou revoluci nějakým druhým vydáním selské války. Pak bude všechno v nejlepším pořádku.“

(ME, Spisy 29, s. 57, Svoboda 1969)

V následujících letech si Marx a Engels agrární otázku dál ujasňovali. Věnovali se hlavně diferencovaným zájmům různých třídních vrstev rolnictva. Dospěli k stanovisku, jež se stalo trvalou zásadou strategie socialistické revoluce – že pracující rolnictvo je hlavním spojencem proletariátu.

Jedním z nejdůležitějších dokumentů marxismu k agrární otázce je Engelsova „Rolnická otázka ve Francii a Německu“ z r. 1894 a „Dopis redakci listu ‚Vorwärts‘“, který s ní souvisí. Zdůraznil, jak důležité je získat masy pracujícího rolnictva, zejména vesnické proletáře a malorolníky pro věc socialistické strany.

Engels formuloval také zásady socialistické přestavby zemědělství po převzetí státní moci dělnickou třídou. Napsal: „Náš úkol vůči malému rolníkovi je především převést jeho soukromé hospodářství a soukromé vlastnictví v družstevní, ne násilím, nýbrž příkladem a poskytováním společenské pomoci k tomuto účelu.“

(ME, Spisy 22, s. 555, Svoboda 1969)

„Docela jednoduché je to jen u velkého pozemkového vlastníka...Jakmile bude naše strana mít v rukou státní moc, vyvlastní prostě velké pozemkové vlastníky stejně jako průmyslové továrníky. Zda toto vyvlastnění bude provedeno za náhradu nebo bez ní, to nebude z valné části záviset na nás, ale na okolnostech, za nichž se dostaneme k moci, a zejména také na chování pánů velkých pozemkových vlastníků samých...Velkostatky, takto navrácené celku, bychom svěřili zemědělským dělníkům, kteří na nich už teď pracují a kteří by se zorganizovali v družstva, do užívání pod kontrolou celku.“

(Tamtéž, s. 560)

14. března 1883 zemřel ve věku 65 let Karel Marx. Na jeho předčasném úmrtí mělo vinu mnohaleté přepracování. V souvislosti s jeho pohřbem světodějnou a trvalou úlohu Marxe zhodnotil jeho nejbližší přítel a spolupracovník Bedřich Engels.

„Karel Marx byl jedním z těch vynikajících lidí, jakých se za století mnoho nerodí. Charles Darwin objevil zákon vývoje organické přírody na naší planetě. Marx je objevitelem základního zákona určujícího pohyb a vývoj lidských dějin, zákona tak prostého a samozřejmého, že k tomu, aby byl uznáván, stačí skoro jen jej vyjádřit...lidé musí především jíst, pít, bydlet a oblékat se, a teprve pak se mohou zabývat politikou, vědou, uměním, náboženstvím atd.; že tedy výroba bezprostředních materiálních životních prostředků, a tím určitý daný stupeň ekonomického vývoje národa nebo epochy tvoří základnu, z níž se vyvíjela státní zřízení, právní názory, umělecké a dokonce i náboženské představy lidí oné doby a z níž je proto také nutno je vysvětlovat, a ne naopak, jak se to dělo dosud...A nejen to. Marx objevil také zákon, který vytvořil naši nynější společnost s jejím velkým třídním rozdělením na kapitalisty a námezdní dělníky; zákon, podle něhož se tato společnost zorganizovala a rostla, až téměř přerostla samu sebe, a podle něhož musí nakonec zaniknout, tak jako zanikly všechny předchozí historické fáze společnosti...Ve vědě spatřoval především velkou páku dějin, revoluční sílu v nejvlastnějším smyslu slova.“

(ME, Spisy 19, s. 369 – 371, NPL 1966)

O své úloze Engels skromně poznamenal na okraj knihy Ludvík Feuerbach a vyústění klasické německé filosofie patrně v roce 1886 nebo 1888: „Že jsem v době před svou čtyřicetiletou spoluprací s Marxem i za této spolupráce měl jistý samostatný podíl na založení a zejména na vypracování teorie, to nemohu ani já popírat. Ale většina základních vůdčích myšlenek, zejména v oblasti ekonomie a dějin, a zvláště jejich konečná přesná formulace jsou dílem Marxovým. To, čím jsem přispěl já, mohl Marx – snad až na několik speciálních oborů – docela dobře dokázat i beze mne. Ale to, co vykonal Marx, to bych byl já nikdy nedokázal. Marx stál výš, viděl dál, měl širší rozhled a bystřejší postřeh než my všichni ostatní. Marx byl génius, my ostatní nanejvýš talenty. Bez něho by teorie nebyla dnes ani zdaleka tím, čím je. Nese proto také právem jeho jméno.“

(ME, Spisy 21, s. 321, Svoboda 1967)

Po Marxově smrti spočívala hlavní odpovědnost za řízení mezinárodního dělnického a socialistického hnutí na Engelsovi. Stal se uznávaným vůdcem mezinárodního revolučního proletariátu.

Za svůj hlavní úkol považoval přípravu k vydání zbývajících dílů Marxova Kapitálu. Na úpravě druhého dílu pracoval tři roky, třetí díl mu zabral deset let. Kromě menších prací napsal Engels v té době dvě teoretické knihy zásadního významu, „Vývoj rodiny, soukromého vlastnictví a státu“ a „Ludvík Feuerbach a vyústění klasické německé filosofie“.

V první z obou knih autor hluboce charakterizoval prvobytně pospolný, otrokářský a do určité máry i feudální řád. Zásadně tím přispěl k ucelenému vědeckému výkladu světových dějin. Osou díla je zkoumání původu a podstaty státu, na něž později navázal Vladimír Iljič Lenin.

V druhé knize je vyložen proces vzniku marxistického světového názoru. Engels dokázal, že dějiny filosofie jsou poznamenány bojem mezi dvěma hlavními směry – materialismem a idealismem. Zdůvodnil význam stranickosti filosofie.

Celá Marxova a Engelsova teoretická i praktická činnost v dělnickém hnutí představuje spojení tvůrčí práce s bojem s nepřáteli. Je to důsledek nesmiřitelného protikladu socialismu a kapitalismu, proletariátu a buržoazie, pracujících mas a vykořisťovatelů. Vytváření revoluční proletářské organizace v Německu vyžadovalo boj s maloměšťáckými názory a stoupenci Ferdinanda Lassalla. Prosazení marxistické teorie v polovině 70. let 19. století se neobešlo bez vyvracení reformistické buržoazní teorie Eugena Dühringa. V Mezinárodním dělnickém sdružení – Internacionále se odehrával boj proti oportunistům, prosazujícím sociální kompromis s buržoazií, i proti levičáckým anarchistům, představovaným zejména Michailem Bakuninem a Petrem Kropotkinem. Francouzský sociolog Pierre-Joseph Proudhon stál jednou nohou na reformistické pravici, druhou na anarchismu.

Koncem 19. století nabýval kapitalismus na rozvoji a s tím se vyostřoval třídní boj v mezinárodním měřítku. Sílilo masové dělnické hnutí a roku 1889 bylo v Paříži založeno Mezinárodní sdružení socialistických stran – II. Internacionála. Na jeho vytvoření se významně podílel Bedřich Engels. Ten mu také, spolu s W. Liebknechtem a dalšími revolucionáři, vtiskl marxistický charakter. Bylo rozhodnuto, aby 1. máj, na památku amerických dělníků, zavražděných policií, byl napříště slaven jako Svátek práce. Internacionála vedla úspěšně třídní boj proti buržoazii. Po smrti Engelse v ní převládl

revizionistický a oportunistický směr, představovaný Eduardem Bernsteinem, Karlem Kautským, Viktorem Adlerem a dalšími. Orientovali se na parlamentarismus, pokojný přechod kapitalismu v socialismus a odmítali třídní boj. Od roku 1907 se práce v Internacionále zúčastnil Lenin a ruští bolševici. Za podpory Rosy Luxemburgové se jim podařilo prosadit znovu marxismus. V předvečer 1. světové války byl schválen protiválečný Manifest. Vedení většiny socialistických stran jej však zradilo a II. Internacionála se rozpadla. Klasici marxismu nejen bezohledně potírali třídní nepřátele a farizeje dělnického hnutí, ale dovedli také zaslouženě ocenit jeho poctivé bojovníky. Svědčí o tom několik medailonů v Marxových a Engelsových spisech. Např. o Wilhelmu Wolfovi od Engelse v 19. svazku spisů, nebo o Georgu Weerthovi v 21. svazku. Weertha, Marxova a svého dlouholetého spolubojovníka a přítele, nazývá Engels prvním a nejvýznamnějším básníkem německého proletariátu. Otiskl zde jednu báseň, kterou našel v Marxově pozůstalosti. Svědčí o tom, že ani Marxovi, ani Engelsovi nebylo nic lidského cizí. Engels napsal: „...i pro německé socialisty přijde jednou chvíle, kdy otevřeně odvrhnou tento poslední německý šosácký předsudek, prolhanou copařskou morální pruderii, která beztoho slouží jen za zástěrku postranního sprostáčení...Je už pomalu na čase, aby si alespoň němečtí dělníci zvykli mluvit o přirozených nezbytných a velmi příjemných věcech, které ve dne nebo v noci provádějí, právě tak nenuceně jako románské národy, jako Homér a Platón, jako Horác a Juvenál, jako Starý zákon a „Neue Rheinische Zeitung“.

(ME, Spisy 21, s 38, Svoboda 1967)

Jestli se někdo leká tlustých svazků Marxových a Engelsových spisů a domnívá se, že obsahují jen těžké a náročné texty, velice se mylí. Je to přístupné a vtipné čtení. Je psáno pro dělníky a nejen pro pány učené profesory.

Pro Čechy není bez zajímavosti, že veliký vědec a teoretik dělnické třídy, a dnes veškerého pokrokového lidstva, Karel Marx se léčil třikrát u nás v Karlových Varech v létech 1874, 1875 a 1876. Při té příležitosti navštívil dvakrát Prahu. Píše o tom „zuřivý reportér“ Egon Ervín Kisch v malé knížce „Marx v Karlových Varech“. Dal si velikou práci a vypátral všechny dostupné údaje o pobytu Marxe v Čechách. Knížka stojí opravdu za přečtení, ale je dnes, bohužel, těžko dostupná.

Kisch poskytuje zajímavý pohled na Marxe jaksi z boku, jak ho viděli pokrokoví lidé, i jak ho viděli nepřátelé, čmuchalové rakouské policie, buržoazní novináři a velkopanská honorace, nadýmající se v bohatých lázních přepychem.

Marx byl už tehdy známou postavou, známým jménem nejen v revolučním proletářském hnutí, ale v široké evropské společnosti.

Najdeme zde obraz velkého myslitele z jeho osobní stránky.

Poznááme ho jako člověka doslova uštvaného prací, stíhaného kupou nemocí, jež se rok od roku horší. „K chorobě jater, vředům a hrozným bolestem hlavy („div, že se člověku hlava nerozskočí“), k nechutenství a nespavosti, se přidá ještě neschopnost pracovat, pohroma pro Marxe nejtěžší...Dne 29. srpna 1873 zmocní se ho dusivý záchvat, při němž v obličeji úplně zčerná, „ještě vteřinku a byl bych se rozžehnal s tímto světem...“(s. 10)

Trpí nevýslovnou bídou. Po léta ho podporuje Engels, který kvůli tomu setrvává 10 -12 hodin denně ve vyčerpávající práci továrního pokladníka a vědět se může věnovat jen po večerech a po nocích. I to stačilo sotva na nejnutnější. „Aby dnes zaplatil činži, zítra daně, pozitří mlékaře a doktora, musí Marx odnést do zastavárny oblek svůj, šaty své paní, boty dětí a

věrné pomocnice v domě, Lenky Demuthové. Hrozí mu žaloby a vypovídací dekry, zavřou mu plyn a vodu, nemá ani papír, aby dopsal „Kapitál“.(s. 11)

Stíhají ho rodinné tragédie. Zemře vnuk, těžce churaví žena a dcerka, hluboko ho raní postupně smrt obou dvou.

(Egon Ervin Kisch: Marx v Karlových Varech. Svoboda Praha 1949)

Bylo smutným paradoxem, že největší postava devatenáctého století, muž, který vyřešil budoucnost lidstva, sám umíral v bídě a utrpení, štván reakčními vládami ze země do země.

Lenin a leninismus

Vladimír Iljič Uljanov, který v ilegalitě přijal pseudonym Lenin, se narodil 22. dubna 1870 ve městě Simbirsk, které leží na řece Volze. Otec byl učitelem, posléze školním inspektorem. Jako vzorný pedagog byl vyznamenán řádem, spojeným s šlechtickým titulem. Leninův děd byl nevolníkem.

Vladimír se narodil jako čtvrté dítě z osmi. Životním vzorem mu byl starší bratr Alexandr. Celou rodinu těžce postihlo a zvláště Vladimíra, když jedenadvacetiletý Saša byl 8. května 1887 za účast v přípravách atentátu na cara Alexandra III. popraven.

U Vladimíra, podobně jako u Marxe, se spojily dvě okolnosti – vysoký stupeň inteligence a neschopnost smířit se s nesnesitelnými politickými, sociálními a ekonomickými poměry. Výborně studoval na simbirském gymnasiu a pak na universitě v Kazani, ale za účast v revolučním hnutí studentů musel studium ukončit a byl vypovězen do vesnice Kukuškino. Studium práv dokončil externě na univerzitě v Petrohradě.

Revoluční odpor vůči carismu se na sklonku 19. století vyostřil. Ubíral mu však na účinnosti vliv tzv. narodníků. Měli jméno od toho, že se orientovali na venkovský lid – rusky „narod“, který se snažili podnítit k individuálnímu teroru vůči šlechtě a jejím pochopům. Byla to obdoba anarchistů, proti nimž bojoval Marx ve II. Internacionále. Narodníci pokládali kapitalismus a průmysl v Rusku za nahodilý jev, který se tradicím země přičí a nemá budoucnost. Proto odmítali orientovat se na dělnickou třídu a marxismus jako proletářskou ideologii.

Prvním marxistickým teoretikem, který bojoval proti narodnictví, byl Georgij Valentinovič Plechanov. V roce 1883 založil v cizině první ruskou marxistickou organizaci Osvobození práce. Vladimír Iljič následoval jeho příklad. Studoval dostupná marxistická díla, šířil je přednáškami a články v kroužcích, kde už nebyli jen studenti a inteligence, ale stále větší počet dělníků.

První Leninovou knihou je „Kdo jsou „přátelé lidu“ a jak bojují proti sociálním demokratům“. Vyšla r. 1894. Již zde vychází Lenin – po příkladu Marxova „Kapitálu“ – z rozboru údajů o ruské ekonomice, o výrobních vztazích. Dokazuje úlohu marxismu pro boj za politické a sociální osvobození dělnické třídy. Bez vedoucí úlohy proletariátu nelze skoncovat s vykořisťovatelským systémem. Poprvé zde vyslovil myšlenku vytvořit v Rusku marxistickou dělnickou stranu.

O tři roky později napsal knihu „Vývoj kapitalismu v Rusku“. Zde je již daleko zevrubnější rozbor buržoazní ekonomiky v Rusku, její minulost i vývojová tendence a jaká budoucnost z toho vyplývá pro dělnické hnutí, pro jeho úlohu v buržoazní revoluci, která Rusko nutně čeká.

Tuto knihu psal Lenin ve vězení, kde strávil více než 14 měsíců. Literaturu mu opatřovali příbuzní a soudruzi. Kniha vyšla v březnu 1899 pod autorovým pseudonymem Vladimír Iljin. Mezitím strávil Lenin tři roky ve vyhnanství ve východní Sibiři ve vesnici Šušenskoje. Přijela za ním Naděžda Konstantinovna Krupská a uzavřeli sňatek. Revoluční činnost a osobní život obou se proplétaly.

Od roku 1907 se Lenin účastnil činnosti v II. Internacionále. Prosazoval revoluční program, který se přičil reformismu Bernsteina. Tímto stanoviskem byl Lenin zajedno s Bedřichem Engelsem. S ním se však Lenin nemohl osobně setkat, protože Engels byl již vážně nemocen. Dílo „Vývoj kapitalismu v Rusku“ staví Lenina do rozporu s marxistickým teoretikem Kameněvem. Kameněv napsal knihu, v níž srovnává kapacitu průmyslu a počty dělnictva v nejvyspělejších zemích Západu s Ruskem. Vychází mu, že Rusko nemá na proletářskou revoluci v dohledné době žádnou vyhlídku. Musí počkat, až socialismus zvítězí v Anglii, v Německu, ve Spojených státech.

Leninova a Kameněvova kniha jsou příklady tvůrčího a dogmatického chápání marxismu. Kameněv nepřistupuje k problému v širší dialektické souvislosti. Kvantum průmyslu ještě nevede automaticky k revolučnosti proletariátu.

Kameněv nezůstal u chybné teorie. Na základě teoretických kalkulací byl přesvědčen, že povstání v Rusku je sebevražda a chtěl mu stůj co stůj zabránit. Když Lenin a bolševici v říjnu 1917 povstání chystali, Kameněv spolu se Zinověvem je v tisku prozradili a málem je tím zmařili.

Na přelomu století prodělával kapitalismus prudký vývoj a měnil se z kapitalismu volné soutěže v imperialismus. Zostřoval se třídní boj mezi proletariátem a buržoazií. Západoevropské sociálně demokratické strany neodolaly buržoaznímu tlaku a podléhala reformismu. Podceňovaly politický boj a úlohu teorie. Podlehl tomu i dříve věrný marxista Eduard Bernstein. V roce 1899 shrnul řadu článků do knihy „Předpoklady socialismu a úkoly sociálních demokratů“, která se stala biblí reformismu a revizionismu. Vyhlásil heslo „hnutí je vším, konečný cíl ničím“.

Lenin v té době soustředil úsilí na vytvoření strany, jež byla od počátku opakem bernsteinismu. Byla vedoucí silou dělnické třídy, nesmiřitelná k oportunismu, nepřipouštěla frakcionářství, orientovala revoluční boj proti absolutismu a kapitalismu. Stoupenci Bernsteiny linie byli v Rusku ekonomisté, kteří se snažili zmařit Leninovy snahy a dát vznikající straně reformistický charakter.

Prvním a rozhodujícím krokem Lenina k vytvoření revoluční marxistické strany byl časopis. Jeho úkolem bylo ideově sjednotit, vzdělávat a politicky řídit roztříštěné marxistické kroužky. Lenin projekt časopisu promyslel ještě ve vyhnanství. Ihned po propuštění se pustil do realizace. Protože v Rusku nebylo vydávání marxistického časopisu možné, založil redakci v Mnichově.

Vydávání „Jiskry“ započalo r. 1900. Lenin je organizoval a ideově vedl. Psal nejdůležitější články, tvořil plán každého čísla, redigoval statě jiných autorů, korespondoval s dopisovateli,

organizoval dopravu novin do Ruska, sháněl finanční prostředky a zajišťoval pravidelné vycházení.

Bude nás zajímat, že korespondenci s Ruskem vedl prostřednictvím českého sociálního demokrata Františka Modráčka, který žil v Praze. Lenin několikrát Prahu navštívil. Odtud také napsal matce: „Lituji, že jsem se nenaučil česky. Zajímavý jazyk, má hodně blízko k polštině, je v něm spousta starých ruských slov.“

(Lenin, Spisy, sv. 37, s. 302. Praha 1959)

Nedocenitelnou úlohu při vytvoření marxistické dělnické strany v Rusku sehrála Leninova kniha „Co dělat?“ Vyšla v březnu 1902. Obsahuje základy učení o straně nového typu, straně proletářské revoluce.

Lenin zdůraznil, že vedoucí úlohu v revoluci může plnit jen strana řídící se vědeckou marxistickou teorií. Objasnil vztah mezi uvědomělostí a živelností dělnického hnutí.

„Dějiny všech zemí dokazují, že výhradně svými silami je dělnická třída s to dospět pouze k uvědomění tradeunionistickému, tj. k přesvědčení o nutnosti sdružovat se ve svazy, bojovat proti zaměstnavatelům, vymáhat na vládě vydání těch či oněch zákonů, jež dělníci nutně potřebují, apod. Avšak socialistické učení vyrostlo z filosofických, historických a ekonomických teorií, které vypracovali vzdělaní představitelé majetných tříd, inteligence. Také sami zakladatelé dnešního vědeckého socialismu, Marx a Engels, patřili svým sociálním postavením k buržoazní inteligenci. Stejně tak i v Rusku vzniklo teoretické učení sociální demokracie zcela nezávisle na živelném růstu dělnického hnutí, vzniklo jako přirozený a nevyhnutelný výsledek myšlenkového vývoje revoluční socialistické inteligence. V době, o níž mluvíme, tj. v polovině devadesátých let, bylo toto učení již úplně hotovým programem skupiny Osvobození práce, ale získalo také na svou stranu většinu revoluční mládeže v Rusku.“

(Lenin, Sebrané spisy sv. 6, s. 47 - 48, Svoboda 1981)

„Protože o tom, že by dělnické masy měly samostatnou ideologii, kterou by si samy vytvářely přímo v průběhu svého hnutí, nemůže být vůbec řeč, zní otázka pouze takto: buď buržoazní, anebo socialistická ideologie. Střední cesta neexistuje (protože lidstvo žádnou „třetí“ ideologii nevytvořilo a ve společnosti dráspané třídními rozpory netřídní nebo nadtřídní ideologie ani existovat nemůže). Proto jakkoli oslabovat socialistickou ideologii, jakkoli se od této ideologie odklonit znamená zároveň posilovat ideologii buržoazní. Mluví se o živelnosti. Avšak živelný vývoj dělnického hnutí vede právě k tomu, že se dělnické hnutí podřizuje buržoazní ideologii...“

(Tamtéž, s. 56 – 57)

Velkou pozornost věnoval Lenin vypracování programu strany. Měl mimořádný význam pro ideové sjednocení ruských revolučních sociálních demokratů. Příkladem byl Komunistický manifest a Kritika gothajského programu.

Návrh programu SDDSR – Sociálně demokratické dělnické strany Ruska vypracovala redakce listu Jiskra a časopisu Zarja. Byl schválen na II. sjezdu strany v r. 1903. Lenin prosadil do programu několik důležitých věcí. Především tezi o diktatuře proletariátu, princip hegemonie dělnické třídy a její uvědomělé vůdkyně strany, svazek dělnické třídy s rolnictvem, právo národů na sebeurčení a proletářský internacionalismus.

Extempore: V programových dokumentech KSČM, v programu z roku 1992, přijatém na II. sjezdu v Kladně, ve sbírce esejí nazvané „Socialismus v 21. století“ a v programu, schváleném IX. Sjezdem KSČM v roce 2016 základní marxisticko-leninské principy chybí. Tyto dokumenty mají reformistický charakter.

K vytvoření revoluční marxistické strany přispěla Leninova kniha „Krok vpřed, dva kroky vzad“. Vyšla v květnu 1904. Představuje významný přínos v marxistickém učení o proletářské straně. Lenin v ní ujasnil a obhájil proti oportunistické skupině menševiků organizační zásady bolševické strany.

Stranu není možno ztotožňovat s celou třídou; vytváří se výběrem nejlepších, revoluci nejoddanějších příslušníků dělnické třídy. Strana dokáže splnit úlohu předvoje, je-li zorganizována v jednotný, semknutý oddíl, stmelený jednotou vůle, akční jednotou a jednotnou kázní. Strana musí být vybudována na zásadách demokratického centralismu a vnitrostranické demokracie. To znamená, že poslušnost není na rozkaz, a že demokracie neznámá, že si může dělat každý, co chce.

Lenin zdůraznil význam sebekritiky, na niž dnes jako by se zapomnělo. Neznámá to „sypat si popel na hlavu“, ale trvale sledovat a hodnotit výsledky působení a vyvozovat z nich poučení pro další činnost. Dialektická kritičnost znamená jednotu tří momentů: odstraňovat, co se neosvědčuje, rozšiřovat co přináší úspěch a tvořivě řešit nové úkoly. Příklad smysluplné a účelné sebekritičnosti vidíme v díle Marxe a Engelse. V předmluvách k stěžejním pracím je opravují, upřesňují a obohacují o nové poznatky.

Dalším Leninovým dílem, které je trvale platným obohacením marxismu, je kniha „Dvě taktiky sociální demokracie v demokratické revoluci.“ Vyšla v srpnu 1905 v Ženevě, v době, kdy v Rusku nabírala na intenzitě vzpora lidových mas proti carismu. Krizi carského režimu prohloubila porážka v rusko-japonské válce. Vojáci a námořníci, i někteří velitelé bojovali statečně, ale většina komandýrů byla neschopných, o velení neměli zájem, ani velet nedovedli a někteří se dopustili vyložené zrady.

Byla to první buržoazně demokratická revoluce, k níž docházelo v období imperialismu. Její podmínky se zásadně lišily od západoevropských buržoazních revolucí z XVIII. a XIX. století. S odporem proti despotickeému režimu vyostřovaly se současně třídní rozpory mezi proletariátem a buržoazií.

Strategie a taktika bolševické strany se střetla s oportunismem menševiků, představitelů maloburžoazie. Ti přenechávali vůdčí roli v revoluci buržoazii, omezili se na její podporu a jejich cílem nebylo víc, než nastolit buržoazní vládu. Naproti tomu Lenin razil zásadu, že vůdcem v buržoazně demokratické revoluce v Rusku musí být proletariát, že nemá jít o reformy, ale o zásadní revoluci. Nemá se omezit na odstranění přežitků nevolnictví, odstranit velkostatkářské vlastnictví půdy a svrhnout carskou samovládu. Lenin poprvé v historii vypracoval teorii přerůstání buržoazně demokratické revoluce v revoluci socialistickou.

Vycházel z toho, že ruský proletariát měl vlastní politickou stranu, připravenou řídit jeho boj. Objektívní podmínky byly příznivější o to, že dělnická třída byla soustředěna ve velkých průmyslových podnicích a to napomáhalo její organizovanosti a revolučnímu uvědomění. Svazek dělnické třídy s rolnictvem byl založen na tom, že rolnictvo trpělo nedostatkem půdy a získat půdu velkostatkářů mohlo jen revoluční cestou pod vedením proletariátu.

Lenin se podrobně zabýval formami a prostředky revolučního boje. Poukázal na význam zavedení osmihodinové pracovní doby, vytvoření revolučních rolnických výborů k provádění demokratických přeměn na vesnici, konfiskace velkostatkářské půdy, masové politické stávky, ozbrojení dělníků a vytvoření revoluční armády. To byly prostředky mobilizující masy, jež Lenin vyzvedl do popředí vzhledem k nové situaci v Rusku.

Lenin vycházel z toho, že rozhodující otázka v každé revoluci je otázka moci. V uvedené knize dokázal, že vítězstvím buržoazně demokratické revoluce, v níž je hegemonem proletariát, musí být nastolení revolučně demokratické diktatury proletariátu a rolnictva. Podmínkou je násilné potlačení násilného odporu reakce. Revoluční vláda musí vytvořit demokratickou republiku, zavést osmihodinovou pracovní dobu, zkonfiskovat statkářskou půdu. Tím vzniknou předpoklady pro další krok – přechod k revoluci socialistické a diktatuře proletariátu. Tato cesta bude o to snazší, že demokratická vláda zajistí provádění revoluční politiky také působením „shora“,

V této otázce se Lenin rovněž střetl s menševiky. Byli zásadně proti účasti sociálních demokratů v prozatímní revoluční vládě. Podle nich revoluce má nastolit vládu buržoazie.

Krédo, jež Lenin vytyčil, znělo: „Proletariát musí dovést demokratický převrat do konce tím, že na svou stranu získá masu rolnictva, aby mohl silou rozdrtit odpor samoděržaví a paralyzovat kolísavost buržoazie. Proletariát musí uskutečnit socialistický převrat tím, že na svou stranu získá masy poloproletářských vrstev obyvatelstva. Aby mohl silou zlomit odpor buržoazie a paralyzovat kolísavost rolnictva a maloburžoazie.“

(Lenin, Sebrané spisy, svazek 11, s. 112 – 113, Svoboda 1982)

Lenin knihou „Dvě taktiky sociální demokracie v demokratické revoluci“ obohatil a konkretizoval učení o vedoucí úloze proletariátu a jeho politické strany v demokratické a socialistické revoluci.

Tvůrčím uplatněním této teorie v konkrétních podmínkách svých zemí dosáhla řada komunistických a dělnických stran vítězství a nastolila diktaturu proletariátu. Příkladem je Komunistická strana Československa a vítězný únor 1948.

Kniha „Dvě taktiky sociální demokracie v demokratické revoluci“ je napsána pro revoluci 1905 – 1907 v Rusku, ale přináší poučení pro současnost.

První ruská revoluce let 1905 – 1907 skončila porážkou. Jako po každé porážce revoluce se vládnoucí síly vrhly na lidové masy, zvláště na revoluční proletariát se znásobenou nenávistí a zuřivostí. Následovala doba, jež podle ministerského předsedy a zároveň ministra vnitra Stolypina dostala jméno „stolypinská reakce“.

Lenin odešel znovu do emigrace. Nepřerušil však styk se stranickými organizacemi v Rusku. Vedl boj proti revizionismu, který jako projev rozkladu II. Internacionály a bernsteinismu pronikal i do Ruska. Zvláště významná je z té doby jeho stat' „Marxismus a revizionismus“. Začíná proslulým konstatováním: „...kdyby se geometrické axiomy dotýkaly zájmů lidí, lidé by je určitě vyvraceli.“ O několik řádků dál pokračuje: „Není divu, že Marxovo učení, které bezprostředně pomáhá vychovávat a organizovat nepokrokovější třídu soudobé společnosti, které ukazuje, jaké úkoly má tato třída, a dokazuje, že v důsledku ekonomického vývoje bude nynější zřízení nevyhnutelně nahrazeno novým zřízením, není divu, že toto učení muselo na své životní dráze tvrdě bojovat o každý krok vpřed.“

(Lenin, Sebrané spisy, svazek 17, s. 37, Svoboda 1984)

Lenin se kriticky zabýval tehdejšími projevy revizionismu v Rusku. Ukazoval, že revizionismus je v každé době, v každé zemi, v každé otázce poněkud jiný, ale ve své podstatě stále jeden a tentýž. Je projevem vlivu buržoazní ideologie a kolísavosti maloburžoazie na proletariát.

Revizionismus se snaží revidovat základ marxismu, učení o třídním boji. Mění marxismus v liberalismus, který spatřuje v buržoazním parlamentarismu likvidaci tříd a třídního boje. Ve skutečnosti parlamentarismus třídní rozpory kapitalismu neodstraňuje, ale zosťhuje.

Revizionisté se hlásí k marxismu jen formálně. Nepokládají za cíl komunistického hnutí diktaturu proletariátu a společenské vlastnictví výrobních prostředků, nýbrž dílčí reformy. Jakýsi snesitelnější kapitalismus. Popřípadě „třetí cestu“ - mix kapitalismu a socialismu. Vlastnictví výrobních prostředků společenské i soukromé. V ideologii směs zkresleného marxismu s tím, co je právě v módě. Parlamentní systém jako soutěž mezi různými stranami a jejich střídání. Vedoucí úlohu komunistické strany odmítají jako porušení demokracie.

Lenin napsal: „...jakmile jednou člen strany dospěl k přesvědčení, že někdo hlásá názory, které jsou naprosto nesprávné, ba škodlivé, má povinnost proti nim vystoupit.“

(Lenin, Sebrané spisy, svazek 17, s. 15, Svoboda 1984)

Boj proti revizionismu je trvalý úkol revoluční dělnické strany, každého komunisty.

Klíčovou úlohu v boji proti revizionismu ve filosofii sehrála Leninova kniha „Materialismus a empiriokriticismus. Kritické poznámky k jedné reakční filosofii.“ Pracoval na ní od února do října 1908 a vyšla po roce v Moskvě.

Lenin v ní podrobil zdrcující kritice tehdejší módní filosofii, která jako součást zpátečnického náporu carismu a buržoazie deformovala myšlení části dělnictva a inteligence.

Podstatou empiriokriticismu byl názor, že svět, příroda a všichni lidé existují jen v počítcích člověka. Byl to solipsismus. Druzí lidé vlastně reálně neexistují, ale konstruuje si je filosof ve svých smyslech.

Na nositele této teorie vzpomenou jen historici, ale pozitivní přínos knihy k obohacení dialektiky a materialismu má trvalou hodnotu.

V době Marxe a Engelse bylo nejdůležitější rozvíjet a obhajovat materialistické pojetí dějin a materialistickou dialektiku. Na rozhraní 19. a 20. století mělo rozhodující význam rozpracovat marxistický materialismus a teorii poznání.

Lenin formuloval definici hmoty, jež se stala klasickou: „Hmota je filosofická kategorie k označení objektivní reality, která je dána člověku v jeho počítcích, která je kopírována, fotografována, odrážena – správný překlad měl být „zobrazována“- je našimi počítky a existuje nezávisle na nich.“

(Lenin, Sebrané spisy, svazek 18. s. 151, Svoboda 1984)

Lenin zkoumal hmotu v souvislosti s pohybem a doplnil definici, že objektivní realita je pohybující se hmota.

Lenin obohatil materialistické učení o poznatelnosti světa teorií odrazu.

V poznámkách, nazvaných „Konspekt ‚Vědy o logice‘“, vydaných v knize „Filosofické sešity“ k tomu napsal: „Poznání je věčné, nekonečné přibližování se myšlení k objektu. Odraz přírody v lidském myšlení nutno pojmut ne „mrtvě“, ne „abstraktně“, ne bez pohybu, ne bez rozporů, nýbrž ve věčném procesu pohybu, vznikání rozporů a jejich řešení.

Idea je poznání a snažení (chtění) člověka...Proces (přechodného, konečného, omezeného) poznání a jednání přeměňuje abstraktní pojmy v úplnou objektivitu.

Jednotlivé bytí (předmět, jev etc.) je (jen) jedna stránka ideje (pravdy). Pravda vyžaduje ještě druhé stránky skutečnosti, které se také jen zdají samostatnými a zvláštními (besonders für sich bestehende – zvlášť pro sebe trvajících). Jen v jejich souhrnu (zusammen) a v jejich vztahu (Beziehungen) se realizuje pravda.

Souhrn všech stránek jevu, skutečnosti a jejich (vzájemné) vztahy – z toho se skládá pravda. Vztahy (=přechody=rozpory) pojmů = hlavní obsah logiky, přičemž tyto pojmy (a jejich vztahy, přechody, rozpory) jsou ukázány jako odrazy objektivního světa. Dialektika věcí vytváří dialektiku idejí, a nikoli naopak.“

(Lenin, Sebrané spisy, svazek 29, s. 198-199, Praha 1988)

Lenin provedl rozbor dialektiky objektivní, absolutní a relativní pravdy.

Objektivní obsah v našich počítcích, v našem vědomí, který není závislý ani na jedinci, ani na lidstvu jako celku označil za objektivní pravdu. Lidské poznání se ustavičně vyvíjí, a to po vzestupné linii od nevědění k vědění, od neúplných a nepřesných znalostí ke znalostem úplnějším a přesnějším, od relativní pravdy k pravdě absolutní. „Je tedy lidské myšlení svou povahou schopné podávat a podává nám absolutní pravdu, která se skládá ze souhrnu pravd relativních.“

(Lenin, Sebrané spisy, Svazek 14, s. 139, Praha 1958)

Lenin zdůraznil úlohu praxe jako základ a cíl poznání, jako kritérium pravdy. Hledisko života musí být prvním a základním hlediskem v teorii poznání a vede nutně k materialismu.

Lenin se ve své době seznámil s revolučními poznatky vědy, dialekticky je zhodnotil a vyvodil z nich prognózu dalšího vědeckého vývoje. Vytyčil tezi, že hmota je nevyčerpatelná. „Elektron je stejně nevyčerpatelný jako atom, příroda je nekonečná, ale existuje nekonečně, a právě toto jedině kategorické, jedině bezpodmínečné uznání její existence mimo vědomí a počítky člověka odlišuje dialektický materialismus od relativistického agnosticismu a od idealismu.“

(Lenin, Sebrané spisy, Svazek 18, s. 292, Praha 1984)

V následujících letech po vydání knihy „Materialismus a empiriokriticismus“ se Lenin dál intenzivně zabýval studiem filosofie. Svědčí o tom kniha jeho konspektů, fragmentů a poznámek z filosofických děl, vydaná později jako „Filosofické sešity“, z níž jsem výše citoval k teorii odrazu. Lenin se patrně v letech 1914 – 1915 chystal napsat monografii o dialektice. Ve „Filosofických sešitech“, jež mají přes 750 stran, je zvlášť významná krátká studie „K otázce dialektiky“.

Již první věta zní: „Rozdvojení jednoho a poznání jeho protikladných částí...je podstata (jedna z „podstat“, jedna ze základních – ne-li základní – vlastností či rysů) dialektiky.“ (s. 332)

Myšlenka pokračuje. „Podmínkou poznání všech procesů světa v jejich „samopohybu“, v jejich spontánním vývoji, v jejich živoucím životě, je poznání těchto procesů jakožto jednoty protikladů. Vývoj je „boj“ protikladů...Jednota (shoda, totožnost, rovnost působení) protikladů je podmíněná, dočasná, přechodná, relativní. Boj vzájemně se vylučujících protikladů je absolutní, jako je absolutní vývoj, pohyb.“ (s. 333)

Lenin objasnil dialektiku jednotlivého a obecného. „...jednotlivé neexistuje jinak, než v té souvislosti, která vede k obecnému. Každé jednotlivé je (tak či onak) obecné. Každé obecné je (částičkou nebo stránkou nebo podstatou) jednotlivého. Každé obecné jen přibližně zahrnuje všechny jednotlivé předměty. Každé jednotlivé je neúplně zahrnuto v obecném atd. atd. dialektika je vlastní veškerému lidskému poznání vůbec.“ (s. 334)

„Lidské poznání není přímka (respektive se po ní neubírá), ale křivka, jež se nekonečně přibližuje řadě kruhů, spirále.... Přímočarost a jednostrannost, topornost a zkosnatělost, subjektivismus a subjektivní slepota, voilá gnozeologické kořeny idealismu.“

(Lenin, Sebrané spisy, svazek 29, s. 332 - 338, Praha 1988)

V roce 1916, ve vrcholném období první světové války, napsal Lenin ve Švýcarsku knihu „Imperialismus jako nejvyšší stadium kapitalismu“.

Předcházely tomu několik let rozsáhlé přípravné práce. Leninovy výpisky, konspekty a poznámky jsou obsaženy v knize „Sešity o imperialismu“, jež představuje v češtině na 900 stran.

(Lenin, Sebrané spisy, svazek 28, Praha 1987)

V knize o imperialismu Lenin shrnul vývoj a změny kapitalismu za půlstoletí, jež uplynulo od vydání Marxova Kapitálu. Na základě statistických údajů o průmyslově vyspělých zemích světa analyzoval ekonomickou a politickou podstatu imperialismu, nejvyššího a posledního stadia kapitalismu.

Stručně definoval imperialismus, na rozdíl od kapitalismu volné konkurence, jako monopolistické stadium kapitalismu.

Napsal: „... příliš stručné definice, i když jsou vhodné k vystižení toho hlavního, přece jen nedostačují, jakmile je zapotřebí konkrétně z nich odvodit některé velmi podstatné znaky jevu, který má být definován. I když tedy nezapomínáme, že všechny definice obecně mají podmíněný a relativní význam, protože nikdy nemohou obsáhnout všestranné souvislosti jevu v jeho úplném vývoji, musíme zformulovat takovou definici imperialismu, která by zahrnovala těchto pět jeho základních znaků: 1. koncentrace výroby a kapitálu, která dosáhla tak vysokého stupně, že vytvořila monopoly, jež mají v hospodářském životě rozhodující výhodu; 2. splynutí bankovního kapitálu s průmyslovým a vznik finanční oligarchie na základě tohoto „finančního kapitálu“; 3. vývoz kapitálu na rozdíl od vývozu zboží nabývá neobyčejně velkého významu; 4. vznikají mezinárodní monopolistické svazy kapitalistů, které si rozdělují svět, a 5. teritoriální rozdělení celého světa mezi největší kapitalistické mocnosti je ukončeno. Imperialismus je kapitalismus v tom vývojovém stadiu, kdy monopoly a finanční kapitál získaly nadvládu, kdy vývoz kapitálu nabyl mimořádného významu, kdy mezinárodní trusty si začaly rozdělovat svět a kdy bylo dokončeno rozdělení celého území zeměkoule mezi největší kapitalistické státy.“

(Lenin, Sebrané spisy, svazek 27, s. 404 – 405, Praha 1986)

Imperialismus umožnil v celosvětovém měřítku koloniální útlak a finanční deptání převážné většiny obyvatel světa několika imperialistickými zeměmi.

Lenin poznal, že kapitalistické země se za imperialismu vyvíjejí hospodářsky a politicky nerovnoměrně, ve skocích. Jedna druhou předstihuje, jedna se za druhou opožďuje. Není to nahodilé, ale zákonité. Z toho vyvodil, že i socialistické revoluce dozrávají v různých zemích v různé době.

Engels v práci „Zásady komunismu“, vydané r. 1847 odmítl možnost, že by k socialistické revoluci mohlo dojít v jedné zemi. Měl za to, že „komunistická revoluce...bude probíhat současně ve všech civilizovaných zemích, tj. přinejmenším v Anglii, v Americe, ve Francii a v Německu“.

(ME, Spisy, sv. 4, s. 339, Praha 1958)

Lenin na základě pochopení zákona nerovnoměrného vývoje kapitalistických zemí za imperialismu dospěl k závažnému závěru. Poprvé jej vyjádřil v článku „O hesle Spojených států evropských“ v srpnu 1915: „Nerovnoměrnost ekonomického a politického vývoje je absolutním zákonem kapitalismu. Z toho vyplývá, že je možné vítězství socialismu nejprve v několika málo zemích, nebo dokonce jen v jedné, jednotlivé kapitalistické zemi. Vítězný proletariát této země, jakmile by vyvlastnil kapitalisty a zorganizoval socialistickou výrobu, postavil by se proti ostatnímu, kapitalistickému světu a získával by si utlačované třídy ostatních zemí, burcoval by je k povstání proti kapitalistům, a kdyby to bylo nutné, zakročoval by i vojensky proti vykořisťovatelským třídám a jejich státům.“

(Lenin, Sebrané spisy, svazek 26, s. 376, Praha 1986)

Lenin už tehdy předvídal rozdělení světa na dva protichůdné systémy – socialismus a kapitalismus.

V srpnu a září 1917 napsal Lenin jedno ze svých stěžejních děl „Stát a revoluce“. Předcházely tomu převratné události. V únoru proběhla v Rusku revoluce, která svrhla carismus. Lenin a skupina emigrantů se vrátili do Ruska.

Kolem Leninova návratu rozpoutala reakční propaganda fámu, kterou pěstuje dodnes. Prý ho Němci poslali do země v zapečetěném vagonu, aby rozvrátil Rusko a dopomohl jim k vítězství. Jak to ve skutečnosti bylo, líčí Leninův životopis, sepsaný Ústavem marxismu-leninismu při ÚV KSSS, vydaný i česky.

(Vladimír Iljič Lenin, Životopis, s. 331 – 336, Praha 1975)

Po návratu do Ruska vyhlásil Lenin Dubnové teze. Byly programem přeměny demokratické revoluce v socialistickou. Moci v zemi se musí chopit proletariát a chudé vrstvy rolnictva. Republika sovětů bude politickou formou diktatury proletariátu.

Teror Prozatímní vlády zahnal stranu bolševiků znovu do ilegality. Na hlavu Lenina byla vysána vysoká finanční odměna. Slídila po něm policie a musel se skrývat ve Finském zálivu. Nejprve na půdě kůlny, proměněné v seník, kde měl stůl a židli. Později jej převezli na loďce přes jezero a jako sekáče trávy ubytovali v salaši z větví pokrytých senem. Tam na olšovém pařezu začal psát „Stát a revoluce“. Knihu dokončil ve Finsku.

Při první návštěvě SSSR v roce 1956 jsem měl možnost tato místa vidět. Byla upravena do stavu, v jakém tu Lenin pracoval. Pochybují, že bez úhony přečkala „perestrojku“ Gorbačova a panování „cara“ Jelcina.

Napsání knihy „Stát a revoluce“ předcházela důkladná Leninova příprava. Bohaté materiály uložil do „Modrého sešitu“, který ho provázal do Finska. Byl pak vytištěn pod názvem „Marxismus o státu.“ V češtině je součástí 33. svazku Leninových Sebraných spisů.

V knize „Stát a revoluce“ Lenin vybral, soustředil a systematicky uspořádal, co o státu napsali Marx a Engels. Obohatil to o zkušenosti z revoluce 1905 – 1907 a z Únorové revoluce v Rusku.

V prvé řadě zdůraznil, že stát je produktem a výrazem nesmiřitelnosti třídních protikladů. Vzniká tam, tehdy a potud, kde, kdy a pokud se třídní protiklady nedají objektivně smířit. Existence státu svědčí o tom, že třídní protiklady jsou nesmiřitelné.

Už zkušenosti z revoluce 1948 – 1951 a z Komuny dokázaly, že proletářská revoluce musí rozbít buržoazní stát, zničit, odstranit jeho hlavní nástroje útlaku: armádu, policii, byrokratický aparát, soudy a věznice.

Avšak rozbití buržoazního státu neznamena, že nová společnost, kterou proletariát vytváří, může existovat bez státu. „Proletariát potřebuje státní moc, centralizovanou organizaci síly, organizaci násilí jak k potlačení odporu vykořisťovatelů, tak k řízení obrovské masy obyvatelstva, rolnictva, maloburžoazie a poloproletářů při „organizování“ socialistického hospodářství.

Tím, že marxismus vychovává dělnickou stranu, vychovává avantgardu proletariátu, schopnou vydobýt moc a vést všechny lid k socialismu, usměrňovat a organizovat nový řád, být učitelkou, řídicí a vedoucí silou všech pracujících a vykořisťovaných při organizování jejich společenského života bez buržoazie a proti buržoazii.“

(Lenin, Sebrané spisy, sv. 33, s. 57, Praha 1987)

Lenin připomněl historická slova Karla Marxe v dopisu Weydemeyerovi z 5. března 1852, že třídní boj vede nutně k diktatuře proletariátu.

(ME, Spisy, sv. 28, s. 567, Praha 1968)

Lenin k tomu poznamenal: „Kdo uznává pouze boj tříd, ten ještě není marxista, ten ještě nemusí překračovat rámec buržoazního myšlení a buržoazní politiky...Marxista je pouze ten, kdo do svého uznávání boje tříd zahrnuje i uznávání diktatury proletariátu. V tom je nejhlubší rozdíl mezi marxistou a tuctovým příslušníkem maloburžoazie (ba i velkoburžoazie). To je prubířský kámen, kterým je třeba přezkoušet, kdo skutečně chápe a uznává marxismus.“(Tamtéž, s. 65)

V knize „Stát a revoluce“ Lenin propracoval otázku ekonomických podmínek odumírání státu. Stát bude moci odumřít teprve tehdy, až si lidé zvyknou zachovávat základní pravidla společenského soužití, až se práce stane lidem základní potřebou, až bude tak produktivní, že bude všech výrobků hojnost a lidé budou moci plně uspokojit své potřeby. Stát definitivně odumře teprve v období dovršené výstavby komunismu. Odumírání státu potrvá velmi dlouho a bude postupovat prohlubováním socialistické demokracie.

„...mylná je obvyklá buržoazní představa, že socialismus je něco mrtvého, ustrnulého, jednou provždy daného, zatímco ve skutečnosti teprve socialismus započne rychlý, opravdový, skutečně hromadný postup většiny a později vůbec všeho obyvatelstva kupředu ve všech sférách společenského i individuálního života.“

(Tamtéž, s. 131)

26. října, podle nového kalendáře 8. listopadu ve tři hodiny ráno vyslechli delegáti II. všeruského sjezdu sovětů zprávu, že byl dobyt Zimní palác a ministři Prozatímní vlády zatčeni. Jen předseda Kerenský v ženském převlečení utekl a za pomoci americké ambasády emigroval do Spojených států – ale to se delegáti ještě tehdy nedověděli.

Lenin stanul před úkoly, které ještě nikdo před ním, co svět světem stojí, neřešil.

Sjezd schválil Leninův návrh svolání, v němž se prohlašovalo, že veškerá státní moc v zemi přechází do rukou sovětů. Tak se zrodil sovětský stát, stát dělníků a rolníků.

Sjezd projednal a schválil několik dalších dokumentů, jež se staly mezníky světové historie. Po projednání Leninova referátu schválil Dekret o míru. Další důležitý dokument byl Dekret o půdě. Jím se ihned a bez náhrady rušilo statkářské vlastnictví půdy a statkářská panství přecházela do správy sovětů rolnických zástupců. Sjezd vytvořil dělnicko-rolnickou sovětskou vládu – radu lidových komisařů v čele s Leninem.

V noci na 9. listopadu se Lenin spojil přímou telefonickou linkou s hlavním stanem vrchního velitele generála Duchonina. Duchonin odmítl splnit příkaz rady lidových komisařů a zahájit jednání o příměří. Lenin si byl vědom, že vojáci chtějí mír. Okamžitě u přímé telefonní linky učinil rozhodnutí. Oznamoval Duchoninovi, že jej rada lidových komisařů sesazuje a velitelem jmenuje praporčíka Krylenka.

Složitější situace vznikla, když Němci využili rozklad ruské armády, pokračovali v postupu a kladli si enormní požadavky. Lenin si byl vědom těžké situace země a vyslal do Brestu na jednání s Němci delegaci, vedenou Trockým. Trocký nesplnil Leninovy pokyny. Prohlásil, že Sovětské Rusko odmítá smlouvu podepsat, ale válku zastavuje a armádu demobilizuje. Němci v ofenzívě pokračovali a Rusko muselo přijmout podmínky daleko horší.

Jak Lenin konstatoval, Trocký a „leví komunisté“ dobrodružnou politikou pomohli německým imperialistům a zabránili růstu revoluce v Německu.

V březnu 1918 na mimořádném VII. sjezdu Sociálně demokratická dělnická strana Ruska na Leninův návrh přijala nový název – Komunistická strana Ruska (bolševiků).

11. března ústřední výbor strany a rada lidových komisařů se přemístily z Petrohradu do Moskvy. Moskva se stala hlavním městem sovětského státu.

Do triumfální atmosféry plné činorodé revoluční aktivity jako falešný tón vpadl zákeřný atentát na Vladimíra Iljiče. Eserka Kaplanová si na něho počkala před továrnou, kde mluvil k dělníkům a vypálila na něho z bezprostřední blízkosti několik ran z revolveru naříznutými a otrávenými kulkami. Lenin byl zasažen do ramene a do hrotu levé plíce. Jeho život visel na vlásku. Ztratil mnoho krve a chvílemi se zastavoval tep. Lékaři udělali všechno, aby mu zachránili život a jeho pevný organismus jim pomáhal. Týden po zranění už Lenin začínal znovu pracovat.

Vliv Říjnové socialistické revoluce v Rusku posílil revoluční dělnické hnutí v Evropě i ve světě. Vznikaly a upevňovaly se komunistické strany, vstupovaly do Komunistické internacionály. Vystalo však dvojí nebezpečí. Část sociálně demokratických vůdců se sice hlásila ke Kominterně, ale pokračovala v oportunistické politice. Z nezkušenosti a nedostatečné teoretické připravenosti mladých komunistů vznikalo druhé nebezpečí – levičáctví, sektářská taktika.

Lenin odhaloval reformismus a revizionismus, a zároveň se rozhodně stavěl proti dogmatismu a sektářství.

V říjnu a listopadu 1918 napsal knihu „Proletářská revoluce a renegát Kaucký“.

Je polemickou reakcí na publikaci „Diktatura proletariátu“, která vyšla ve Vídni. Čelný představitel II. internacionály Karl Johann Kautsky v ní označil ruské bolševiky za pučisty. Podle něho jen vystřídali carskou diktaturu jiným typem diktatury, která nemá nic společného s demokracií.

Lenin charakterizoval podstatu Kautského protimarxistického stanoviska k otázce státu: „Bud' Kautsky odmítá jakékoli převzetí státní moci dělnickou třídou, anebo připouští, aby dělnická třída převzala starý, buržoazní, státní stroj, ale naprosto nepřipouští, aby jej zničila, rozbila a nahradila novým, proletářským.“

(V. I. Lenin, Spisy, svazek 28, s. 265, SNPL Praha, 1954)

Lenin podrobil rozboru zkušenosti Říjnové revoluce a napsal: „Proletářská demokracie, jejíž jednou formou je sovětská moc, přinesla dosud na světě nevídané rozvinutí a rozšíření demokracie právě pro ohromnou většinu obyvatelstva, pro vykořisťované a pracující.“

(Tamtéž s. 251)

„Sověty jsou ruská forma proletářské diktatury.“ (Tamtéž s. 262)

Leninovo uplatnění a rozvinutí sovětského systému v Rusku jako diktatury proletariátu má nesmírný význam. Znamená, že princip diktatury proletariátu nutno realizovat vždy s ohledem na konkrétní podmínky v zemi.

V dubnu a květnu 1920, u příležitosti II. Kongresu Komunistické internacionály, napsal Lenin knihu „Levičáctví – dětská nemoc komunismu.“

Měla zprostředkovat mladým komunistům zkušenosti ruských bolševiků a položit základy k vypracování strategie a taktiky proletářských stran za nové historické situace, v epoše všeobecné krize kapitalismu a za existence dvou protikladných společenských systémů.

Lenin objasnil mezinárodní význam takových rysů ruské revoluce, jako je diktatura proletariátu, svazek dělnické třídy s pracujícím rolnictvem a vedoucí úloha komunistické strany v boji za diktaturu proletariátu a za socialistické přeměny společnosti.

Objasnil vztah mezinárodního a národního v dělnickém hnutí. Hlavní zásady komunismu jsou pro celé mezinárodní dělnické hnutí společné. Každá strana musí při stanovení strategie a taktiky uplatňovat tyto zásady s ohledem na konkrétní zvláštnosti země, její dějiny, ekonomiku, politiku, kulturu atd.

Lenin na zkušenostech bolševiků ukázal, jak je třeba střídat formy a metody boje podle konkrétních podmínek. Bolševici dosáhli úspěchů proto, že správně spojovali ilegální činnost s využitím legálních možností, dokázali směle útočit a organizovaně ustupovat, neustále se učit z úspěchů i neúspěchů boje.

Lenin upozorňuje na zvláštnosti levicového oportunismu. Proň je příznačný subjektivismus v hodnocení událostí, snaha překročit jednotlivé etapy hnutí, což vrhá „levé“ na dobrodružnou cestu.

V knize „Levičáctví – dětská nemoc komunismu“ Lenin dále rozvinul marxistické učení o diktatuře proletariátu. Na základě zkušeností bolševiků z Říjnové revoluce a prvních let sovětské moci vyvodil poučení, že diktatura proletariátu je nutná po celé období budování socialistické společnosti.

Zásadní význam má odlišovat úkoly diktatury proletariátu vůči buržoazii a vůči maloburžoazním masám. Vůči svrženým vykořisťovatelským třídám je nutno potlačovat jejich odpor, vůči drobným vlastníkům vychovávat je, přesvědčovat a získávat pro aktivní budování nového života. Lenin zdůraznil, že hlavním obsahem diktatury proletariátu není násilí, nýbrž tvořivá činnost, budování nové, socialistické společnosti a obrana jejích vymožeností před nepřátelům. „Bez strany se železnou kázní, strany, která se zocelila v boji,

bez strany, která má důvěru všech příslušníků této třídy, bez strany, která dovede sledovat smýšlení mas a působit na ně, nelze tento boj vést úspěšně.“

(Lenin, Sebrané spisy, sv. 41, s. 13, Praha 1988)

Největší pozornost v uvedené knize věnoval Lenin boji proti sektářství „levých“ komunistů. Ti podceňovali revoluční možnosti mas pracujících, nedovedli a ani nechtěli bojovat o masy. K získání milionů pracujících pro aktivní boj nestačí propaganda a agitace. K tomu jsou zapotřebí vlastní zkušenosti mas. Musí se přesvědčit o správnosti politiky komunistické strany.

Komunisté musí pracovat tam, kde jsou masy. V odborech, družstvech, ženských, mládežnických, kulturně osvětových a jiných organizacích pracujících.

Zvlášť velký význam přikládal Lenin odborům jako nejmasovější organizaci pracujících.

Určit a vymezit jejich úlohu po uchopení moci proletariátem bylo jedním z naléhavých a dosud nikdy nikým neřešených úkolů bolševiků. Lenin se mu věnoval zejména na II. všeruském sjezdu odborů 20. ledna 1919.

Připomněl, že ideologové buržoazie se snažili odpoutat ekonomický boj, který je základem odborového hnutí, od boje politického. Zatím však odbory jako nejširší organizace proletariátu „právě v této chvíli musí hrát zvlášť velikou úlohu, musí zaujmout nejdůležitější místo v politice, musí se stát v jistém smyslu hlavním politickým orgánem, neboť všechny staré pojmy, staré kategorie této politiky byly vyvráceny a postaveny na hlavu politickým převrácením, který předal moc do rukou proletariátu.“

(V. I. Lenin Spisy, svazek 28, s. 430 – 431, SNPL Praha 1954)

Boj o marxistické pojetí úlohy odborů v podmínkách diktatury proletariátu se vystupňoval v roce 1920. Bucharinovo stanovisko charakterizoval Lenin jako rozchod s komunismem a přechod na posici syndikalismu.

„Komunismus říká: předvoj proletariátu, komunistická strana, vede bezpartijní masy dělníků, při čemž vzdělává, školí, učí, vychovává tyto masy („škola“ komunismu), nejprve dělníky a pak i rolníky, aby mohly dosáhnout a aby dosáhly toho, že ve svých rukou soustředí správu celého národního hospodářství.

Syndikalismus odevzdává masám bezpartijních dělníků, roztržštěných podle výrobních odvětví, řízení průmyslových odvětví („hlavní správy a ústředí“), takže odstraňuje nezbytnost strany, nevyvíjí dlouhodobou činnost ani ve výchově mas, ani v tom směru, aby se v jejich rukou soustřeďovalo řízení celého národního hospodářství.“

(V. I. Lenin Spisy, svazek 32, s. 42, SNPL Praha 1955)

„To, k čemu dospěl Bucharin, znamená logicky, teoreticky i prakticky rozkol ve straně, správněji: rozchod syndikalistů se stranou. (s. 43)

Ve statí Ještě jednou o odborech Lenin dokazuje, že Bucharinovo nemarxistické stanovisko v otázce odborů je mrtvým a bezobsažným eklekticismem. „Bucharin se ani v nejmenším nepokouší samostatně, se svého hlediska, provést analýsu jak celé historie daného sporu (marxismus, tj. dialektická logika, to bezpodmínečně vyžaduje), tak i celého přístupu k otázce, celého pojetí – nebo, chcete-li, celého zaměření pojetí – otázky v dané době, za daných konkrétních okolností. Bucharin se o to ani v nejmenším nepokouší! Přistupuje k věci bez nejmenšího konkrétního prostudování, s holými abstrakcemi a přebírá kousek od Zinověva, kousek od Trockého. To je eklekticismus.“

(Tamtéž s. 93)

Lenin dokazuje, že odbory jsou převodový mechanismus od komunistické strany k masám. „Spojení s masami, tj. s obrovskou většinou dělnictva (a pak i všech pracujících), je nejdůležitější a nejzákladnější podmínkou úspěchu veškeré činnosti odborů.

(V. I. Lenin Spisy, svazek 42, s. 379, Svoboda Praha 1968)

Lenin v knize „Dětská nemoc „levičáctví“ v komunismu“ řeší otázku účasti komunistů v buržoazních parlamentech. Protože v kapitalistických zemích je ještě mnoho pracujících, kteří věří v buržoazní parlamentarismus, musí se revoluční strana proletariátu zúčastnit parlamentních voleb a využít parlamentní tribuny „aby vychovávala zaostalé masy své třídy, aby probouzela a uvědomovala nevyspělé, zdeptané a zaostalé vesnické masy.“ (Tamtéž, s. 74)

Lenin odmítal levičácké tvrzení, že komunisté nesmí přistupovat na žádné dohody s jinými politickými stranami. Zdůrazňoval však konkrétně historický přístup ke každé dohodě a kompromisu. Je třeba si uvědomit, k čemu který kompromis slouží. V případě jakékoli dohody, vynucené okolnostmi, musí revoluční proletářská strana zachovávat věrnost svým zásadám, své třídě, svému konečnému cíli.

Velmi cenné je Leninovo poučení, jak se má strana chovat k vlastním chybám. „Otevřeně přiznat chybu, odhalit její příčiny, rozebrat situaci, z níž tato chyba vzešla, pozorně zvážit, jak chybu napravit – to je známka toho, že strana vážně chápe své poslání, to je známka toho, že strana plní své povinnosti, to je výchova a školení třídy a potom i mas.“ (Tamtéž, s. 72)

Hlavní myšlenky této Leninovy knihy posloužily jako základ usnesení II. Kongresu Komunistické internacionály, který se konal v červenci a srpnu 1920.

Ve 20. letech si poměry v Rusku vynutily radikální změnu, přechod od „válečného komunismu“ k nové ekonomické politice – NEP.

Rolníci získali půdu, a chtěli s jejími produkty volně nakládat. Ruský spisovatel Svjatoslav Rybas líčí drsné poměry v té době. „Povinné dodávky zajišťovaly potřeby státu z 80%, dvojnásobně překračovaly daňovou zátěž roku 1913 a jejich zajišťování bylo neúměrně náročné. Proto také začali rolníci po porážce bílých armád a pominutí hrůzy, že ztratí půdu, válčit se státní mocí. Maličkým povstáním, která vždy zasáhla několik vesnic, nebylo konce. Velká povstání pak zasáhla i několik gubernií...V roce 1920 obsadily rolnické armády Tambovskou gubernii, část Voroněžské gubernie, Povolží, západní Sibiř, Ukrajinu a Severní Kavkaz.“

(Svjatoslav Rybas: Stalin – Krev a sláva. s.100 – 101, Ottovo nakladatelství, 2015)

Situace vřela i na základně válečného námořnictva v Kronštadtu, kam na podzim 1920 nastoupilo na 10 000 branců z rolnických rodin. Začátkem března 1921 zde propuklo povstání. K vzbouřencům se přidali i čelní velitelé, bývalí vysocí důstojníci carského námořnictva. Povstání se nepodařilo řešit jednáním a vyžádalo si tvrdý vojenský zásah.

Koncem ledna a začátkem února 1921 přijal Lenin několik rolnických delegací. Prohovořil s nimi situaci na vesnici a cestu nápravy.

Načrtl projekt zavedení naturální daně místo povinnosti odvádět všechny přebytky. Návrh projednal na zasedání politbyra Ústředního výboru strany a předložil v březnu 1921 X. sjezdu Komunistické strany Ruska.

Sjezd na základě Leninova zevrubně zdůvodněného návrhu projednal a schválil historické usnesení o nahrazení rolníkovy povinnosti odvádět přebytky naturální potravinovou daní.

Lenin věnoval mnoho pozornosti propracování a objasnění nové ekonomické politiky, kterou mnozí lidé, i komunisté, nelehko chápali.

Ve stati „O naturální dani“ napsal: „Naturální daň je jedna z forem přechodu od svérázného „válečného komunismu“, vynuceného krajní nouzí, zpustošením a válkou, k řádné socialistické směně výrobků...“

Svérázný „válečný komunismus“ záležel v tom, že jsme fakticky brali rolníkům všechny přebytky, a někdy nejenom přebytky, ale částečně i potraviny pro rolníka nezbytné, brali jsme je na krytí potřeb armády a na výživu dělníků. Brali jsme je většinou na dluh, za papírové peníze. Jinak jsme ve zpustošené malorolnické zemi nad statkáři a kapitalisty zvítězit nemohli. A fakt, že jsme zvítězili (přestože naši vykořisťovatelé byli podporováni nejsilnějšími světovými mocnostmi), dokazuje nejen, jakých divů hrdinství jsou schopni dělníci a rolníci v boji za své osvobození. Tento fakt dokazuje také, jakou úlohu lokajů buržoasie hráli ve skutečnosti menševici, eseři, Kautský a spol., když nám kladli tento „válečný komunismus“ za vinu. „Válečný komunismus“ je nám třeba přičíst za zásluhu.

Ale stejně nutné je znát skutečnou míru této zásluhy. K „válečnému komunismu“ jsme byli donuceni válkou a zpustošením. Nebyl a nemohl být politikou odpovídající hospodářským úkolům proletariátu. Byl dočasným opatřením. Správnou politikou proletariátu, uskutečňujícího svou diktaturu v malorolnické zemi, je směna obilí za průmyslové výrobky nezbytné pro rolníka. Jen taková zásobovací politika odpovídá úkolům proletariátu, jen taková politika je s to upevnit základy socialismu a vést k jeho úplnému vítězství.

(V. I. Lenin Spisy, svazek 32, s. 355 – 356, SNPL Praha 1955)

Na základě X. sjezdu KSR/b byla přijata okamžitá a významná opatření k pozvednutí výrobních sil rolnictva.

Rada lidových komisařů uveřejnila sazby naturální daně; vůči přebytkům, jež rolníci dosud odváděli, byla poloviční. Vydala dekrety o volném obchodu s obilím a zrušení miličních oddílů, jež na venkově sbíraly od rolníků přebytky a potíraly černý obchod. Družstva získala právo nakupovat zemědělské produkty bez omezení a najímat průmyslové podniky.

Byl zaveden relativně volný trh. Byly povoleny soukromé podniky s počtem pracujících menším než 21 lidí. Soukromí podnikatelé byli povinni poskytovat státu 10 až 15% své výroby. Na některých podnicích byl povolen podíl zahraničního kapitálu. NEP vedl k jistému oživení kapitalismu, k obnově buržoazie ve městech a rozšíření kulactva na venkově. Lenin zdůrazňoval, že je nezbytné tyto tendence udržovat v mezích. K tomu měla dělnická třída v rukou politickou moc a v ekonomice se opírala o velkopřůmysl, půdu, banky, železnice, zahraniční obchod.

Přechod k nové ekonomické politice vyžadoval nové metody řízení hospodářství. Lenin prosazoval ve státních podnicích chozrasčot, kontrolu rublem ve všech oblastech výroby, hmotnou zainteresovanost dělníků, rolníků a inteligence na výsledcích práce a na rozvíjení výroby.

Již záhy mohl Lenin konstatovat, že NEP přispěl k „zlepšení situace rolnického hospodářství, ke zvýšení zájmu rolníků na rozšíření osevních ploch a zároveň i na zlepšení zemědělství a chovu dobytka, jakož i k pozvednutí a rozvoji drobného, místního průmyslu, pro nějž není nutno opatřovat a dovážet velké státní zásoby potravin, surovin a paliva.“

(V. I. Lenin Spisy, svazek 32, s. 392, SNPL Praha 1955)

NEP znamenal podstatné upevnění třídního svazku proletariátu s drobným a středním rolnictvem. Byl dalším potvrzením Leninovy schopnosti spojovat marxistickou teorii s revoluční praxí, nalézat řešení i ve složitých situacích, jež historie do té doby nepoznala.

Neobyčejně plodný život Vladimíra Iljiče se blížil, bohužel, ke konci. V práci mu bránily následky atentátu a choroba. Tím usilovněji soustředil síly své i síly strany a státu na budování socialismu. Promyslel a načrtl hlavní rysy ekonomické, politické a kulturní výstavby první socialistické země.

Jedním z posledních článků, malý rozsahem, ale nesmírný co do významu byl „O družstevnictví“.

Lenin označil družstevnictví za nejprostší, nejsnazší a rolníkovi nejpřístupnější přechod k novému řádu. „...zbývá vykonat už jen velmi málo, abychom přiměli všechno obyvatelstvo účastnit se družstevních operací, a to účastnit se nikoli pasivně, nýbrž aktivně. Zbylo nám vlastně vykonat „jen“ jedno: „zcivilizovat“ naše obyvatelstvo tak, aby pochopilo všechny výhody všeobecné účasti ve družstevnictví a aby tuto účast organizovalo. „Jen“ toho je třeba. Abychom přešli k socialismu, nepotřebujeme nyní žádné jiné moudrosti. Ale k tomu, abychom uskutečnili toto „jen“, je třeba celého převratu, celé období kulturního vývoje veškeré masy lidu...Tuto epochu můžeme projít v nejlepším případě za deset dvacet let. Ale přesto to bude zvláštní historická epocha a bez této historické epochy, bez všeobecné gramotnosti, bez dostatečného rozhledu, aniž dostatečně naučíme obyvatelstvo tomu, aby četlo a používalo knihy, a bez materiální základny toho všeho, bez určitého zajištění, řekněme proti neúrodě, hladu atd. – bez toho všeho svého cíle nedosáhneme.“

(Lenin, Spisy, sv. 33. s. 468, Praha 1955)

Na závěr článku Lenin poznamenal, že tím je úkol naznačen jen povšechně a je třeba rozpracovat jej prakticky.

Co Leninova myšlenka družstevnictví, zejména kolchozní zemědělství přineslo, to by vyžadovalo rekapitulovat celou historii Sovětského svazu.

V Rusku a na Ukrajině docházelo po tisíciletí každé dva nebo tři roky k neúrodě a hladomoru. Díky kolektivizaci byl hladomor v letech 1932 – 1933 poslední.

Kolektivizace umožnila rychlou industrializaci a vybavení Rudé armády moderní technikou. Právě tak zásobování armády po čtyři roky války potravinami. Bez kolektivizace sovětského zemědělství by nebylo vítězství Sovětského svazu ve Velké vlastenecké válce, osvobození Československa a dalších zemí a záchrana Evropy před nacistickým morem.

V polovině ledna 1923 napsal Lenin článek o několika stránkách „O naší revoluci“. Byl si vědom, že jeho dny jsou sečteny a vložil do krátkého textu životní krédo. Odmítl vzpomínky jakéhosi maloměšťáckého pisálka, který se tenkrát zdál veliký, ale po němž dnes ani pes neštěkne. Jak bylo Leninovým zvykem, s kritikou spojil pozitivní výklad. Zdůraznil, že nejdůležitější je revoluční dialektika. Bez ní nelze pochopit nic. Dokázal to na ruské revoluci. Bez pochopení konkrétně historických podmínek není možno poznat její příčiny, hybné síly, její vítězství, ani její pokračování ve výstavbě socialismu.

V dialektickém spojení a rozporu obecných zákonitostí a specifických rysů je skryto tajemství každé revoluce. Lenin skončil prorockými slovy: „Je jisté, že učebnice, napsaná podle Kautského, byla svého času věc velmi užitečná. Je už však přece jen na čase vzdát se myšlenky, že v této učebnici jsou předpověděny všechny formy vývoje dalších světových dějin. Ty, kdo si to myslí, bylo by na čase prohlásit prostě za hlupáky.“
(Lenin, Spisy, sv.33, s. 478-479, Praha 1955)

21. ledna 1924 Vladimír Iljič Lenin zemřel ve stáří nedožitých padesáti čtyř let. Před smrtí sváděl v Gorkách pod Moskvou titánský zápas o život. Provázela ho v něm jeho věrná družka Naděžda Konstantinovna Krupská. V posledních chvílích si přál, aby mu předčítala povídku Jacka Londona „Láska k životu“. Knížku jsem viděl otevřenou na stolku u lůžka. V povídce se plazí na smrt vysílený člověk a zápasí o každý metr s chorým vlkem. V povídce člověk zvítězil. V životě Vladimír Iljič vlku podlehl.

Před lety nebyl vzácný obrázek Lenina. Dnes jej sotva najdeme i v Haló novinách. Dovolte, abych jej alespoň popsal slovy amerického spisovatele Johna Reeda z jeho knihy „Deset dnů, které otřásly světem“.

„Bylo právě osm hodin čtyřicet minut, když vlna bouřlivého potlesku ohlásila, že přišlo předsednictvo a s ním i Lenin – veliký Lenin. Drobná statná postava s velkou kulatou lysou hlavou, přisedlou mezi ramena. Malá očka, nos trochu zvednutý, široká dobrácká ústa a výrazná brada. Hladce vyholený, ale už s poněkud vyrážejícím strništěm té typické bradky, jakou nosil v minulosti i později. Měl na sobě ošumělé šaty s kalhotami na něho příliš dlouhými. Žádný oslnivý zjev, jaké se stávají idoly lidu, ale přesto byl milován a ctěn jako jen málo vůdců v dějinách. Zvláštní lidový vůdce – vůdce čistě silou svého intelektu. Nepotrpěl si na efekty a na žerty, byl nekompromisní a objektivní, nepoužíval krasořečnické fráze – zato však měl schopnost jednoduchými slovy vysvětlit hluboké myšlenky, analyzovat konkrétní situaci. A slučoval v sobě pružnost s maximální intelektuální odvahou.“

(John Reed: Deset dnů, které otřásly světem. S. 116, Nakl. Panorama, Praha 1982. Z anglického originálu Ten Days that shook the World, vydaného v nakl. Penguin Books Ltd. London 1966, přeložila Alena Jindrová Špilarová)

Stalin

Po Leninově smrti převzal řízení Sovětského Ruska generální tajemník strany bolševiků Josif Vissarionovič Džugašvili, krycím jménem v ilegality Stalin, což znamená v ruštině Ocelový. To bylo proň případné jméno. Po celý život prokazoval železnou vůli, odvahu i nezdolnost. Byl jiný typ, než jeho velicí předchůdci Marx, Engels a Lenin. To byli vzdělaní lidé ze zámožných rodin. Stalinův otec byl dělník v obuvnické továrně ve městě Gori v Gruzii. Matka chudá, zbožná venkovanka, která chtěla mít z chlapce pravoslavného kněze. Když byl hoch šestnáctiletý, dala ho do církevního semináře v Tbilisi. Ve třetím ročníku byl vyloučen pro četbu zakázané literatury a účast v revolučním kroužku.

Spojoval práci v bakuských Nobelových naftových závodech s bojem za zájmy pracujících. Stíhala ho carská policie, byl vězněn, poslán do vyhnanství. Ze Sibíře několikrát utekl a pustil se znovu do revoluční činnosti.

Tak vyrůstal drsný typ revolucionáře, zakalený životem. Rozuměl proletářům a proletáři rozuměli jemu, protože byl z nich.

Když jsem několikrát letěl turbo reaktivním letadlem mezi Moskvou Omskem a Irkutskem a pohlížel na nekonečné prostory pod sebou, představoval jsem si, jak se tudy trmácel ne jednou, ale půltucet krát Stalin.

S Leninem se Stalin poprvé osobně setkal v prosinci 1905 na Tammerforské konferenci Sociálně demokratické strany ve Finsku. V roce 1912 na konferenci v Praze byl Stalin zvolen členem ústředního výboru. Když byl znovu vypovězen na Sibiř, poslal mu Lenin výzvu, aby uprchl a převzal vedení ústředního výboru. Když ho policie znovu chytila, vypověděla ho tentokrát do stanice Kurejka, jednoho z nejhorších míst na Sibíři.

Po pádu carského režimu se Stalin vrátil do Petrohradu. Ve volbách do ústředního výboru dostal tentokrát třetí největší počet hlasů po Leninovi a Zinověvovi.

Když byl Lenin nucen uchýlit se ještě jednou dočasně do ilegality a Kerenského vláda vypsal vysokou odměnu na jeho hlavu, vedl Stalin ústřední výbor a jeho čtyřčlenné byro. V Říjnové revoluci hrál Stalin vedle Lenina jednu z klíčových úloh.

V sovětské vládě byl Stalin lidovým komisařem pro věci národnostní, státní kontroly a dělnicko-rolnické inspekce.

Dne 3. dubna 1922 byl Stalin na plénu ÚV zvolen generálním tajemníkem Ústředního výboru VKS/b.

Tolik stručně co předcházelo, než Stalin stanul v čele sovětské země.

V dalším chci uvést myšlenky z několika Stalinových děl, jež pokládám za zvlášť významný přínos k obohacení a rozvinutí marxistické teorie. Je třeba připomenout, že veškerá Stalinova teoretická práce se vyvíjela v jednotě s revoluční praxí výstavby SSSR, obrany před Hitlerovskou agresí, rozvoje socialistického společenství a mezinárodního komunistického a dělnického hnutí. Za Stalina dosáhl socialismus a světové pokrokové hnutí nejvyšší úrovně. To je také důvod, proč je Stalin stále, i desítky let po smrti, předmětem nenávisných lží a pomluv veškeré reakční, buržoazní a revizionistické propagandy.

Bezprostředně po Leninově smrti vyjádřil Stalin jménem bolševické strany věrnost jeho odkazu přísahou na všesvazovém sjezdu sovětů. Byl to závazek vážit si jména člena strany, stříci jednotu strany, upevňovat diktaturu proletariátu, upevňovat svazek dělníků a rolníků, upevňovat a rozšiřovat Svaz republik a zpevňovat a rozšiřovat svazek pracujících celého světa – Komunistickou internacionálu.

Sjezd přijal usnesení o vydání Leninových spisů, o přejmenování města Petrohrad na Leningrad, o vybudování Leninova mauzolea na Rudém náměstí. Projednal pracovní otázky zásadního významu - zprávu o činnosti sovětské vlády, rozpočet SSSR, zřízení Ústřední zemědělské banky a první ústavu Sovětského svazu.

Na přelomu let 1912 a 1913 napsal Stalin ve Vídni práci „Marxismus a národnostní otázka.“ Lenin se na ni několikrát odvolal a ocenil ji jako velmi dobrou. Stalin se v rozsáhlém článku projevil jako samostatně myslící tvůrčí marxista.

Definoval národ jako „historicky vzniklé pevné společenství lidí, spojených společnou řečí, územím, hospodářským životem a psychickým založením, projevujícím se ve společné kultuře.“

(Stalin, Spisy 2, s. 281, Praha 1949)

Národ je historická kategorie určité epochy. Likvidace feudalismu a rozvoj kapitalismu je zároveň procesem konstituování lidí v národy. Na Západě se národy vyvinuly v národní státy, na Východě se vytvořily národnostní státy, obývané několika národy. Trh je první škola, kde se buržoazie učí nacionalismu. Národnostní boj za podmínek vzrůstajícího se kapitalismu je vzájemný zápas mezi buržoazními třídami.

Síla národního hnutí závisí na účasti širokých vrstev pracujících, na účasti proletariátu a rolnictva. Dělníci bojují proti všem formám útisku národů a jejich vzájemného rozeštvávání. Prosazují právo národů na sebeurčení.

Jedině národ sám má právo rozhodovat o svém osudu. Nikdo nemá právo zasahovat násilím do života národa, potlačovat jeho školství a jiné instituce, rušit jeho mravy a obyčeje, omezovat jeho jazyk a oklešťovat jeho práva. Národ je svrchovaný a všechny národy jsou rovnoprávné.

To neznamena, že sociální demokracie bude obhajovat libovolný požadavek národa. Povinnosti sociální demokracie, hájící zájmy proletariátu, jsou něco jiného než práva národa, skládajícího se z různých tříd. Sociální demokracie si klade za cíl skoncovat s politikou národnostního útlaču a omezit boj mezi národy na minimum. Tím se politika třídně uvědomělého proletariátu podstatně liší od politiky buržoazie, která má zájem národnostní boj rozdmýhávat.

Národ má právo zařídit se autonomně, dokonce se oddělit. To ale neznamena, že tak má postupovat za všech okolností, že autonomie nebo oddělení budou vždycky a všude prospěšné pracujícím vrstvám.

Řešení národnostní otázky je možné jen ve spojení s historickými podmínkami, jež se vyvíjí. Sociální demokracie je povinna ovlivňovat vůli národů, aby volily takovou formu života, která nejlépe vyhovuje proletariátu.

Ve finální a závěrečné části článku se Stalin soustředil na řešení národnostní otázky v dané situaci v Rusku. Na příkladu Ruska tím zároveň dokázal, že její řešení se musí řídit vždy a v každé zemi konkrétními podmínkami.

Hlavní důraz položil na nutnost mezinárodního semknutí dělnictva, proletářský internacionalismus.

Po Leninově smrti nastal zápas, který rozhodl jak o osudu Sovětského svazu, tak i Evropy a světa. Byl to boj mezi Stalinem na jedné a Trockým a trockismem na straně druhé. K čemu by došlo, kdyby vyhrál dobrodruh, samolibý diktátor a pozér Trocký? Napověděl to jeho vývoj, který vyústil v příklon k hitlerovskému fašismu. Viděl v něm jedinou sílu, schopnou zlikvidovat Stalina a nenáviděný socialismus v jedné zemi – Sovětský svaz.

Nelítostný boj pokračoval ve třicátých letech. S Trockým se spojil Zinověv, Kameněv, Bucharin. Měli závažné rozpory už s Leninem, ale proti jeho autoritě a oblibě si netroufali jít do krajnosti. Po jeho smrti měli za to, že udeřila jejich hodina. Spletli se a skončili porážkou. Neskončil však trockismus. Jeho jedovaté býlí parazituje na revolučním hnutí dodnes. Bujel v podobě chruščevismu, který nahradil marxismus subjektivismem, i v Gorbačově „perestrojce“, která Sovětský svaz pohřbila.

Trockismus jako pseudorevoluční avanturismus je spojencem nejčernější imperialistické reakce.

To je důvod, proč Stalinova charakteristika hlavních „omylů“ trockismu a boj proti němu neztrácí platnost a význam ani dnes.

Stalin kladl trockismus na protipól idejí Lenina.

Napsal: „Říjnová revoluce má dvě zvláštní stránky, které si musíme především ujasnit, chceme-li pochopit vnitřní smysl a historický význam této revoluce... Je to za prvé skutečnost, že diktatura proletariátu se u nás zrodila jako moc, která se utvořila na podkladě svazku proletariátu s pracujícími masami rolnictva, při čemž tyto masy byly vedeny proletariátem. Je to za druhé skutečnost, že diktatura proletariátu se u nás upevnila jako výsledek vítězství socialismu v jedné zemi, kapitalisticky málo vyspělé, zatím co se kapitalismus udržel v jiných zemích, kapitalisticky vyspělejších.“

(Stalin, Spisy 6, s. 335 -336. Praha 1951)

Co představuje Trockého „permanentní revoluce“?

„Lenin mluví o svazku proletariátu s pracujícími vrstvami rolnictva jako o základu diktatury proletariátu. Trockij dospívá však k „nepřátelským konfliktům“ „proletářské avantgardy“ se „širokými masami rolnictva“.

Lenin mluví o vedení pracujících a vykořisťovaných mas proletariátem. Trockij však dospívá k „rozporům v postavení dělnické vlády v zaostalé zemi, kde rolnické obyvatelstvo má převážnou většinu“.

Podle Lenina čerpá revoluce své síly především mezi dělnictvem a rolnictvem samého Ruska. Trockij však dospívá k názoru, že potřebné síly je možno čerpat jedině „v aréně světové revoluce proletariátu“.

Ale což když je souzeno, že mezinárodní revoluce se opozdí? Má naše revoluce nějakou naději na úspěch? Trockij neponechává žádnou naději, neboť „rozpory v postavení dělnické vlády...bude možno rozřešit jedině...v aréně světové revoluce proletariátu“. Podle tohoto plánu zbývá naší revoluci jen jedna perspektiva: skomírat ve svých vlastních rozporech a hnít za živa v očekávání světové revoluce.“ (Tamtéž, s. 340 - 341)

Teorie nemožnosti vítězství socialismu v jedné zemi se ukázala teorií uměle vykonstruovanou. „...je nepřijatelná nejen jako schéma vývoje světové revoluce, neboť odporuje zřejmým faktům. Ještě nepřijatelnější je jako heslo, neboť neprobouzí, nýbrž spoutává iniciativu jednotlivých zemí, nabývajících možnosti v důsledku určitých historických podmínek samostatně prolomit frontu kapitálu, neboť dává podnět nikoli k aktivnímu náporu jednotlivých zemí na kapitál, nýbrž k pasivnímu vyčkávání chvíle „všeobecného rozřešení“, neboť posiluje mezi proletáři jednotlivých zemí nikoli ducha revoluční odhodlanosti, nýbrž ducha hamletovských pochyb – „a co když nás druzí nechají na holičkách“? Lenin má plně pravdu, když tvrdí, že vítězství proletariátu v jedné zemi je

„typický případ“, že „revoluce současně provedená v několika zemích“ může být „vzácnou výjimkou“.

(Stalin cituje podle ruského vydání Leninových spisů sv. XXIII, s. 354)

Stalin dospěl k závěru, že „Světový význam Říjnové revoluce tkví nejen v tom, že je velikým počinem jedné země v prolomení systému imperialismu a prvním ohniskem socialismu v oceánu imperialistických zemí, nýbrž i v tom, že tvoří první etapu světové revoluce a mohutnou základnu jejího dalšího rozvíjení.“

(Stalin, Spisy 6, s. 370, Praha 1951)

K desátému výročí Říjnové revoluce napsal Stalin zásadní práci o jejím mezinárodním charakteru a významu.

Cílem Října bylo úplně odstranit jakékoli vykořisťování člověka člověkem, odstranit všechny vykořisťovatelské skupiny, nastolit diktaturu proletariátu, nastolit moc nejrevolučnější třídy ze všech utlačovaných tříd, jež dosud existovaly, vybudovat socialistickou společnost.

Vítězství Říjnové revoluce znamená přelom v dějinách lidstva, v dějinných osudech světového kapitalismu, přelom v osvobozeneckém hnutí světového proletariátu, přelom v metodách boje a ve formách organizace, ve způsobu života a v tradicích, v kultuře a v ideologii vykořisťovaných mas celého světa.

Říjnová revoluce zahájila novou epochu, epochu proletářských revolucí v zemích imperialismu. Dokázala, že buržoazní vlastnictví není nedotknutelné, posvátné a věčné. To působilo silným vlivem na revoluční dělnické hnutí v kapitalistických zemích.

Otřásla imperialismem i tím, že podlomila jeho panství v koloniálních a závislých zemích. V Sovětském svazu získaly utlačované národy svobodu ne vzájemným konfliktem, ale spoluprací, ne ve znamení nacionalismu, ale internacionalismu. Říjnová revoluce tak zahájila epochu koloniálních revolucí za vedení proletariátu.

Sovětský svaz vytvořil první proletářskou diktaturu, mocnou základnu světového revolučního hnutí.

Stalin napsal jasnozřivá slova: „Kapitalismus se může částečně stabilizovat, může racionalizovat svou výrobu, svěřit správu země fašismu, zdeptat dočasně dělnickou třídu, ale nikdy už nenabude „klidu“ a „jistoty“, „rovnováhy“ a „stability“, kterými se honosil dříve, neboť krize světového kapitalismu dospěla k takovému stupni vývoje, kdy plameny revoluce musí nevyhnutelně vyšlehávat hned v centrech imperialismu, hned na periferii, a tím stravovat kapitalistické záplaty a urychlovat den ze dne pád kapitalismu. Je to přesně tak jako v známé bajce: „Vytáh‘ drápy – uváz‘ zobákem, vytáh‘ zobák – nechal tam drápy.“

(Stalin, Spisy 10, s. 232, Praha 1952)

Před Říjnovou revolucí se mohla sociální demokracie formálně hlásit k marxismu, neodmítat otevřeně myšlenku diktatury proletariátu a nedělat nic k jejímu uskutečnění. Revoluce rozevřela propast mezi sociální demokracií a marxismem. Jediným nositelem marxismu je leninismus, komunismus. Sociální demokracie je ideovou – a nejen ideovou – oporou kapitalismu. „Není možno skoncovat s kapitalismem, nebude-li skoncováno se sociáldemokratismem v dělnickém hnutí.“ (Tamtéž, s. 235)

I když chruščovismus a gorbačovština pohřbily Sovětský svaz, můžeme směle s americkou revoluční písní o Johnu Brownovi prohlásit: „jeho duch však kráčí dál“. Příklad a zkušenosti první země socialismu nelze vymazat.

Stalinovo dílo tvoří dvě nerozlučné stránky. Nevím, kterou jmenovat první, zda obranu před nepřáteli, nebo budování socialistické společnosti. Jedno druhé podmiňovalo. Bez potření trockistů, zinověvců, bucharinců, tuchačevců nebylo by Sovětského svazu.

V únoru 1931 Stalin prohlásil: „Opozdlili jsme se za vyspělými zeměmi o 50 – 100 let. Musíme tuto vzdálenost urazit za deset let. Buď tak učiníme, nebo nás rozdrtí.“

(Stalin, Spisy 13, s. 51, Praha 1953)

O tři roky později, za hospodářské krize kapitalismu, kdy se ekonomika na Západě propadala, na XVII. Sjezdu VKS(b) ve zprávě uvedl: „Zatím co průmysl hlavních kapitalistických zemí vykazuje ke konci roku 1933 ve srovnání se stavem roku 1929 průměrné zmenšení rozsahu své produkce o 25% i více, vzrostl průmysl SSSR za tuto dobu více než dvojnásobně, tj. více než o 100%.“ (Tamtéž s. 278) V té době činil počet nezaměstnaných podle oficiálních údajů buržoazních institucí v Anglii 3 miliony, v Německu 5 milionů, v USA 10 milionů.

Sovětský svaz se změnil ze země drobného individuálního zemědělství v zemi kolektivní zmechanizované zemědělské velkovýroby. Byly vybudovány nové závody a vytvořena střediska průmyslu v národních republikách a v okrajových územích SSSR, v Bělorusku, na Ukrajině, na Severním Kavkaze, v Zakavkazsku, ve Střední Asii, v Kazachstánu, v Burjato-Mongolsku, v Tatarsku, Baškirsku, na Urale, ve východní a západní Sibiři, na Dálném Východě. V téměř liduprázdných místech vyrostla nová velkoměsta.

Stalin nebilancuje jen úspěchy, ale věnuje hlavní pozornost dalším úkolům a překonávání nedostatků. Za hlavní obtíž prohlásil obtíže organizační práce, organizačního vedení. Zdůraznil význam sebekritiky a mobilizace stranických, sovětských, hospodářských, odborových a komsomolských organizací v boji proti nedostatkům.

Bez industrializace Sovětského svazu, bez kolektivizace zemědělství a výchovy společenskovední a technické inteligence nebylo by bojeschopné Rudé armády a jejího vítězství ve Velké vlastenecké válce. Nebylo by osvobození Československa a záchrany světa před nacismem, fašismem a japonským militarismem. Nebylo by vítězství čínské revoluce, nebylo by socialistického společenství v Evropě a Asii.

To všechno nemohl udělat Stalin sám. Dosáhl to lid Sovětského svazu pod vedením strany bolševiků a v jejím čele stál Josif Vissarionovič Stalin.

Tři desetiletí první země socialismu pod Stalinovým vedením představují ohromné bohatství zkušeností. Každý, kdo dnes či zítra půjde cestou revolučního pokroku, může z nich čerpat a na ně navázat.

V říjnu 1952 se konal XIX. Sjezd Komunistické strany Sovětského svazu, poslední za života Josifa Vissarionoviče Stalina.

Ze sjezdové tribuny zazněla i tato slova: „Výsledky a úspěchy byly výsledkem správné politiky komunistické strany, moudrého vedení leninsko-stalinského Ústředního výboru, našeho milovaného vůdce a učitele soudruha Stalina...“

Novým neocenitelným přínosem do teorie marxismu - leninismu je práce soudruha Stalina „Ekonomické problémy socialismu v SSSR“. Soudruh Stalin tvůrčím způsobem rozvíjí

marxisticko-leninskou vědu a vyzbrojuje tak stranu a sovětský lid učením o povaze ekonomických zákonů soudobého kapitalismu a socialismu, o podmínkách přípravy přechodu od socialismu ke komunismu.

Práce soudruha Stalina o ekonomických otázkách právě tak jako ostatní jeho práce má nesmírný význam pro řešení úkolů budování komunistické společnosti, pro výchovu členů strany a všech pracujících v duchu nesmrtelných idejí leninismu.“

(J. V. Stalin. Ekonomické problémy socialismu v SSSR. XIX. Sjezd Komunistické strany Sovětského svazu. S. 261, Praha 1952)

Uhádli jste, kdo tyto dithyramby o Dionýsu Stalinovi pěl? Ten kdo na něho o čtyři roky později na XX. sjezdu vylil putnu nehorázných lží a pomluv – Nikita Sergejevič Chruščov.

Nejen špinění, ale i svatořečení komunistického vůdce se přičí bolševické morálce. Lenin si to nikdy nenechal líbit a kdykoli ho začali oslavovat, rázně si to zakázal. Stalina nešlechtí, že to trpěl.

V Šalamounových příslovích v Bibli stojí: „Člověk, kterýž pochlebuje příteli svému, rozprostírá síť před nohama jeho.“

(Podle vydání kralického z let 1579 – 1593, kapitola 29, verš 5. Praha 1954)

Když očistíme Stalinovo dílo „Ekonomické problémy socialismu v SSSR“ od jalového velebení, nalezneme tam stěžejní zásady politické ekonomie socialismu v jednotě a protikladu s ekonomikou kapitalismu. Stalin zde objasnil objektivní charakter ekonomických zákonů, zbožní výrobu, působení zákona hodnoty za socialismu. Podrobně vysvětlil, jaký je rozdíl mezi odstraněním podstatných rozdílů mezi městem a vesnicí, mezi prací fyzickou a duševní a likvidací rozdílů – rozumí se jakéhokoli - mezi nimi.

Napsal, že by bylo možno formulovat hlavní rysy a požadavky základního zákona soudobého kapitalismu asi takto: „Zabezpečení maximálního kapitalistického zisku vykořisťováním, zbídačováním a ožebračováním většiny obyvatelstva dané země, zotročováním a soustavným olupováním národů jiných zemí, zejména zaostalých zemí, a konečně válkami a militarizací národního hospodářství, využívanými k zabezpečení nejvyšších zisků.“ (Tamtéž, s. 25)

Podstatné rysy a požadavky základního ekonomického zákona socialismu by bylo možno formulovat asi takto: „Zabezpečení maximálního uspokojování neustále rostoucích hmotných a kulturních potřeb celé společnosti nepřetržitým růstem a zdokonalováním socialistické výroby na základě nejvyšší techniky.“ (Tamtéž, s. 26)

Značnou část práce věnoval rozpadu jediného světového trhu a prohloubení krize světové kapitalistické soustavy v důsledku druhé světové války.

Odůvodnil nevyhnutelnost válek mezi kapitalistickými zeměmi. „Navenek všecko vypadá jako ‚v nejlepším pořádku‘: Spojené státy americké drží zkrátka západní Evropu, Japonsko a jiné kapitalistické země; Německo (západní), Anglie, Francie, Itálie a Japonsko, které upadly do spárů USA, poslušně plní příkázání USA. Bylo by však nesprávné myslet si, že tento ‚pořádek‘ se může udržet ‚na věky věkův‘, že tyto země budou do nekonečna snášet nadvládu a útlak Spojených států amerických, že se nepokusí vymanit se z americké poroby a dát se cestou samostatného vývoje.“ (Tamtéž, s. 23)

„Cílem soudobého hnutí za mír je pozvednout lidové masy k boji za zachování míru, za odvrácení nové světové války...v případě úspěchu povede k odvrácení dané války, dočasně ji

oddálí, dočasně ochrání mír...Avšak toto vše nestačí k tomu, aby byla odstraněna nevyhnutelnost válek mezi kapitalistickými zeměmi vůbec. Nestačí to, protože imperialismus se přes všechny tyto úspěchy hnutí na obranu míru přece jen udržuje, existuje dál, a tudíž existuje dál i nevyhnutelnost válek. Aby byla odstraněna nevyhnutelnost válek, je nutno zničit imperialismus.“ (Tamtéž, s. 24)

K pochopení složitosti a rozpornosti osobnosti i doby J. V. Stalina doporučuji přečíst knihu ruského spisovatele Svjatoslava Rybase „Stalin – Krev a sláva“. (Ottovo nakladatelství, Praha 2015)

V předmluvě k českému vydání autor napsal: „Jestliže se čtenář domnívá, že tato kniha je oslavnou poemou na Stalina, mýlí se. Omylem by také bylo hledat zde obvinění a prokletí. V této knize jsem se pokusil vysvětlit, proč padlo carské Rusko, proč jeho vládnoucí elita prohrála boj o modernizaci země a proč se na scéně objevila marginální skupina levicových sociálních demokratů, mezi něž patřil Stalin. K těmto událostem došlo zákonitě, i když se tomu stále ještě zdráháme uvěřit.

Nejdůležitější postavou našeho historického příběhu je samotný Stalin. Politickou dráhu zahájil jako demokrat a následovník evropské liberální tradice a stal se revolučním marxistou, odvážným a nemilosrdným bojovníkem „za osvobození lidstva od sociální nespravedlnosti“. Jakmile stanul v čele Sovětského svazu uskutečnil v dějinách nebyvalou modernizaci, překonávající co do efektivnosti reformy ruského cara Petra Velikého. Nezastavil se před represemi těch, kteří s jeho politikou nesouhlasili, vystoupil jako vojevůdce při útoku nacistického Německa a na konci svého neuvěřitelně dramatického života dospěl k závěru o potřebě obratu k tržní ekonomice.

V roce 1952 Stalin ve své práci Ekonomické problémy socialismu v SSSR poukázal na skutečnost, že v SSSR existuje zbožní výroba a působí zákon hodnoty, čímž teoreticky zdůvodnil to, co bylo později v praxi nazváno „čínskou cestou“. Stalinovi následovníci ale již nebyli tohoto obtížného politicko-ekonomického manévru schopni.

Demokratičtí vůdci současného Ruska odsoudili velkou komunistickou reformaci, aniž by ji pochopili, a tímto odsouzením odsoudila země i sama sebe.

Proč jsem začal pracovat na této knize? Již jsem napsal životopisy velkého reformátora ruské říše Pjotra Stolypina, hrdiny první světové války generála Alexandra Samsonova, hrdiny občanské války bělogvardějského generála Alexandra Kutěpova i dlouholetého sovětského ministra zahraničních věcí Andreje Gromyka. Uvědomil jsem si při tom zákonitost ruských dějin, jež bylo nutné představit obecně, a tak jsem dospěl ke Stalinově životopisu. Věřím, že moje práce bude zajímavá i pro českého čtenáře, protože postavy a události, které se v ní snažím zachytit, jsou součástí našich společných dějin.

Tolik Svjatoslav Rybas.

Na deskách čteme: Tato kniha je považována za dosud nejúplnější a nejobjektivnější publikaci o sovětském vůdci. V Rusku se již dočkala sedmi vydání a bestsellerem se stala také v Číně, kde vyšla v roce 2014.

Když se v září 1953 dostal do čela strany po smrti Stalina Chruščov, udělal všechno, co bylo v jeho moci, aby se na Stalinovo dílo, včetně poslední teoretické práce, zapomnělo. To ještě dlouho před tím, než ho hanebně znectil na XX. sjezdu KSSS.

Neblahý důsledek Chruščovovy zrady je, že se hlavní pozornost soustřeďuje na to, jaký Stalin povahou byl či nebyl, místo na studium, osvojení a rozpracování jeho myšlenek, jež představují důležitou etapu vývoje marxismu.

Revizionismus pologramotného Nikity Sergejeviče Chruščova, jeho příčiny, souvislosti a důsledky, analyzoval soudruh Čeněk Ullrich tak, že to lépe ani nelze. Proto si dovolím otisknout zde jeho rozbor. Napsal jej v roce 2009, ale má trvalou platnost a význam.

Čeněk Ullrich: Antiříjen 1956

V únoru letošního roku (2009) uplyne padesát tři let od konání XX. sjezdu KSSS (14. – 25. 2. 1956), který objektivně vstoupil do dějin XX. století jako symbol zrady Velké říjnové socialistické revoluce a vědeckého socialismu, jako symbol zrady proletariátu světa a všech vykořisťovaných, jako symbol zrady utlačovaných národů, jako symbol zrady progresivního společenského vývoje.

Když roku 1856 francouzský básník Charles Baudelaire šel zdárně do závěrečné etapy veršů proklínané básnické sbírky Květy zla, která pak spatřila světlo světa roku 1857, netušil, že o sto let později budou jeho poetické KVĚTY ZLA překonány politickými KVĚTY ZLA, jež byly zasety na jednaté XX. sjezdu KSSS pravcovým obratem politiky KSSS, aby po třiatřiceti letech přinesly své temné a hořké plody v podobě porážky socialistického společenství v Evropě, která umožnila světovému kapitalismu krystalizaci zrůdné podoby dekadence společenského vývoje ubíjející v člověku podstatu jeho lidství.

Pravicový obrat politiky KSSS byl fakticky proveden již před XX. sjezdem KSSS, avšak na tajném zasedání delegátů již ukončeného sjezdu, kde nejvyšší představitel KSSS pod rouškou kritiky „kultu osobnosti“ Stalina zaútočil na politiku VKS(b), na politiku revolučního boje o socialismus, tedy na politiku leninismu, došlo k jeho posvěcení a oficiální legalizaci. Chruščovův projev byl snůškou polopravd a lží, jak dokazuje Kilevova analýza (blíže viz M.Kilev: Chruščov a rozpad SSSR, OREGO 1999), proto musel být pronesen zcela nekomunisticky na tajném zasedání, tedy v rozporu s myšlenkou Manifestu komunistické strany o tom, že komunisté pokládají za nedůstojné, aby své názory a úmysly tajili. Chruščovův útok na leninismus, pokrytecky vedený pod heslem návratu k Leninovi, byl v naprostém souladu s tajným plánem Alana Dullesse na likvidaci světového socialismu a komunistického hnutí.

Pravicový obrat v politice KSSS spočíval za prvé v opuštění marxisticko-leninského učení o charakteru třídního boje ve stadiu přechodu od kapitalismu k socialismu a komunismu. Pro vnitřní politiku SSSR byla stanovena nevědecká teze o odumírání třídního boje v SSSR souběžně s tím, jak rostou úspěchy socialistické výstavby. Popírání existence třídního boje v období diktatury proletariátu odporovalo objektivní realitě, v níž třídní boj zůstal i nadále objektivním zákonem.

Pro vztahy mezi světovou socialistickou soustavou a světovou kapitalistickou soustavou byla vypracována teorie mírového soužití a soutěžení států s rozdílným společenským zřízením, v níž byla zdůrazňována pouze ideologická forma třídního boje. Mírové soužití mělo být zabezpečeno cestou všeobecného a úplného odzbrojení.

Tato „tvůrčí teorie“ XX. sjezdu KSSS byla v naprostém rozporu s vědeckým učením historického materialismu, které odhalilo nevyhnutelnost válek v období imperialismu a ukázalo, že všeobecný mír lze trvale zabezpečit pouze porážkou světového imperialismu, odstraněním rozdělení lidstva na třídy, odstraněním vykořisťování člověka člověkem a jednoho národa jiným národem. Teorie mírového soužití států při trvající existenci imperialismu a vykořisťování člověka člověkem byla čistou iluzí, která ve svých důsledcích napomáhala likvidovat revoluční boj utlačovaných národů pod záminkou odzbrojení a paradoxně napomáhala imperialistům v jejich politice války a agrese.

Stejně iluzorní byla i představa o tom, že rozpor mezi světovou socialistickou a světovou kapitalistickou soustavou automaticky zmizí v průběhu „hospodářského soutěžení“, že i ostatní základní rozpory ve světě automaticky zmizí spolu s odstraněním rozporu mezi oběma soustavami a tím že bude vytvořen nový svět „všeobecné spolupráce“. Že je tedy možno vyřešit rozpor mezi proletariátem a buržoazií bez proletářské revoluce v každé zemi a že rozpor mezi utlačovanými národy a imperialismem může být vyřešen bez revoluce utlačovaných národů.

V souvislosti s mírovým soužitím byla projednána i otázka možnosti využití různých forem přechodu k socialismu včetně cesty parlamentní. Inspiraci k nastolení uvedené otázky poskytl patrně československý Únor 1948, avšak v oné inspiraci byla zcela opomenuta skutečnost, že tato pokojná, ústavní cesta vývoje směrem k socialismu byla umožněna předchozí porážkou nejreakčnějších sil mezinárodní i domácí buržoazie v ostrém střetu druhé světové války. Komunisté vždy dávají přednost uskutečnění přechodu k socialismu mírovými prostředky, ovšem historické zkušenosti potvrzují, že se vládnoucí třídy dobrovolně moci nevzdávají. Ne náhodou V. I. Lenin zdůrazňoval, že přechod od kapitalismu ke komunismu musí vytvořit velikou hojnost a mnohotvárnost politických forem, ale podstata bude přitom nezbytně jedna: diktatura proletariátu. (Blíže viz V. I. Lenin: Stát a revoluce, Svoboda, Praha 1950. str.31.)

Proto i myšlenka „mírového přechodu“ od kapitalismu k socialismu byla plodem historického idealismu, což přímo učebnicově demonstrovala chilská cesta k socialismu (1970 – 1973). Revize vědeckého socialismu v otázce třídního boje byla pak prohloubena na XXII. sjezdu KSSS v roce 1961 nahrazením státu diktatury proletariátu tzv. „všelidovým státem“ a přeměnou komunistické strany ze strany dělnické třídy ve stranu všelidovou. Na XXVII. sjezdu KSSS v roce 1986 byla tato revize dovršena v redakci Programu KSSS, podle níž je mírové soužití států s rozdílným společenským zřízením obdobím vzájemné spolupráce při řešení všelidských úkolů.

Pravicový obrat v politice KSSS spočíval za druhé v revizi marxisticko-leninského učení o úloze osobnosti v dějinách. Ve snaze pomluvit a odmítnout historickou úlohu J. V. Stalina při socialistické výstavbě a ve Velké vlastenecké válce zaměnil Chruščov pojmy kult a autorita osobnosti. Zatímco slovo kult představuje religiózní úctu, jež byla vytvářena v tichosti kostelů a klášterů pro uctívání světců úmyslně proto, aby vědomí mas bylo podřízeno zájmům těch, kteří kult vytvářeli, slovo autorita představuje všeobecně uznávaný vliv, všeobecně uznávanou prestiž osobnosti, jež je spjata s progresivní třídou společenského vývoje, vyjadřuje její potřeby a tužby a v souladu s vědeckým poznáním usiluje o urychlení společenského vývoje. Autorita osobnosti se nevytváří v tichosti kostelů a klášterů, ani v praktikách kabinetní politiky, nýbrž v ohni třídního boje. Chruščovův boj proti tzv. kultu osobnosti byl porušením zásady Leninova učení o vzájemných vztazích mezi vedoucími představiteli, stranou, třídou a masami. Základem této revize byla nepochybně osobní zloba a nenávisť Chruščova ke Stalinovi, jež pramenila z osudu Chruščovova syna Leonida.

V souvislosti s kritikou tzv. kultu osobnosti vyzvedl sjezd zásadu kolektivnosti vedení, jako kdyby za Stalinova života nebyla uplatňována, avšak na rozdíl od J. V. Stalina nedocenil varovná slova V. I. Lenina, který k této problematice uvedl: „Při řešení záležitostí státu dělníků a rolníků je nutno dodržovat zásadu kolektivnosti řízení. Ale jakékoli přehánění zásady kolektivního řízení, jakékoli překrucování vedoucí k průtahům a neodpovědnosti, jakékoli přeměňování kolektivních orgánů ve žvanírny je obrovským zlem, a tomuto zlu je nutno stůj co stůj, co nejrychleji učinit konec a nezastavovat se při tom před ničím. Kolektivní řízení se musí všude, kde je to alespoň trochu možné, omezovat na nejstručnější projednání jen nejdůležitějších otázek v co nejužším kolektivu, kdežto praktické řízení úřadu, podniku, záležitosti či úkolu musí být svěřeno jednomu soudruhovi, který je znám svou pevností, rozhodností, odvahou, schopností řídit praktickou práci a který má největší důvěru. V každém případě a za všech okolností bez výjimky musí být zásada kolektivního řízení provázena co nejprísnějším vymezením osobní odpovědnosti každé osoby za přesně vymezenou věc.“ (V. I. Lenin, Spisy, sv.29, str.431 a 432)

Pravicový obrat v politice KSSS spočíval za třetí v revizi marxisticko-leninského učení o výstavbě komunismu, jež byla provedena později – v roce 1961. Na XXII.sjezdu KSSS Chruščov slavnostně prohlašuje, že ještě jeho generace sovětského lidu bude žít v komunismu, a to bez ohledu na skutečnost, že pro tento přechod neexistovaly odpovídající podmínky. K.Marx charakterizuje komunistickou společnost jako společnost beztrždní, skutečně sociálně spravedlivou, založenou na odstranění zotročujícího podruží staré dělby práce, kdy zmizí i protiklad mezi fyzickou a duševní prací a práce již nebude pouhým prostředkem k životu, nýbrž se stane sama první životní potřebou. S všestranným rozvojem jednotlivců vzrostou i výrobní síly tak, že všechny zdroje sdruženého, společného bohatství potečou plným proudem a teprve tehdy bude moci společnost vepsat na svůj prapor: „Každý podle svých schopností, každému podle jeho potřeb!“ (K.Marx, B.Engels: Spisy, sv.19, SNPL, Praha 1966, s. 49-50)

Chruščov nepochopil smysl a význam Marxových slov TEPRVE TEHDY. Nepochopil, že představují velké úsilí ne jedné generace. Byl to hrubý projev Chruščovova avanturismu, na němž dodnes parazitují nepřátelé marxismu-leninismu a socialismu, kteří záměrně rozšiřují myšlenku o krachu „komunismu“. Jestliže však něco zkrachovalo, pak to byla Chruščovova dobrodružná, revizionistická teorie o výstavbě komunismu.

V. I. Lenin na počátku dvacátých let XX. století vyslovil následující myšlenku: „...v konkrétní historicky neobyčejně specifické situaci roku 1917 bylo v Rusku snadné zahájit socialistickou revoluci, kdežto pokračovat v ní a dovést ji ke konci bude v Rusku obtížnější než v evropských zemích.“ (V. I. Lenin: Dětská nemoc „levičáctví“ v komunismu, Svoboda, Praha 1949, s. 42-43)

Lenin si uvědomoval, že vyrvat kořeny kapitalismu v Rusku nebude jednoduché vzhledem k tomu, že v ruské ekonomice má silné kořeny malovýroba. Přestože sovětské pětiletky otevíraly cestu nebývale rychlému růstu velkovýroby i životní úroveň lidu, psychologie malovýrobce v sovětské společnosti přežívala. Vůči tomuto fenoménu nebyla imunní ani dělnická třída, ani komunistická strana, což vytvářelo určité podhoubí pro formování pravé úchylny uvnitř komunistické strany.

Vznik Chruščovovy pravé úchylny uvnitř VKS(b) po druhé světové válce nebyl tedy jevem nikterak náhodným. Její vznik byl umocněn skutečností, že ve Velké vlastenecké válce zahynuly více než tři milióny komunistů, především zakalených kádřů, oddaných marxismu – leninismu, z nichž nemálo bylo vysoce kvalifikovaných odborníků, kteří zaujímali ve straně i

ve státních orgánech odpovědná postavení. Svou negativní roli zde sehrála i okolnost, že po Stalinově smrti nebyla v ÚV KSSS připravena politicky a ideologicky silná osobnost, která by mohla bez otřesů J. V. Stalina nahradit.

Nebezpečí pravé úchyvky spočívalo v tom, že nedoceňovala sílu třídního protivníka, sílu kapitalismu, že neviděla a nechtěla vidět nebezpečí obnovy kapitalismu, nechápala složitý způsob vedení třídního boje za diktatury proletariátu.

XX. sjezd KSSS znamenal tedy vítězství pravé úchyvky v KSSS, vítězství menševické, sociáldemokratické tendence nad marxisticko-leninskou. Revoluční pozice proletariátu byly podkopány. Tendence menševismu narušila princip proletářského a socialistického internacionalismu a vedla k rozpadu jednoty mezinárodního komunistického a dělnického hnutí. Chruščovovo smířování se s Titem a jeho revizionistickou politikou vedlo k likvidaci Informačního byra (1956). Světový revoluční proces byl podlomen. Antisocialistickým silám svitly naděje na znovuvzkříšení kapitalismu.

Rozkladné procesy menševismu byly vnuceny i dalším zemím tvořícího se socialistického společenství s výjimkou Albánie, Číny, KLDK, Kuby a Vietnamu. Všechny ostatní socialistické země byly těmito procesy zasaženy.

Tento nepříznivý vývoj se pokusili zvrátit čínští komunisté. Jejich boj za tvůrčí rozvoj marxismu-leninismu byl sveden v době přípravy mezinárodních porad komunistických a dělnických stran v roce 1957, 1960 i po XXII. sjezdu KSSS. Díky tomuto úsilí čínských komunistů byla na mezinárodní poradě komunistických a dělnických stran v roce 1957 přijata Deklarace, v níž byly zformulovány obecné zákonitosti budování socialismu. To, že boj o nápravu byl veden čínskými komunisty a ne KSSS, bylo oficiální propagandou buď zamlčováno, nebo dezinterpretováno. Místo principiálního, kritického a sebekritického přístupu, věcné a otevřené diskuse vedené z pozic marxismu-leninismu, jak to požadovali čínští komunisté, došlo k jejich osočování představiteli KSSS.

Namísto deklarovaného nástupu rozvíjení socialistických revolučních přeměn, rozvoje a zdokonalování socialismu a přechodu ke komunismu tak XX. sjezd KSSS zahájil praktické rozvíjení nástupu buržoazní kontrarevoluce a restaurace kapitalismu.

Materiální, sociálně ekonomický základ rozkladných procesů a budoucí vítězné kontrarevoluce se utvářel v ekonomické sféře. Jeho nejpodstatnějším faktorem se stala fetišizace výroby. Místo toho, aby politika socialistického státu usilovala o odhalování rozporů mezi úrovní výrobních sil a charakterem výrobních vztahů, které se opožďují ve svém vývoji, místo toho, aby harmonizací výrobních vztahů s výrobními silami umožňovala mohutný rozvoj výrobních sil a připravovala tak ekonomické podmínky pro zánik zboží výroby a její nahrazení přímým rozdělováním výrobků, došlo k vývoji zcela opačnému – ke zdokonalování zboží výroby. Marxe a Engelse vystřídal Lange, Liberman, Jarošenko a další „tvůrčí ekonomové“. Jejich „tvůrčí invence“ však spočívala v tom, že buržoazní ekonomice přisuzovali „univerzální význam“ a na vrchol „socialistické“ ekonomiky dosadili zákon hodnoty. Omezenost a ohraničenost jeho působení v podmínkách socialismu byla prolomena rozšiřováním zboží výroby, jež započalo zrušením strojních traktorových stanic a pokračovalo prodejem výrobních prostředků zemědělským družstvům, zavedením hmotné zainteresovanosti pracovníků (viz usnesení XX.sjezdu KSSS) a později i prodejem výrobních

prostředků průmyslovým podnikům. Zákon hodnoty postupně nabýval funkci regulátora výroby za socialismu!

Tím, že se prosazovala zboží forma výroby, mohly se stát účinnými jen ekonomické zákony a kategorie kapitalismu, neboť každý způsob výroby má své neoddelitelné zákony. A když se zboží výroba jednou stane převládající formou výroby, může to být již jen výroba kapitalistická. Podrobněji se touto problematikou zabývá Harpal Brar ve své knize Perestrojka (OREGO 2002).

Extwmpore: Tuto pasáž o zboží výrobě a zákonu hodnoty je třeba upřesnit na základě toho, k čemu dospěl Stalin v práci Ekonomické problémy socialismu v SSSR.

Vedle fetišizace zboží výroby se stále zřetelněji podceňovala otázka pracovních stimulů. Socialistický princip odměňování vycházející ze zásady „každý podle svých schopností, každému podle jeho práce“ byl narušován rovnostářskými tendencemi.

V souladu s vědeckým poznáním byl ve třicátých letech vypracován v SSSR systém mzdové diferenciaci jako základní princip socialistické výstavby. Respektoval vzdělání a zručnost pracovníka, obtížnost práce a její zeměpisnou lokaci. Šlo o účinný materiální stimul pro pracující, pro jejich výběr práce a zvyšování jejich dovedností. V roce 1934 činil v SSSR poměr mezi průměrnou mzdou kvalifikované a nekvalifikované práce dělníka 4:1 a v roce 1956, tedy předtím, než se v politice začal prosazovat opačný trend, poměr 8:1.

Po roce 1956 byla však v sovětské politice odstartována opačná tendence směřující k mechanickému vyrovnávání mezd v ekonomice. Za pouhé 3 roky, tedy do roku 1959, byla odstraněna polovina všech mzdových rozdílů vytvářených systematicky od třicátých let. V šedesátých letech činil v SSSR poměr mezi průměrnou mzdou kvalifikované a nekvalifikované práce dělníka 2:1. (Blíže viz B. Azad: Hrdinská bitva a hořká porážka, OREGO 2003.)

Politika mechanického vyrovnávání mezd v ekonomice pramenila ze subjektivistického hodnocení vývoje SSSR, kterou korunoval XXII. sjezd KSSS vypracováním programu budování komunistické společnosti. V něm došlo mj. k posunu v otázce pracovních stimulů, který byl založen na vzdalování se od socialistického principu materiálního stimulování a přibližování se komunistickému stimulu osobní a morální motivace.

Takováto politika měla zhoubné důsledky pro další vývoj. Podlomila základní princip socialistické výstavby – princip mzdové diferenciaci. Ten byl nahrazován systémem hmotné zainteresovanosti, jenž vyvěral z kapitalistické podstaty. Namísto tvořivého přístupu pracujících při naplňování národohospodářských úkolů nastoupila pohodlnost a lhostejnost. Současně byly vytvořeny podmínky pro vznik stínové ekonomiky, založené na korupci vládních byrokratů, zejména těch, kteří byli zodpovědní za distribuci spotřebního zboží. Hospodářský vývoj se zpomalil.

Rozkladné procesy menševismu zasáhly i řídicí strukturu socialistické společnosti. Po vítězství SSSR ve Velké vlastenecké válce a po odstranění válečných škod si nová fáze výstavby socialismu v Sovětském svazu vyžadovala změny v řídicí struktuře socialistické společnosti. J. V. Stalin si byl vědom toho, že dosavadní systém vedení je ohrožován byrokratickou strnulostí a dává popud k organizačním změnám ve státní a stranické činnosti. Uvědomoval si, že tento zásah do organizační a kádrově zafixovaných struktur bude nutno provádět obezřetně a postupně. Proto signál ke změnám v řídicí struktuře země vzešel z nejméně konfliktního střetu – z diskuse o jazykovědě: „Diskuse nám především ujasnila, že v

jazykovědných orgánech jak v centru, tak i v republikách vládl režim, nepřístupný ve vědě, ani u vědců. Seběmenší kritika stavu sovětské jazykovědy, dokonce i nejnesmělejší pokusy o kritiku tzv. „nového učení“ v jazykovědě byly pronásledovány a potlačovány vedoucími jazykovědnými kruhy. Pro kritické stanovisko k dědictví N. J. Marra byli zbavováni funkcí nebo degradováni cenní pracovníci a badatelé v oboru jazykovědy. Jazykovědní pracovníci byli dosazováni na odpovědná místa nikoli podle kvalifikace, nýbrž podle toho, zda bezvýhradně uznávají učení N. J. Marra. Je všeobecně známo, že žádná věda se nemůže vyvíjet a dosahovat úspěchů bez boje názorů, bez svobody kritiky. Toto všeobecně uznávané pravidlo bylo ignorováno a popíráno beze všech okolků. Utvořila se uzavřená skupina neomylných vedoucích, kteří se zabezpečili před jakoukoli možnou kritikou a začali svévolně řídit...

Jak se to mohlo stát? Došlo k tomu proto, poněvadž arakčejevský režim, který byl vytvořen v jazykovědě, pěstuje neodpovědnost a vyvolává takové zlořády.

Diskuse se ukázala velmi užitečnou především proto, že vytáhla na světlo boží tento arakčejevský režim a rozdrtila jej na padrt'.“ (J. V. Stalin: O marxismu v jazykovědě, Svoboda, Praha 1950, s. 29 – 30)

H. H. Holz k tomuto Stalinovu citátu dodává: „Břítost, s níž se Stalin vyjádřil, svědčí o tom, že pokládal problém za naléhavý a zralý pro to, aby zasáhl a navodil změnu situace. Že mu šlo o více, než pouze o spor vědeckých škol, je zřejmé ze slov, která volil. Mluvil o „arakčejevském systému“. Arakčejev byl reakční ruský státník v době „Svaté aliance“, který – a ještě důrazněji než Metternich – zřídil bezohledný despotický policejní a vojenský režim. Použití jeho jména jako symbolického pojmu bylo by zcela neúměrné, kdyby šlo jen o poměry v univerzitních institucích. Bylo tím míněno mnohem více.“ (Blíže viz H. H. Holz: Stalinova politická a filozofická závěť, Teoretické sešity č.7, SKK 2005, s. 7.)

J. V. Stalin dal tedy signál k zahájení procesu společenských změn. Tento signál byl však po XX. sjezdu KSSS paradoxně obrácen proti Stalinovi. Pod falešným heslem „destalinizace“ se rozvinula tendence nikoli demontáže „arakčejevského systému“, nýbrž tendence zcela protichůdná.

Chyby dějinného subjektu v ekonomické a politické sféře socialismu nastartovaly proces odcizování dělnické třídy a ostatních pracujících od práce a společensko-politické angažovanosti a výchova k novému člověku byla navzdory hlásanému Morálnímu kodexu budovatele komunismu (přijat na XXII. sjezdu KSSS v roce 1961) otočena zpět k maloměšťáckým hodnotám.

Proces odcizování dělnické třídy a ostatních pracujících od práce byl prohlubován procesem jejich odcizování od moci. Zastavení sebeočistňovacích procesů uvnitř „všelidové“ komunistické strany, zastavení nebo ochromení boje proti buržoazním, reakčním proudům ve společnosti, vytvoření systému stranické nomenklatury společně se vznikajícími disproporcemi mezi výší mezd a výší životního standardu pracujících vytvořilo podmínky pro korupci, nepotismus (prosazování příbuzných) a parazitismus na všech úrovních socialistické moci a správy. Přestával být respektován Marxův odkaz ze zkušeností Pařížské komuny.

Z tohoto podhoubí se rodila i určitá vrstva „socialistické aristokracie“, která se stala v období Brežněva téměř nesesaditelnou. Tento formující se zárodek budoucího jádra neoburžoazie usiloval postupem času o kapitalizaci svého ekonomického bohatství a postavení. Pod vlivem

oné negativní a reakční tendence, které z výše uvedených důvodů nedokázala komunistická strana účinně čelit, došlo k tomu, že prestiž komunistické strany a socialistické moci v očích dělnické třídy a ostatních pracujících upadala, čehož třídní protivník využil ve svůj prospěch. V podmínkách odcizování od práce a od moci nebylo možné ani chtít, ani očekávat od pracujících revoluční historickou iniciativu, tvořivost a schopnost energicky čelit procesům kontrarevoluce a restaurace kapitalistických poměrů.

Rozkladné procesy menševismu stály u zrodu takových politických krizí, jakými byly události v Polsku a Maďarsku roku 1956, v Československu roku 1968 nebo opět v Polsku v letech 1980-1981. Stály rovněž u zrodu kontrarevolučních procesů na přelomu osmdesátých a devadesátých let minulého století.

Kontrarevoluční události v Československu roku 1968 byly výstražným mementem pro světový revoluční proces. Brežněvovo vedení KSSS je však nepodrobilo revoluční analýze a nevyvodilo z nich odpovídající poučení. Naopak pokračovalo v politice pravicového kurzu. Odvrhlo základní pilíře socialistické obrany – mobilizaci mas a jejich revoluční výchovu – a vtiskuje sovětské politice militaristickou orientaci. Tato politika se stala pro socialistickou společnost destruktivní. Brežněvovo vedení KSSS vyostřuje rozpory v mezinárodním komunistickém a dělnickém hnutí. Politickou konfrontaci s Čínou mění roku 1969 ve vojenský střet na řece Ussuri.

Brežněv neuznává, že revoluční strany musí ve své politice vycházet ze specifické reality svých zemí, že musí mobilizovat široké masy k revolučnímu boji s ohledem na jejich zvláštnosti. Zavrhuje myšlenku o tom, že ozbrojené masy lidu jsou jedinou reálnou silou v boji proti imperialismu a reakci. Místo toho prosazuje vojenské zásahy Sovětské armády, které mají národům třetího světa zaručit svobodu. Tato avanturistická politika, zcela cizí marxismu-leninismu, vyvrcholila v době sovětského vojenského vpádu do Afghánistánu roku 1979. V otázce třídního boje následovalo Brežněvovo stranické vedení Chruščova, a tak nebylo schopno odhalit a ideologicky rozbit buržoazní past tzv. třetího koše helsinského mírového procesu v otázce „lidských práv“. Do nové Ústavy SSSR (1977) pak vtělilo netřídní kategorii o „sovětském lidu“.

Za této situace přistoupily síly mezinárodního kapitálu k zahájení přípravy realizace kontrarevolučního scénáře v SSSR, o čemž mj. svědčí i písemná informace tehdejšího předsedy KGB J. Andropova z roku 1977. Tato závažná informace předsedy KGB však v revizionistickém kurzu politiky KSSS nenašla adekvátní reakci. Běh událostí neúspěšně směřoval ke kontrarevoluci.

Boj s rozkladnými procesy menševismu byl pro marxisticko-leninské síly uvnitř komunistických stran evropských socialistických států velmi obtížný. Zvláště proto, že tyto procesy byly vydávány za tvůrčí rozvíjení marxismu-leninismu a jeho praktickou aplikaci, a rovněž proto, že byly zahájeny v první zemi socialismu. V zemi, která byla brána většinou ostatních socialistických zemí a jejich komunistických stran za vzor a záruku vítězství socialismu a budování komunismu. Přesto svůj boj nevzdávaly. Svou činnost, svými aktivitami a sebeobětováním tlumily negativní dopady rozkladných procesů na budování a obranu socialismu. Zabránit otevřené zradě socialismu, do níž vyústila Gorbačovova politika, usměrňovaná i agenty západních zpravodajských služeb, však nedokázaly.

Gorbačov přichází s politikou perestrojky. Inspiraci pro ni nachází v „Pražském jaru“ 1968. Kontrarevoluční scénář „Pražského jara“ 1968 obnovuje svoji premiéru, tentokrát v podmínkách sovětské společnosti druhé poloviny osmdesátých let.

Restauraci předrevolučních poměrů zahajuje ideologický útok na myšlení mas. Rodí se tzv. glasnost – svoboda diskuse pro všechny. A stejně jako v období „Pražského jara“ 1968 i nyní se pod rouškou absolutní svobody a abstraktní demokracie vzrůstá kontrarevoluční, protisocialistická propaganda a téměř vše, co sovětské lidi vybudovali s obrovským, hrdinným úsilím, je napadáno, překrucováno, očerňováno. Gorbačova „unavují“ socialistické hodnoty, a tak znovu objevuje hodnoty „evropské civilizace“, univerzální, všelidské hodnoty, které se mají stát základem tzv. „humánního a demokratického socialismu“. To je podstata jeho „nového myšlení“. Tím je připravována půda pro politickou kontrarevoluci.

Ta je zahájena pod heslem: „Všechnu moc sovětům!“ Uvedené heslo převzal Gorbačov od Lenina. Lenin ho však razil po únorové revoluci roku 1917, neboť srozumitelně vyjadřovalo způsob možného pokojného přerůstání buržoazně demokratické revoluce v revoluci socialistickou v konkrétních historických podmínkách Ruska první poloviny roku 1917. Gorbačov však razil toto heslo proto, že v něm spatřuje možný způsob přesunu centra politické moci z KSSS směrem k sovětům s úmyslem postavit sověty proti KSSS. Tímto přesunem vytváří příležitost pro politickou reakci, aby se organizovala a podílela na moci. Současně umožňuje liberálnímu křídlu v KSSS posílit jeho pozice.

Tento dvojjediný pohyb směrem k politické pravici byl personifikován dvěma osobnostmi: Sacharovem pro antikomunisty a Jelcinem pro pravici v KSSS. Gorbačov heslem „Všechnu moc sovětům!“ zahájil přeměnu socialistické politické moci v politickou moc buržoazně demokratickou. S heslem Lenina vyrazil proti Leninovi.

Myšlenka o „beztržní společnosti“ a „všelidové straně“ v SSSR umožnila uvnitř KSSS přivítat zastánce všech směrů buržoazních idejí. Prosazováním hesla „socialistického pluralismu“ Gorbačov umožnil všem sociálnědemokratickým, křesťanskodemokratickým a liberálním proudům ve straně, aby se ustavily do frakcí. Tak se KSSS mezi svým XXVII. a XXVIII. sjezdem (tedy do roku 1990) mění ze strany revizionistické v buržoazní parlamentní stranu sociálnědemokratického typu, která vymezila svoji činnost rámcem tržní ekonomiky a parlamentního pluralismu západního stylu. Uvnitř KSSS vzniká otevřeně buržoazní frakce s názvem Demokratická platforma, vedená Jelcinem a podporovaná Jakovlevem, agentem CIA. Pod nátlakem této frakce a současně pod tlakem Sacharovovy skupiny vyškrtla KSSS v roce 1990 6. a 7. článek ústavy o vedoucí úloze KSSS. KSSS se zřekla monopolu politické moci a otevřela cestu buržoaznímu pluralismu. Současně se KSSS zřekla i svého základního organizačního principu – principu demokratického centralismu. Tím se otevřel prostor pro buržoazní politický systém. Politická kontrarevoluce graduje. Jejím vrcholem jsou zákazy KSSS po politickém puči v roce 1991 a rozbití SSSR na konci téhož roku. Tragickým epilogem se stal Jelcinův krvavý masakr ruského Nejvyššího sovětu v říjnu 1993.

Historický vývoj dospěl k jádru kontrarevoluce – ke změně vlastnictví výrobních prostředků. Do pohybu byla uvedena privatizace, tedy proces přeměny společenského vlastnictví výrobních prostředků v soukromé vlastnictví výrobních prostředků. Soukromé vlastnictví výrobních prostředků představovalo materiální základ kontrarevoluce. Likvidace společenského vlastnictví výrobních prostředků znamenala definitivní likvidaci sovětského státu a upevnila politické panství kontrarevoluce.

Za tímto účelem jmenoval ruský prezident Jelcin v červnu 1992 Igora Gajdara novým ministerským předsedou. Gajdar stanul v čele štábu řídicího privatizaci, jež byla masově nastartována na podzim roku 1992. Za potlesku „svobodného světa“ a s jeho aktivní pomocí byly zahájeny demoliční práce ekonomických základů „komunistické utopie“. Gorbačovova perestrojka v SSSR završila hromadění kvantitativních sil, jež oslabovaly světový revoluční proces. Plně otevřela cestu k porážce socialismu v evropských socialistických zemích včetně Československa.

Ani v Československu nedošlo po roce 1968 k provedení hluboké, marxisticko-leninské analýzy příčin krizového vývoje. Poučení z krizového vývoje ve straně a společnosti po XIII. sjezdu KSČ neobsahovalo rozbor pohybu třídních sil uvnitř i vně československé společnosti od druhé poloviny padesátých let a krystalizaci příčin krizového vývoje kladlo v rozporu s realitou života až do druhé poloviny šedesátých let. Nedošlo k rehabilitaci marxismu-leninismu, k revoluční práci mezi dělnickou třídou a jejími spojenci, aby poučení z kontrarevoluce sami aktivně obnovili a bránili socialismus jako záruku skutečné svobody a demokracie. Došlo jen k normalizaci. Ta sice na jedné straně umožnila komunistické straně porážku vyhraněného, otevřeně pravicového revizionismu a jeho představitelů, na druhé straně však zakonzervovala tzv. měkký, plíživý revizionismus, zakonzervovala revizionistické přístupy a oportunistickou praxi v modifikované podobě. Tím byl vytvořen prostor pro působení takových reformních komunistů, jakými byli např. L. Štrougal nebo L. Adamec. Československá realita sedmdesátých a osmdesátých let XX. století odrážela kontury sovětského revizionismu. Normalizace tak přeměnila krizi otevřenou v krizi latentní, jejíž trpké plody uzrály roku 1989 pod vlivem Gorbačovovy perestrojky a jejích pátých kolon v ostatních evropských socialistických zemích.

Přestože byl socialismus v Československu poražen, patří toto období v historii českého a slovenského národa k nejúspěšnějším. Svědčí o tom mimo jiné tato fakta: národní důchod se v Československu od roku 1948 (100%) do roku 1989 zvýšil 7,2krát (721%), průmyslová výroba vzrostla ve stejném období 14krát (1 438%), osobní spotřeba obyvatel se zvýšila 5krát (491%). Pokud jde o bytovou výstavbu, pak toto období přineslo zásadně nové řešení bytové otázky. Bylo postaveno přes 3,5 milionu nových bytů, což znamená v průměru přes 83 000 bytů ročně. Socialistické zemědělství pak bylo schopno zabezpečit potravinovou soběstačnost Československa.

Porážka evropského socialismu a vítězství buržoazní kontrarevoluce v Československu jeví se zdánlivě jako spontánní vítězství občanů nad tzv. „totalitní mocí“ v ČSSR v „sametové revoluci“ nebylo ničím jiným než dobrovolným a koordinovaným předáním moci novým, nelegálním politickým iniciativám tou významnou částí vládnoucí garnitury, která jednala pod taktovkou gorbačovské Moskvy. Vítězství buržoazní kontrarevoluce bylo umožněno konkrétní zradou mnohých z nich. K jejich exponentům patřili např. L. Adamec, V. Mohorita, M. Čalfa, P. Weis, P. Kanis, J. Svoboda aj.

Na vlnách kontrarevoluce rozvinula politická reakce třídní boj, jenž našel svou právní oporu v tzv. lustračním zákoně, na jehož základě byly statisíce lidí kádrovány a politicky nevyhovující vyhazováni ze zaměstnání.

Na vlnách kontrarevoluce se zvedla vlna buržoazního nacionalismu, jež v zájmu mezinárodního kapitálu rozbila jednotný československý stát na Českou a Slovenskou republiku.

Na vlnách kontrarevoluce došlo formou restitucí a privatizací k položení materiálních základů kapitalismu. Bylo znovu obnoveno vykořisťování člověka člověkem, vysoká nezaměstnanost

se opět stala realitou všedního dne stejně tak, jako růst sociální diskriminace obyvatel, růst kriminality, bezdomovectví, mravní a kulturní úpadek společnosti.

Na vlnách kontrarevoluce se agresivní pakt NATO posunul na východ a Česká republika se stala jeho aktivním a servilním členem. Naši vojáci porušují na příkaz své vlády mezinárodní právo v bývalé Jugoslávii, v Iráku či v Afghánistánu. Stejně tak byla Česká republika vtažena do historicky anachronického uskupení kapitalistických států – Evropské unie. A to vše proto, aby se český kapitalismus dostal pod ochranná křídla imperialistických dravců, aby skutečná levice neměla pod jejich permanentní psychologickou, materiální a vojenskou hrozbou možnost legitimně a demokraticky získat pracující pro cestu k socialismu.

Naše kdysi bohatá a kvetoucí země s vysokou životní a kulturní úrovní se stala i jako člen tzv. klubu bohatých zemí – tedy Evropské unie – novodobou kolonií. Jestliže ekonomickou a politickou mocí v České republice disponuje přibližně 300 tisíc milionářů a miliardářů, pak většině národa zbyly jen holé ruce a Klausovo krédo „Modré šance“: „Každý se musí postarat sám o sebe.“

Takové jsou tedy konkrétní podoby zrady Října 1917 a následných socialistických revolucí včetně československého Února 1948. Takové jsou tedy konkrétní podoby politických KVĚTŮ ZLA zasetých na XX. sjezdu KSSS.

Tato zrada umožnila světovému imperialismu vítězství nad evropským socialismem, avšak neodstranila rozpory světového imperialismu. Ty se naopak porážkou evropského socialismu dynamizují a ženou lidskou společnost ke globálním otřesům, jež mohou skončit katastrofou naší planety. Zabránit této katastrofě může jen historická perspektiva renesance vědeckého socialismu. Ta je však nemyslitelná bez NEGACE ANTIRÍJNA 1956, bez očisty jména a revolučního díla J. V. Stalina jako pokračovatele díla K. Marxe, B. Engelse a V. I. Lenina, bez marxisticko-leninského obrození mezinárodního komunistického a dělnického hnutí. Jen na těchto základech lze „zničit Kartágo“. Jen z těchto základů může znovu vzlétnout revoluční Fénix, aby dal vykořisťovaným naději a naplnil jejich životy hodnotami skutečného lidství.

Tolik Čeněk Ullrich.

J. Skála v rozhovoru pro Sputnik 9. dubna 2021 řekl: „Věčná škoda, že se intrikánům podařilo odrovnat Grigorije Romanova, druhého z mladších členů sovětského vedení. To byl státník nepoměrně zralejšího formátu než Gorbačov. Nastoupit po Konstantinu Černěnkovi on, žijeme v úplně jiném světě. Nepoměrně spravedlivějším i bezpečnějším. Gorbačov byl virtuóz v leštění klik a jiných habadůrách, jimiž se honí kariéra. Kdo se tím prodere až do čela, vystaví ho to úplně jiným nárokům. Gorbačov před nimi kličkoval tím jediným, co uměl – snaživou četbou z cizích očí, po jejichž pochvale prahnul. A protože doma byl na trůnu už on sám, zbyly mu jen ty ze světa, co je prý „svobodnější“ a „civilizovanější“. Reagan, Thatcherová, Kohl a další západní lídři si s ním hráli jako kočka s myší. Brnkali na strunu jeho provinciální ješitnosti a předstírali, že podpora těch samých „všelidských zájmů“, které si vyfantazíroval, je i jejich nejsvětějším závazkem. On sám tou žalostnou chimérou válcoval odpůrce rozvratu doma i napříč řadami spojenců. Až do kapitulace nedozírných rozměrů, jejíž konečné následky kulminují teprve teď.“

Že zanikl první stát, který vykročil na cestu budování socialismu – Svaz sovětských socialistických republik? Ani porážka feudalismu a nastolení kapitalistického společenského systému se neuskutečnily naráz úspěšně a bez recidiv feudalismu.

Kapitalistické výrobní síly a prvky výrobních vztahů se utvářely po staletí v rámci feudálního ekonomicko-politického systému

Nizozemská buržoazní revoluce měla rozporné výsledky. Samostatná republika Spojené Nizozemí dosáhla vrcholu obchodní moci a stala se – podle Marxe „vzornou kapitalistickou zemí 17. století“. (K. Marx, Kapitál, díl I, Praha 1954 s. 792.) Ve Flandrech a Brabantu, kde Španělské revoluci potlačili, panovala dál šlechta a feudalismus.

Anglická buržoazní revoluce (1649 -1660) měla formu občanské války mezi armádami parlamentu a royalistů. Armádu parlamentu vedl Oliver Cromwell. Statky krále, církve a royalistů byly konfiskovány, ale nebyly rozděny bezzemkům. Rozdělili si je majetníci. Král Karel I. byl popraven, království se změnilo v republiku (Commonwealth of England 1649 - 1653), později v protektorát (1653 – 1659) pod osobní vládou Olivera Cromwella. Revoluce skončila restaurací Stuartovců v roce 1660. Na trůn byl dosazen Karel II. jako král Anglie, Skotska a Irska. Cromwellova mrtvola byla vykopána a zneuctěna.

Nastolit buržoazní společensko-ekonomický systém nedokázala naráz ani Velká francouzská revoluce. Jejím počátkem bylo dobytí Bastily 14. července 1789. 21. září 1792 konvent zrušil monarchii, a vyhlásil republiku. Dne 21. ledna 1793 se z jeho rozhodnutí konala veřejná poprava krále Ludvíka XVI. v Paříži na Place de la Revolution gilotinou. Jedná se o jeden z významných historických momentů, neboť poprvé poddaní odhlasovali pro svého panovníka trest smrti.

Dne 9. Thermidoru (27. července 1794) byli „neúplatný“ Robespierre a další přední představitelé režimu zatčeni a poté, co neuspělo povstání pařížské Komuny na jejich podporu, byli druhého dne popraveni. Thermidoriáni popravili desítky Robespierrových příznivců a amnestovali část proskribovaných. Do čela Francie se roku 1795 podle nové ústavy postavilo pětičlenné Direktorium, za jehož vlády nastal „odliv revoluce“ a probíhal tzv. bílý teror, jehož obětí byli především jakobínské aktivisté. Počátek vlády Direktorie znamenal konec Velké francouzské revoluce.

9. listopadu 1799 – podle revolučního kalendáře 18. brumairu roku VIII. - provedl generál Napoleon Bonaparte státní převrat. Vtrhl s vojskem do jednacího sálu parlamentu a rozebral jej. Tím ukončil moc Direktorie a dal vznik Konzulátu, který vedl k jeho neomezené vládě.

Napoleon Bonaparte na patnáct let proměnil Evropu ve válečnou jatku. Jen francouzských občanů zahynulo během napoleonských válek více než milion.

Na vrcholu vojenské moci a slávy sám sebe korunoval císařem.

Po jeho definitivní porážce v bitvě u Waterloo se vrátili na francouzský trůn Bourboni v osobě Ludvíka XVIII.

Napoleon kodifikoval právo v Občanském zákoníku – Code civil, který vešel v platnost 21. března 1804. Vypracovala jej komise renomovaných právníků a vznikl čtyři roky. Potvrdil důležité výdobytky Velké francouzské revoluce. Např. rovnost všech občanů před zákonem,

majetková práva, svobodu práce (odstranil cechovní závislost), odluku církve od státu. Odstranil feudální společenskou strukturu.

Tento zákoník měl značný vliv na utváření právních dokumentů v následné době v řadě evropských zemí.

Na příkladu nizozemské, anglické a Velké francouzské revoluce jsme si ukázali, že ani přechod od feudálního ke kapitalistickému, buržoaznímu společensko-ekonomickému systému se neodehrál formou jednoho vítězného pokusu. Tato revoluční společenská změna byl proces, který trval staletí. Je těžké přesně určit, kde měl počátek, a kdy vymizí jeho poslední stopy, jež dosud v některých zaostalých koncích Asie a Afriky přežívají.

Nelze tedy pokládat za něco v historii nevídaného, jestliže socialistická revoluce skončila v Sovětském svazu neúspěchem.

Oficiálně přestal Sovětský svaz existovat 31. prosince 1991, kdy byla ze stožáru Kremlu stažena vlajka SSSR a nahradila ji vlajka Ruska. Fakticky konec zřízení spějícího k socialismu nastal daleko dříve, v souvislosti se smrtí Josifa Vissarionoviče Stalina. Vláda revizionisty Chruščova, pologramotného politického avanturisty, byla smutnou karikaturou socialismu. Ani Brežněv nebyl s to vzkřísit socialistický vývoj. Gorbačov a Jelcin jen zánik Sovětského svazu dovršili.

Boris Jelcin, který hrál v rozpadu Sovětského svazu klíčovou úlohu, vládl v Ruské federaci téměř deset let jako její první prezident. Jelcinovou prioritou byla privatizace státních podniků. Provedl ji premiér Jegor Gajdar tzv. šokovou terapií. Při ní ředitelé státních podniků rozkradli a vyvezli do zahraničí hodnoty za sta miliard amerických dolarů. V důsledku toho se ruská společnost rychle polarizovala na ty, kteří shromáždili bohatství a zbytek populace, jejíž životní standart prudce klesal. V roce 1992 oficiální odhady uváděly, že 80 % obyvatel žije v Rusku pod hranicí chudoby.

Nesouhlas s ekonomickými reformami vedl ke konstituční krizi a střetům mezi parlamentem a prezidentem. V březnu 1993 se jen těsně nepodařilo parlamentu odvolat Jelcina z postu prezidenta za pomoci impeachmentu. Ústavní krize vypukla naplno v říjnu 1993, kdy si Jelcin zajistil podporu ruské armády a sil ministerstva vnitra. Ve dnech 3. a 4. října zaútočila armáda za pomoci tanků a děl na tzv. Bílý dům, sídlo parlamentu. Zahynulo na 500 lidí a 1000 bylo zraněno. Jelcin poté vyhlásil novou ústavu, jež mu dávala, jako prezidentu republiky, mimořádné pravomoci.

V ruské politice se stále více prosazovala tzv. Jelcinova rodina, kruh blízkých Jelcinových spolupracovníků, včetně jeho dcery Tatjány Djačenkové, či oligarchy Borise Berezovského. Bezostyšně rozkrádali ruské bohatství a ukládali je v západních bankách, nebo si za ně požívali na západě nemovitosti.

Nadějné ekonomické oživení v letech 1996–1998 ukončila finanční krize v srpnu 1998, jež byla důsledkem kombinace všech negativních ekonomických trendů 90. let – velkých rozpočtových deficitů, „vnitřní“ privatizace, částečné cenové a obchodní liberalizace, neschopnosti státu shromáždit daňové odvody, korupce a celkově „oligarchického“

kapitalismu – a otřesů světové ekonomiky, zejména asijské finanční krize a pádu cen za ropu. Ruská vláda tak v roce 1998 v důsledku všech těchto negativních trendů čelila fakticky bankrotu. Ruská federace se opět ocitla na pokraji občanské války a konstituční krize, neboť ruská Duma pod vedením komunisty Jevgenije Primakova vystoupila s požadavky na omezení moci prezidenta. Komunistům se však nepodařilo oslabené pozice Jelcina využít k vítězství parlamentních sil.

Poslední den roku 1999 zcela nečekaně rezignoval osmašedesátiletý Boris Jelcin na funkci prezidenta. Své pravomoci předal premiérovi, sedmačtyřicetiletému Vladimiru Putinovi.

Vladimir Vladimirovič Putin se narodil 7. října 1952 v Leningradu. Dle svých vlastních slov byl na přání své matky pokřtěn tajně, aby o tom nevěděl jeho otec, který byl členem Komunistické strany. Oba jeho rodiče byli dělníky. Otec bojoval jako voják Rudé armády ve druhé světové válce, v zimě 1942 byl těžce raněn při obraně rodného města. Matka přežila celé období německé blokády Leningradu. Putin měl i dva sourozence, narozené ve 30. letech. Jeden bratr však zemřel pár měsíců po narození a druhý zemřel na záškrť při obležení Leningradu. Putinova babička byla zabita německými vojáky a jeho strýcové z matčiny strany zahynuli na frontě.

Putin ukončil v roce 1975 studium práv na Leningradské státní univerzitě. Již v průběhu studia na vysoké škole se stal členem sovětské tajné služby KGB a Komunistické strany Sovětského svazu. Členem KSSS zůstal až do rozpadu Sovětského svazu roku 1991. V letech 1985–1990 působil jako sovětský agent na území Německé demokratické republiky (NDR), a to v Drážďanech. Zabýval se zde především průmyslovou špionáží. Během svého pobytu v Německu dále zlepšil své znalosti němčiny. Podle zpráv hovoří tímto jazykem velmi dobře. Po spojení NDR s NSR se Putin vrátil do SSSR a ve službách KGB dále působil na oddělení mezinárodních vztahů Leningradské státní univerzity.

25. července 1998 byl jmenován šéfem ruské bezpečnostní služby FSB (nástupkyně KGB), v jejímž čele stál do srpna 1999.

Putinova politická kariéra dostala impuls v letech 1999–2000, když mu bylo svěřeno řešení situace vzniklé ve spojitosti s druhou čečenskou válkou. Část čečenských separatistů v čele s Achmatem Kadyrovem přešla během druhé čečenské války na stranu Ruska a Kadyrov byl Putinem jmenován hlavou čečenské správy. Putinův tvrdý postup v této otázce ho dostal do povědomí širokých vrstev ruského obyvatelstva a zajistil mu zvýšenou popularitu.

Od 16. srpna 1999 vykonával Putin úřad premiéra, po abdikaci prezidenta Borise Jelcina 31. prosince 1999 se stal úřadujícím prezidentem. Po vítězství v prezidentských volbách 26. března 2000 se stal řádným prezidentem od 7. května téhož roku. Druhé funkční období zastával po vítězství v prezidentských volbách 14. března 2008. Od 8. května 2008 do 7. května 2012 byl ve funkci předsedy vlády. Od 7. května 2012 zastával opět funkci prezidenta RF.

Za jeho vlády se Rusko vymanilo z 15 let trvající hospodářské krize. Nepodařilo se sice vyřešit všechny problémy svazující ruskou ekonomiku v období vlády Borise Jelcina, ale hospodářství se zbavilo některých chronických nedostatků, které je trápily. Již v prvním roce svého působení v prezidentském křesle nastartoval Putin ruskou ekonomiku tak, že experti

mluvili o hospodářském zázraku. Tento vzestup ovšem úzce souvisel s tehdy stoupajícími cenami energetických surovin, hlavně zemního plynu a ropy.

Putin si od počátku zvolil jako svého nejbližšího spolupracovníka Dmitrije Medvěděva. Medvěděv se čím dál tím zřetelněji projevoval jako liberál, ale pod Putinovým vedením jako premiér sloužil překonání chaosu a anarchie v zemi. Jako prezident začal však projevoval nebezpečné sympatie pro Západ a obklopil se stejně orientovanými poradci. S Barackem Obamou uzavřel v dubnu 2010 v Praze dohodu o omezení zbrojení, jednostranně výhodnou pro Američany. V Organizaci spojených národů nezabránil intervenci v Libyi. Vyhlášení tzv. bezletové zóny umožnilo zavraždit Kaddáfího a zničit suverenní stát, v němž občané žili v sociálních podmínkách, o jakých se lidem jinde ani nesnilo.

Napětí mezi Ruskou federací a USA vzrostlo v červnu 2013, poté co v Rusku našel útočiště Edward Snowden. Odlišné pohledy se projeví rovněž po vypuknutí občanské války v Sýrii – představitelé USA tehdy označili použití chemických zbraní Asadovým režimem za důvod k vojenské intervenci – Putin následně v komentáři pro list The New York Times argumentoval, že chemické zbraně nepoužila syrská armáda, ale opoziční síly. Načež se americkým a ruským diplomatům podařilo zprostředkovat dohodu, podle které byly syrské chemické zbraně zneškodněny.

V únoru 2014 došlo na západní Ukrajině, především v Kyjevě, k řadě demonstrací a nepokojů, vyvolaných masovou propagandistickou kampaní nacionalistických sil (a režírovanou tajnými službami ze západu, především USA). Centrem těchto událostí se stalo Náměstí Samostatnosti v srdci Kyjeva - Majdan. Najatí ozbrojení provokatéři vyvolali přestřelky s policií, řada lidí byla zastřelena. To vyvolávalo další vlny vášní a násilností.

Tyto nepokoje a demonstrace vyústily fašistickým pučem, který svrhl stávající, řádně zvolenou demokratickou vládu s prezidentem V. Janukovičem, který uprchl do Ruska. K moci se dostal militantní nacionalista Petro Olexijovyč. Porošenko, loutka západních iniciátorů převratu. Putin odmítl uznat legitimitu Porošenkovy vlády.

Vypukl nacionalistický protiruský šovinismus. V důsledku toho se ruská část ukrajinského obyvatelstva, obývajících především východní oblasti, oprávněně cítila ohrožena perzekucí či dokonce genocidou ze strany nového Kyjevského režimu. Tomu sloužil tzv. "Pravý sektor" - uskupení krajně pravicových nacionalistických a militantních sil. V perzekucí postižených regionech na východní Ukrajině byly založeny dvě autonomní republiky: Doněcká a Luganská. Kyjevská chunta vede proti nim bratrovražednou občanskou válku.

Tuto válku měla ukončit dohoda Ukrajiny, Ruské federace, Doněcké lidové republiky a Luganské lidové republiky, uzavřená v Minsku 5. září 2014 pod patronací Organizace pro bezpečnost a spolupráci v Evropě (OBSE), tzv. Minská dohoda. Tato dohoda selhala, a proto byla uzavřena nová dohoda na vyšší úrovni, označovaná jako Minsk II., jejímiž účastníky byly také Francie a Německo. Obsah dohody byl shrnut ve dvanácti bodech, z nichž nejdůležitější bylo okamžité zastavení palby oběma stranami a nastolení příměří. I tato dohoda je stále narušována.

V březnu 2014 Rusko anektovalo Krym po referendu, v němž se drtivá většina obyvatel vyslovila pro připojení k Rusku. Předešlo Američany, kteří se chystali vytvořit na Krymu námořní a raketovou základnu. Západ uvalil na Rusko sankce. Moskva argumentuje tím, že

jednala v souladu s vůlí většiny obyvatel a napravila přehmat Chruščova, který v 50. letech administrativně přiřkl poloostrov Ukrajině.

Ani rozpadem Sovětského svazu se světový vývoj k socialismu nezastavil. Pokračuje v Číně, na Kubě, ve Vietnamu, ve Venezuele, v Nikaragui, v Laosu. Pokračuje v politice komunistických stran, včetně Komunistické strany Ruské federace a Světové strany dělníků – Workers World Party ve Spojených státech.

Pokračovat ve světové socialistické revoluci vyžaduje sledovat a prakticky přetvářet svět na základě dialekticko-materialistického vědeckého hlediska. Praktickou politiku zakládat na pravdivém obrazu světa.

Co znamená vidět svět pravdivě?

„Pravda je adekvátní odraz objektu poznávajícím subjektem, jeho reprodukce takovým, jakým existuje sám o sobě, vně a nezávisle na člověku a jeho vědomí; objektivní obsah smyslové, empirické zkušenosti, pojmů, myšlenek, úsudků, teorií, učení a uceleného obrazu světa a dialektiky jeho rozvoje. Kategorie pravda charakterizuje jak výsledky procesu poznání z hlediska jejich objektivního obsahu, tak i metody, s jejichž pomocí se proces poznání uskutečňuje.“ (Filosofskij enciklopedičeskij slovar, Moskva 1983, s. 226)

Dialektický materialismus zdůrazňuje objektivní charakter pravdy. Podle Lenina je objektivní pravda takový obsah lidských představ, který nezávisí ani na člověku, ani na lidstvu.

Lidské myšlení podává absolutní pravdu, která se skládá ze souhrnu pravd relativních. Materialistická dialektika uznává relativnost všech našich znalostí v tom smyslu, že jak dalece se přibližují k absolutní pravdě, je historicky podmíněné.

Pravda je proces. Svět je nekonečně mnohotvárný a nekonečný je i proces jeho poznání, nerozlučně spjatý s tím, jak si jej člověk prakticky osvojuje.

Lidské poznání obsahuje v každém stadiu svého historického vývoje vedle momentů pravdy i momenty omylu, jejichž odhalování a překonávání je účinným stimulem poznávací činnosti.

Myšlení, stoupající od konkrétního k abstraktnímu se nevzdaluje – je-li správné – od pravdy, nýbrž se k ní přibližuje. Myšlení je zároveň pohyb od abstraktního ke konkrétnímu. Konkrétní v tomto smyslu znamená jednotu mnohostrannosti, vnitřní diferencovanosti a rozpornosti. Konkrétní je shrnutí mnoha určení, tedy jednota rozmanitého.

Konkrétnost pojmu předpokládá jednotu analytického a syntetického momentu poznání.

„Otázka, zda je lidskému myšlení vlastní předmětná pravdivost, není otázkou teorie, je to praktická otázka. Člověk musí pravdivost, tj. skutečnost a moc, pozemskost (Diesseitigkeit) svého myšlení prokázat v praxi. Spor o skutečnost či neskutečnost myšlení, které se izoluje od praxe, je čistě scholastická otázka.“ (Marx, 2. teze o Feuerbachovi. K. Marx-B. Engels, Spisy sv. 3, SNPL Praha 1958, s. 17)

Poznání pravdy o lidské společnosti, ať v jejím celku či v částech, nutně vyžaduje princip historismu.

Podstatou dialekticko-materialistického principu historismu je pojetí objektivní skutečnosti jako vyvíjejícího se celku, jako složitého systému objektů, jevů a procesů, které vznikly v určitých podmínkách.

Marx a Engels v Německé ideologii píší: „Známe jen jednu vědu, vědu historickou. Na dějiny je možno pohlížet ze dvou stránek, je možno je dělit na dějiny přírody a dějiny lidí. Jenže tyto dvě stránky nelze oddělovat; dokud existují lidé, dotud se dějiny přírody a dějiny lidí vzájemně podmiňují.“ (K. Marx B. Engels, sv. 3, s. 32)

Lenin zdůrazňoval, že v poznání objektivního světa nesmíme zapomínat „na základní historickou souvislost, pohlížet na každou otázku z toho hlediska, jak určitý jev v dějinách vznikl, jakými hlavními etapami prošel tento jev ve svém vývoji, a z hlediska tohoto jeho vývoje se podívat, čím se věc stala nyní“. (Lenin sv. 29, Praha 1955, s. 467.)

„Celý duch marxismu, celá jeho soustava vyžaduje, aby každá teze byla brána jen (a) historicky, (b) jen v souvislosti s ostatními, (c) jen v souvislosti s konkrétní historickou zkušeností.“ (V. I. Lenin, Spisy, sv. 35, Praha 1962, str. 220)

„Chceme-li skutečně poznat předmět, musíme obsáhnout, prostudovat všechny jeho stránky, všechny vztahy a zprostředkování. Nikdy toho nedosáhneme plně, ale požadavek všestrannosti nás uchrání před chybami a ustrnutí na mrtvém bodě.“ (V. I. Lenin, Spisy 32, Praha 1955, str.92.)

V Ekonomických rukopisech z let 1857 – 1859 Karel Marx napsal, že Spojené státy jsou „země, kde se buržoazní společnost nevyvíjela na základě feudalismu, ale začala sama od sebe; kde se neobjevuje jako přežívající výsledek staletého pohybu, ale jako výchozí bod pohybu nového; kde stát, na rozdíl od všech dřívějších národních útvarů, byl od samého začátku podřízen buržoazní společnosti, její výrobě, a nikdy si nemohl dělat nároky na samoučelnost; a kde konečně sama buržoazní společnost, spojující v sobě produktivní síly Starého světa s obrovským přírodním zázemím Nového světa, se rozvíjela v dosud nevídaném měřítku a s neslýchanou svobodou pohybu a daleko překonala všechno, co bylo dosud vykonáno pro ovládnutí přírodních sil a kde konečně protiklady buržoazní společnosti samé vystupují jako pomíjivé momenty.“ (K. Marx, Rukopisy „Grundrisse“ sv. I. Praha 1971, str. 376.)

„...v samotné Severní Americe vzrůstá moc ústřední vlády s centralizací kapitálu...“ (Tamtéž str. 377)

Za půl druhého století od doby, kdy Karel Marx viděl takto Spojené státy, a konstatoval, že protiklady buržoazní společnosti v nich vystupují jako pomíjivé momenty, se zde rozpory vyostřily do krajní míry.

Spojené státy vznikly ve válce; to však byla osvobozenecská válka proti britskému kolonialismu. V roce 1776 vyhlásilo 13 britských kolonií v Severní Americe na pobřeží Atlantiku nezávislost na Británii a vytvořily Spojené státy Americké. Britská vláda se s tím nesmířila a následovala válka. Unijním státům pomáhalo Španělsko a hlavně Francie, která

jím dodávala zbraně a střelivo a podporovala je válečným námořnictvem. V roce 1783 Británie po vojenské porážce uznala nezávislost USA.

Od té doby se Spojené státy rozšířily na celý severoamerický kontinent od Kanady až po Mexiko.

Dne 30. března 1867 koupily od ruského cara Alexandra Aljašku za 7,2 milionů dolarů. To byl pro USA nejlepší obchod v dějinách. Dnes je Aljaška největším státem USA. Měří 245 384 km². Má ale jen 731 545 obyvatel – r. 2019. (Pro srovnání: Česká republika měří 78 866 km², a měla loni 10, 69 milionů obyvatel.)

Jak víme z Leninovy knihy Imperialismus jako nejvyšší stádium kapitalismu, na přelomu 19. a 20. století přerostl ve vyspělých zemích kapitalismus volné soutěže v imperialismus.

Současně došlo ke kvalitativnímu skoku ve smrtelné účinnosti zbraní. Odehrály se dvě nejstrašnější války v historii, války světové. Více či méně postihly osazenstvo všech pěti kontinentů.

Ke konci druhé světové války člověk ovládl nukleární energii. Dvě jaderné bomby, shozené na rozkaz vrchního velitele ozbrojených sil Spojených států, prezidenta Harry Trumana, na japonská města, znamenaly nejmasovější vraždu a největší ničení v lidských dějinách.

Kdysi se říkalo, že oheň je dobrý sluha, ale zlý pán. Dnes to mnohonásobně platí o jaderné energii. Svědčí o tom na jedné straně stovky jaderných elektráren, a na druhé Hirošima a Nagasaki, a rovněž Černobyl a Fukušima.

Na konci druhé světové války byla vytvořena Organizace společnosti národů. Sídlo jejího valného shromáždění a také sekretariátu je v New Yorku.

Charta Společnosti národů byla podepsána 26. června 1945 na mezinárodní konferenci v San Francisku. Podpisem se k ní připojilo jednapadesát zakládajících států.

Stálými členy Rady bezpečnosti, nejvyššího orgánu OSN, jsou podle Charty Čína, Francie, Rusko, USA a Velká Británie. Deset dalších nestálých členů volí Valné shromáždění na dvouleté období.

V článku 2 Charty OSN je jasně formulován zákaz použití síly: „Všichni členové urovnávají své mezinárodní spory mírovými prostředky, tak, aby nedošlo k ohrožení světového míru, mezinárodní bezpečnosti a spravedlnosti. Všichni členové se ve svých mezinárodních vztazích vystříhají jakékoli hrozby silou nebo použití síly jako prostředků, namířených proti územní nedotknutelnosti či politické nezávislosti některého státu nebo jinak neslučitelných s cíli Spojených národů.“

Z tohoto zákazu existují pouze dvě výjimky: Za prvé existuje právo na sebeobranu, což znamená, že bude-li některá země napadena, může se bránit. Za druhé smí být vedena válka proti některé zemi, existuje-li pro takový postup výslovný mandát Rady bezpečnosti OSN. Válka může být považována za legální pouze v případě, že Rada bezpečnosti OSN takový mandát odsouhlasí. Všechny ostatní války jsou nezákonné.

Militarismus měl v historii Spojených států od samého počátku významné místo. V posledním tři čtvrtě století se stal, spolu se špinavými triky tajných služeb, základem jejich politiky. USA provedly v tomto období reakční zásahy ve více než 70 zemích.

Připomeňme si hlavní intervence Spojených států v letech po druhé světové válce.

Čína

USA zasáhly do revolučních bojů na straně Čankajška. Využily k tomu útvary poražené japonské armády. Čankajšek uprchl v roce 1949 na Tchaj-wan a v Číně byla vytvořena lidová republika.(Podrobněji o tom píší ve studii Vůdčí osobnosti na fónu dějin.)

Itálie

Koncerny USA za pomoci CIA zasahovaly miliony dolarů a psychologickou válkou do voleb, aby zabránily komunistické straně dostat se k moci.

Filipíny

Armáda USA bojovala proti levicovým silám (HUKS). Porazila je a dosadila řadu loutkových prezidentů až po diktátora Ferdinanda Marcose.

Německá demokratická republika

CIA organizovala rozsáhlou kampaň sabotáží, teroru, špinavých triků (dirty tricks) a psychologické války. To byl jeden z důvodů vybudování Berlínské zdi v roce 1961.

Írán

Společnou operací USA a Británie byl svržen pokrokový premiér Mossadek, který kromě jiného znárodnil ropnou společnost vlastněnou Brity. Vrátily absolutní moc šáhovi, který se stal na 25 let hlavní oporou amerického imperialismu na Blízkém východě. Ropu předal Británii a USA.

Guatemala

CIA zorganizovala převrat, který svrhl demokraticky zvolenou vládu Jacoba Arbenze a vytvořila na 40 let režim nepředstavitelných krutostí, jimž padlo za oběť na 100 000 lidí. Arbenz se „provinil“ tím, že znárodnil americkou firmu United Fruit Company.

Blízký a Střední východ

Prezident Eisenhower vyhlásil, že Spojené státy jsou připraveny použít ozbrojené síly na pomoc zemím, ohroženým komunismem. Podporoval vládu v Jordánsku. V Libanonu USA vylodily 14 000 vojáků. V Egyptě zosnovaly svržení a zavraždění prezidenta Násira.

Guyana

USA a Británie se snažily pomocí generálních stávek, dezinformací a teroru zbavit vlády Cheddi Jagana. Podařilo se jim v roce 1964 přinutit ho k odstoupení. V důsledku toho se dříve prosperující země stala počátkem 80. let jednou z nejchudších.

Vietnam

Když se Vietnam po letech zbavil Japonců a Francouzů, nastoupili na jejich místo Američané. Armáda USA provedla 527 000 náletů, při kterých svrhla – podle jejich vlastních údajů - 45 milionů tun bomb, rozprášila 72 milionů litrů herbicidů. Od konce války do současnosti zabily zůstavené miny a bomby na 42 000 lidí. Američané vyvraždili a zničili mnoho měst a vesnic. Do světové veřejnosti pronikl osud vesničky My Lay, kde rota Američanů pobila na 600 bezbranných žen, starců a dětí. Američané uvádějí na 900 000 zabitých vietnamských vojáků. Jiné statistiky uvádějí 1,5 milionu vojáků a přes dva miliony civilistů. Po 23 letech války byli Američané poraženi a sjednocený Vietnam nastoupil cestu k socialismu.

Kambodža

Princ Sihanuk, který nebyl ochoten podřídít se americkému diktátu, byl léta stíhán jejich nepřátelstvím. Země byla vystavena v letech 1969 - 70 „kobercovému bombardování“, jež zničilo její ekonomiku. Vlady se chopil despota Pol Pot a jeho Rudí Khmerové a zbídačenou zemi systematicky vyvražďovali. Porazili je Vietnamci, a národ Kambodžanů osvobodili.

Kongo

Po letech belgického kolonialismu získala větší část Konga v červnu 1960 nezávislost. Předsedou vlády Demokratické republiky Kongo se stal Patrice Lumumba, který se pokusil o pokrokové reformy. Na popud prezidenta Eisenhowera byl v lednu 1961 zavražděn. Zemi ovládl na více než tři desetiletí diktátor Mobutu a přejmenoval ji na Zaire. Měl oporu ve Spojených státech, Francii a Belgii, které jej považovaly za pilíř antikomunismu ve frankofonní Africe.

Brazílie

Prezident Joao Goulart prováděl politiku, která neodpovídala zájmům USA. V roce 1964 byl svržen vojenským pučem s účastí Spojených států. Byla nastolena vojenská diktatura a Brazílie se stala jednou z nejspolehlivějších opor USA v Latinské Americe.

Dominikánská republika

Prezident USA Johnson v roce 1963 podpořil 23 000 vojáků vojenský převrat proti prvnímu demokraticky zvolenému prezidentu Juanu Boschovi a nastolení vojenského režimu. Když byla vojenská junta revolucí roku 1965 svržena, nařídil Johnson vojenské obsazení ostrova a zavedl diktaturu.

Kuba

Od revoluce roku 1959 je vystavena nepřátelství, sabotážím, atentátům a ekonomickému embargu Spojených států.

Řecko

V únoru 1964 byl zvolen premiérem liberál George Papandreu. Společným úsilím královského dvora, řecké armády, americké armády a CIA byl vojenským pučem v dubnu 1967 svržen. Bylo vyhlášeno stanné právo, zavedena cenzura, začalo zatýkání, mučení a vraždění. Jen v prvním měsíci dosáhl počet obětí na 8 000. Tisíce rodin se zachránilo

emigrací, z nich mnohé do Československa. Vlády se chopila plukovnícká junta. Ta skončila až 24. července 1974, kdy turecká armáda vtrhla na řecký ostrov Kypr a řecké ozbrojené síly, vedené juntou, selhaly.

Indonésie

V roce 1965 se CIA podařilo zorganizovat vojenský puč, který přiměl k abdikaci pokrokového prezidenta Sukarno a k moci pomohl generálu Suharto. Nastal masakr komunistů a sympatizantů. Později se zjistilo, že velvyslanectví USA sestavilo seznamy činných »komunistů«, od špiček až po vesnické kádry, celkem 5000 jmen, a předalo je armádě, která tyto osoby pochytila a pozabíjela. New York Times psal o „jednom z nejkrutějších masových vraždění v soudobých dějinách.“ Celkový počet obětí se odhaduje mezi jedním a půl druhým milionem.

Nebýt toho, mohla být Indonésie dnes „druhou lidovou Čínou“.

Chile

Roku 1970 byl zvolen prezidentem socialista Salvador Allende. Zahájil sociální politiku. Znázornil zahraniční koncerny (doly, banky), započal reformu zdravotnictví a sekularizaci školství. Tím si naklonil chudé, ale znepřátelil statkáře a církve. CIA podplatila velení armády a ta krvavým pučem v září 1973 lidovou vládu svrhla. Tisíce lidí bylo popraveno, umučeno, nebo zmizelo. Allende údajně skončil sebevraždou, ale patrně byl zavražděn. Moci se na léta chopil prototyp krutého samovládce generál August Pinochet.

Východní Timur

V prosinci 1975 Indonésie vpadla na Východní Timur. Invaze začala den poté, co prezident USA Gerard Ford a ministr zahraničí Henry Kissinger odletěli z Indonésie, kde dali Suhartovi povolení použít americké zbraně. V důsledku násilného záboru bylo na Východním Timuru zabito na 20 000 lidí z celkového počtu 600 – 700 000 obyvatel.

Nikaragua

V roce 1978 svrhli Sandinisté (oficiálně Sandinovská fronta národního osvobození) Somozovu diktaturu a zahájili sociální reformy. Prezident Carter se snažil revoluci zmařit diplomatickými a ekonomickými prostředky. Za Ronalda Reagana přistoupily Spojené státy k otevřenému násilí. Z bývalé Somozovy Národní gardy vytvořily ozbrojené Contras. Ty po osm let, za pomoci USA, vedly totální válku s cílem zničit pokrokový sociální a ekonomický program vlády. Vraždily, mučily, znásilňovaly, vypalovaly školy, lékařské kliniky, bombardovaly, zaminovaly přístavy. Lidovou vládu se jim zmařit nepodařilo. Nicaragua v čele s prezidentem Danielem Ortegou patří k zemím budujícím socialismus.

Grenada

V zemi o 110 000 obyvatel získali v roce 1979 lidovým převratem moc stoupenci pokrokového Maurice Bishopa. Vláda neprováděla žádné radikální reformy, ale snažila se postupně zlepšovat sociální a kulturní podmínky života chudých obyvatel ostrova. V říjnu 1983, na pokyn prezidenta Reagana, provedly Spojené státy invazi, která narazila na minimální odpor. Nastolily loutkovou vládu, která rozpustila parlament a omezila občanská práva, a vycvičily brutální policii.

Libye

V září 1969 Muammar Kaddáfí se skupinou důstojníků provedl nekrvavý státní převrat a ujal se vlády. V roce 1970 zrušil americkou vojenskou základnu v Tripolisu a britskou v Tobruku. Znárodnil ropné rafinerie. V roce 1971 zavedl jako platidlo libyjský dinár. Postupně rozšířil myšlenku zavést zlatem krytý dinár mimo paradigma brettonwoodského systému nekrytých měn, jemuž dominuje americký dolar.

Po několik desítek let se Spojené státy pokoušely svrhnout vládu Kaddáfího pomocí místních kmenů, monarchistických teroristů a mezinárodními ekonomickými sankcemi. Když to nemělo úspěch, nabídly diplomatické uznání za Kaddáfího odzbrojení a zřeknutí se strategických zbraní včetně dalekonosných balistických raket. V roce 2003 podepsal v tomto smyslu smlouvu prezident George W. Bush.

V únoru 2011 v době tzv. Arabského jara Spojené státy pod vedením prezidenta Obamy a ministryně zahraničí Hillary Clintonové, spolu s Francií a Británií, bombardovaly infrastrukturu Libye, její přístavy, dopravní uzly, rafinerie ropy, nemocnice a školy. Podařilo se jim prosadit v OSN bezletovou zónu nad Libyí a tak znemožnily státu bránit se. Kaddáfího se zmocnily, zmučily jej a zavraždily. Jeho zohavenou mrtvolu zveřejnily televize do celého světa.

Irák

Irák vedený Saddámem Husajnem dostal zbraně a podporu Washingtonu, aby napadl Írán. Válka trvala od roku 1980 do 1988. V domnění, že má podporu Spojených států i nadále, Bagdád napadl Kuvajt. Na to prezident William Clinton bombardoval, okupoval a rozdělil Irák. Severní část nechal obsadit Kurdy a zavedl zde bezletovou zónu.

V roce 2003 rozpoutal prezident G. W. Bush, přes odpor Organizace spojených národů, válku proti Iráku. Invazi odůvodnil lživým tvrzením, že má Irák zbraně hromadného ničení. Zavraždil několik set tisíc Iráčanů a zmocnil se celé země. Podle zásady rozděl a panuj, podnítil krutou náboženskou a etnickou válku mezi šííty a sunnity. Podařilo se mu zajmout Saddáma Husajna. Jako Pilát Pontský si umyl ruce a nechal ho v roce 2006 odsoudit a oběsit iráckou vládou údajně za zločiny proti lidskosti.

V Iráku je trvale několikatisícová americká armáda.

Jak Spojené státy respektují suverenitu Iráku, dokázal prezident Trump. Na jeho osobní příkaz byl v noci na 3. ledna 2020 zavražděn dronem z amerického vrtulníku u mezinárodního letiště v Bagdádu generál Kásim Sulejmání, velitel iránských elitních jednotek Kuds. Podle iráckých zdrojů bylo zároveň zabito 25 a zraněno nejméně 55 velitelů iráckých šíitských Lidových mobilizačních jednotek, kteří přišli vzácného hosta přivítat. Podle Trumpa prý generál plánoval vraždění amerických diplomatů.

Afghánistán

Válku zahájil 7. října 2001 prezident George W. Bush ml., když se v Radě bezpečnosti OSN podařilo prosadit rezoluci, která označila Talibán za hrozbu pro mezinárodní mír a bezpečnost. Bushova doktrína zněla, že Spojené státy nebudou rozlišovat mezi teroristickými organizacemi, a státy či vládami které je budou ochraňovat. Operace v Afghánistánu byla označena „Trvalá svoboda“. Válka měla být odpovědí na útok 11. září – kterého se však ani

podle americké verze nikdo z Afghánistánu nezúčastnil. Kromě toho zřícení budov Mezinárodního obchodního centra v New Yorku bylo dílem zaminování, provedeného CIA. Válka v Afghánistánu trvá bezmála dvě desítky let a je tam, kde začala. Na válce nejvíc získal americký vojensko-průmyslový komplex. Studie Brownovy univerzity uvádí, že náklady USA na válečný konflikt v Afghánistánu činily do roku 2019 podle odhadů 934 až 978 miliard dolarů. Podle Úřadu OSN pro drogy a kriminalitu se od invaze do země objem pěstů, na které se pěstuje mák pro výrobu drog, zvýšil téměř 4,5 násobně. Afghánistán je největším producentem opia na světě. Z obchodu s ním těží obě strany, jak Talibán, tak CIA.

V roce 2019 vyšly tzv. Afghánistán Papers, které dokazují, že američtí generálové, diplomaté a politici veřejnosti soustavně lhali o situaci v Afghánistánu, aby zdůvodnili další boje, ač věděli, že válku nelze vyhrát.

V sobotu 29. února 2020 byla v Dauhá, hlavním městě Kataru, podepsána dohoda Spojených států s Talibánem o úplném stažení americké armády do května 2021 z Afghánistánu.

Jugoslávie

Vznikla po první světové válce v r. 1918 ze součástí Osmanské říše a Rakousko-Uherska jako Království Srbů, Chorvatů a Slovinců. V r. 1929 byla přejmenována na Království Jugoslávie. V r. 1941 byla napadena Itálií a Německem a okupována. Zároveň chorvatský ustašovský režim zahájil násilnou asimilační kampaň a genocidu srbského obyvatelstva, při kterém zahynulo několik set tisíc Srbů. Celkem si druhá světová válka vyžádala v Jugoslávii přes milion obětí. Do r. 1943 byla značná část země osvobozena partyzánskou armádou, jíž velel Josip Broz Tito a na osvobozeném území vyhlášena Demokratická federativní Jugoslávie. V listopadu 1945 byla monarchie zrušena a následující rok vznikla Federativní lidová republika Jugoslávie. Od Itálie získala Istrii, Rijeku a Zadar. Prezidentem se stal Tito, a byl jím až do své smrti r. 1980. V r. 1963 byl stát přejmenován na Socialistickou federativní republiku Jugoslávii.

V devadesátých letech minulého století nastala destrukce Jugoslávie, řízená Washingtonem za podpory Severoatlantického paktu. V červenci 1991 propukly boje za nezávislost ve Slovinsku a v Chorvatsku – kde byly zvláště krvavé. V dubnu 1992 následovala občanská válka v Bosně a Hercegovině. Zarputilou válku vedla tzv. Kosovská osvobozená armáda (VČK), jež r. 1991 vyhlásila samostatnou Kosovskou republiku. Na její podporu bombardovalo vojenské letectvo Spojených států, za podpory německého Bundeswehru, v roce 1999, co zbylo z Jugoslávie. Osmasedmdesát dní a nocí ničily bomby a řízené střely továrny, nádraží, mosty, školy, nemocnice, obytné čtvrti. Zničily budovu srbské státní televize, zasáhly ambasádu Čínské lidové republiky v Bělehradě. Zahynulo na 2500 lidí včetně starců, žen a dětí. Věcné škody se odhadují od 30 do 50 miliard dolarů. Nepřímo způsobené škody, vyčíslené jako hospodářské ztráty, se odhadují přibližně na 100 miliard dolarů. Byly používány bomby s ochuzeným uranem. Zjistilo se, že děti, narozené zde v letech 1999 až 2015 jsou více náchylné k onemocněním různého typu rakoviny.

Tehdejší ministryně zahraničních věcí Spojených států Madeleine Albrightová se dodnes chlubí, že bombardování bylo jejím plánem. Jednala nejdříve tajně s velitelem UČK Hashimem Thaciem, s kterým se sblížila. Poté zinscenovala dohodu, tzv. Rambouilletskou smlouvu, jejímž podpisem by Srbové kapitulovali na oblast Kosovo, které se mělo osamostatnit, a zbytek Srbska měly obsadit americké ozbrojené složky. Srbové takovou

nehoráznost odmítli. Následovalo bombardování, proti němuž neměli Srbové prostředky, kterými by se mohli bránit.

Po skončení války v Kosovu získala Albrightová – původem pražská rodačka Marie Jana Korbelová -- pro svoji firmu Albright Group podíl v kosovském mobilním operátoru Ipko. Později tento podíl prodala slovinskému Telekomu.

Ministryně zahraničí Obamovy vlády Hillary Clintonová oznámila, že Washington „pomůže“ Kosovu vstoupit do Severoatlantické aliance a Evropské unie. Tento závazek veřejně deklarovala po setkání s Hashimem Thaçi ve Washingtonu, na kterém vychválila pokrok jeho vlády v „evropské integraci a ekonomickém rozvoji země“.

Spojené státy v roce 1999, kdy bombardovaly Jugoslávii, budovaly již v Kosovu vojenskou základnu Camp Bondsteel. Je to druhá největší americká vojenská základna v Evropě. Rozkládá se na ploše 3,86 km², má zhruba desetikilometrový perimetr. Je zde přes 300 různých staveb, 52 heliportů, více než sedm tisíc vojáků.

Západní země věděly celou dobu, co se v Kosovu děje, ale nikdo s tím nic neudělal.

Již v září 2008 napsal švýcarský list Tagesanzeiger s odvoláním na svědka K-144 chráněného haagským tribunálem, že Hashim Thaci vydělal čtyři miliony marek na prodeji orgánů srbských a romských zajatců. K-144 tvrdí, že obchod s orgány zajatců se odehrával přes Itálii, a to v přímé režii Kosovské osvobozovací armády (UCK) a s tichým souhlasem albánské vlády. UCK prodala podle něj na 300 ledvin a sto dalších orgánů. Většinu Srbů, jimž orgány odebrali, zabili a zakopali do masového hrobu poblíž opuštěného albánského dolu Deba u hranic se Srbskem.

Vyšetřování obchodu s lidskými orgány začalo v Srbsku poté, co vyšla kniha *Lov: Já a váleční zločinci* bývalé vrchní prokurátorky haagského tribunálu Carly del Ponteové. Uvedla v ní, že kosovští Albánci unesli a převezli z Kosova do severní Albánie sto až 300 Srbů, a to po 12. červnu 1999, po příchodu sil NATO do Kosova.

Tagesanzeiger připomněl, že K-144 je výjimkou. „Další svědci jako by se do země propadli,“ posteskl si jeden z vyšetřovatelů. Jejich výpovědi by totiž přitížily vůdcům UCK, z nichž většina nyní sedí v kosovské vládě. „Svědci mají strach, že každá jejich výpověď by se rovnala rozsudku smrti,“ uvedl vyšetřovatel.

Zločiny kosovských vrahů, podporované Washingtonem, snad konečně dojdou spravedlivého odsouzení. Kosovský prezident Hashim Thaçi je mezi deseti osobami, které prokurátor zvláštního tribunálu v Haagu obžaloval z válečných zločinů a ze zločinů proti lidskosti, včetně téměř stovky vražd. Podle tiskových agentur o tom ve středu 24 června 2020 informoval prokurátorův úřad.

I když budou zločinci odsouzeni, sotva budou potrestáni. A co je nezávažnější - zavražděným nikdo život nevrátí a rozvrácenou Jugoslávii neobnoví. Zbylo z ní jen Srbsko s rozlohou 77 000 km², a se 7 miliony obyvatel.

Sýrie

Ve zmatku tzv. arabského jara vystoupili 15. března 2011 extrémní islámisté v Sýrské arabské republice proti vládě prezidenta Bašára al-Asada. Vytvořili tzv. Svobodnou sýrskou armádu a rozpoutali v zemi krvavou občanskou válku. Podpořily je Spojené státy za prezidenta Obamy, některé vlády Západní Evropy, Turecko a Saúdská Arábie. Do občanské války se postupně vložily Daeš, Al-Káida, an-Nusrá a mudžahedíni z celého světa.

Povstalci za vydatné zahraniční podpory triumfovali a boje pronikly až do Damašku.

Podmínky se změnily, když v Rusku liberálního prozápadního Medvěděva vystřídal ve funkci prezidenta v květnu 2012 Vladimir Putin. Spojené státy, Británie a Francie se chystaly k ozbrojené intervenci proti syrské vládě pod záminkou, že používá proti povstalcům chemické zbraně. Putin byl iniciátorem kompromisu. Syrská vláda odevzdala chemické zbraně k likvidaci a chystaná intervence se nekonala.

Nepřátelé zosnovali zákeřné vraždy nejbližších spolupracovníků Bašára Asada. Byl zabit ministr obrany a jeho náměstek, bývalý ministr obrany, šéf kontrarozvědky, prezidentův poradce, a několik osobností bylo zraněno.

Obama a spol. otevřeně proklamovali, že jejich cílem je svrhnout Asada a na jeho místo dosadit „demokrata“, jinými slovy poslušnou loutku Washingtonu. Měli pro to řadu důvodů. Sýrie prováděla přátelskou politiku se Sovětským svazem a pokračovala v ní i s Ruskou federací. Nebyla ochotná dát naftové zdroje americkým společnostem a propůjčit zemi přepravě ropy z Blízkého východu do Západní Evropy.

Hlavním nástrojem, který měl udělat špinavou práci za Washington, byl Daeš, tzv. Islámský stát. Vytvořili jej v americkém zajateckém táboře v Iráku za osobní účasti Mc Caina, předsedy branného výboru senátu USA.

Obrat nastal 30. září 2015. Po dohodě s prezidentem Asadem ruské letecké a raketové síly zasáhly proti frontě, skladištím a přístupovým cestám Daeš, an-Nusrá a dalších intervenťů.

Poměr sil se obrátil. Interventi se dali na ústup

24. listopadu turecká stíhačka sestřelila ruský bombardér Suchoj Su-24, když plnil bojový úkol proti Daeš. Dva ruští letci zahynuli. Jeden se zachránil padákem, ale barbaři Daeš ho zvěsky ubili. Ruský bombardér prý na několik vteřin překročil tureckou hranici.

Skutečnou příčinou byl vztek syna tureckého prezidenta Erdogana, který obchodoval s naftou, kterou Daeš loupil v Sýrii. Ruské bombardéry ničily dopravníky s naftou, za níž Daeš kupoval zbraně a Erdoganova rodina shrabovala miliony.

Erdogan počítal s tím, že nepřátelský čin proti Rusku získá americké sympatie. V tom se zklamal. Američané po dlouhém kličkování přistoupili na jakousi koordinaci leteckých akcí s Ruskem proti Daeš a dalším islámským extrémistům. Vzápětí ji „omylem“ porušily a bombardovaly syrské ozbrojené síly. Dávají si pozor, aby při tom nenarazily na ruské letectvo.

Turecko, respektive jeho vládce prezident Recep Tayyip Erdogan provedl několikrát politický obrat. Nejprve spolupracoval s Ruskem a byla na spadnutí dohoda o plynovodu z Ruska přes Černé moře a Turecko do Evropy. Pak Turci – jistě ne bez vědomí hlavy státu – sestřelili ruské letadlo. Následovala hluboká roztržka s Moskvou, která uvalila na Turecko sankce. Za necelého půl roku se vzájemný obchod propadl o 43%. Na turecké pláži přijelo o 97% méně ruských turistů, než před rokem. Erdogan zvážil důsledky roztržky a přešel k usmíření. Bezděky si tím zachránil vládu a život. Ruská rozvědka zjistila americké plány na puč proti Erdoganovi a předala informace, kam bylo třeba. Erdogan učinil opatření a puč ztroskotal. Puncovaný antikomunista a rusofob Zbigniew Brzezinský prohlásil, že puč v Turecku byl jedna z největších chyb Spojených států. Erdogan se omluvil Putinovi za sestřelené letadlo. Svedl to na pilota, který byl údajně jedním z pučistů. Následovalo zrušení ruských sankcí. Přátelské vztahy se obnovily. Erdogan projevil ochotu realizovat rusko-turecký plynovod Turkish Stream.

Kdo je kdo v syrské válce odhalil incident koncem září 2016. Tři rakety Kaliber, vypálené z ruské flotily u břehů Sýrie, zničily bunkr na předměstí Aleppa, z něhož třicet vojáků řídilo

operace Daeš a Fronty Al – Nusrá. Byli to důstojníci Spojených států, Británie, Izraele, Turecka, Saúdské Arábie a Kataru.

Ruská a Syrská vláda uzavřely smlouvu, podle níž ruské ozbrojené síly zůstávají 49 let v letecké základně Hmeimmin a v námořní základně Tartus. Smlouva může být prodloužena. Rusko dosáhlo v Sýrii všechno podstatné, oč Putin usiloval. Spojeným státům se nepodařilo zbavit Asada vlády. Spojenectví Ruska se Sýrií se upevnilo. Rusko získalo významnou strategickou pozici na Blízkém východě. Zabezpečilo si zde vojenskou pozici nejméně na příští půl století. Navíc: Vyzkoušelo nejmodernější zbraně. Ozbrojené síly a velitelský sbor nabyly cenné bojové zkušenosti.

Zdálo se, že všechno úspěšně skončilo. Džihádisté pozbyli bojovou sílu a Američané nechali na holičkách Kurdy, jejichž separatistické snahy do té doby podporovali. Syrské vládní síly postupovaly a osvobozovaly jednu provincii za druhou.

Tu do hry znovu vstoupil Recep Tayyip Erdogan, tentokrát v obráceném gardu. Turecké ozbrojené síly se spojily se zbytky tzv Syrské národní armády, kterou vytvořila opozice proti Saddámově vládě, a obsadily kanton Afriz (2 000 km², 282 osad).

9. října 2020 zaútočila turecká armáda v severovýchodní Sýrii na syrskou kurdskou milici YPG, v níž Erdogan vidí spojence Strany kurdských pracujících (PKK), která bojuje za kurdskou autonomii v Turecku tři desetiletí. Je to vlastně krycí válka proti Sýrii. Turecké letecké údery míří na syrské přehrady, elektrárny a ropná pole.

Turecký prezident Recep Tayyip Erdogan před třemi roky otevřeně vyhlásil, že jeho plánem je obnovit Osmanskou říši od Vídně až po Čínu. Suverénní Sýrie je jednou z překážek.

Sýrii neopustili ani američtí vojáci. Přesunuli se jen k ropným polím na východě země, údajně „aby je chránili“. Odvážejí odtud každý den stovky cisteren ropy. Denně jde o krádež v řádech milionů dolarů

Írán

V roce 2015 Írán podepsal mírovou smlouvu se sedmi signatáři: Spojenými státy, Británií, Francií, Německem, Čínou, Ruskem a Evropskou unií. Smlouva stanovila, že Írán omezí výrobu obohaceného uranu a umožní signatářům smlouvy kontrolu nukleárních zařízení. Za to Spojené státy a jejich spojenci ukončí ekonomické sankce, uvolní zmražený íránský majetek v zahraničí a zruší omezení Íránu v obchodu, bankovních operacích a investicích.

Obamův režim s tím plně nesouhlasil. Část sankcí zrušil, ale v některých pokračoval, a silně omezoval íránské operace na světovém finančním trhu. Nehledě na to Írán své smluvní závazky plnil.

Po zvolení Donalda Trumpa prezidentem Spojené státy smlouvu zrušily („je to nejhorší dohoda všech dob“). Spolu s premiérem Izraele B. Netanjahu žádaly plné obnovení sankcí a odzbrojení Íránu.

Jinými slovy – prezident Trump zrušil smlouvu v rozporu s většinou zemí Evropy a Asie a žádal Írán odzbrojit. Není pochyb, že bezbranný Írán by byl vystaven útoku, který by ustavil v zemi loutkovou vládu, poslušnou Washingtonu.

Palestina

Po první světové válce, která vedla k rozpadu Osmanské říše, připadla Palestina Velké Británii jako Britský mandát Palestina.

Balfourova deklarace (britský MZV) z r. 1917 hovořila o vzniku „národní domoviny Židů v Palestině“. V té době zde žilo zhruba 700 tisíc Arabů a 56 tisíc Židů. Arabové bojovali za nezávislost proti britské nadvládě.

V r. 1939, po vypuknutí druhé světové války, tzv. Bílá kniha McDonaldova (tehdy britský MZV) uvádí: „Není součástí politiky (rozumí se britské vlády), aby se Palestina stala židovským státem.“ Jak je zřejmé, Britové říkali, co se jim právě hodilo.

Po druhé světové válce v r. 1947 Británie oznámila, že ukončí správu Palestiny. Organizace spojených národů vytvořila komisi, a ta navrhla rozdělit Palestinu na židovský a arabský stát. Valné shromáždění OSN 29. listopadu 1947 přijalo rezoluci o rozdělení Palestiny. Pro rezoluci hlasovalo 33 států – mezi nimi USA, SSSR, Francie, Československo. Proti bylo 13 států – mezi nimi Turecko, Egypt, Írán, Irák, Libanon, Pakistán, Saudská Arábie, Sýrie. 10 států se zdrželo hlasování, mezi nimi Británie.

Plán OSN dělil Palestinu na tři teritoria židovského státu, vzájemně oddělená třemi částmi státu arabského. Jeruzalém měl být pod mezinárodní správou. Židovskému státu tak připadalo 56% území, arabskému 43%.

Židé, až na několik sionistů, byli nadšení. Arabové, v čele s Ligou arabských zemí, plán OSN razantně odmítli.

Dne 14. května 1948 v Tel Avivu David Ben Gurion vyhlásil nezávislý stát Izrael. Stal se jeho prvním prezidentem.

Tehdejší americký prezident Harry Truman, jako první ze světových politiků, uznal stát Izrael několik minut po jeho vzniku. Podpora Izraele byla a je z mála věcí, na níž se republikáni a demokraté ve Washingtonu shodnou. Proč? Protože loby židovského kapitálu znamená ve volbách v USA mocnou veličinu.

Ale den po vyhlášení napadlo Izrael pět arabských států: Jordánsko, Egypt, Irák, Libanon, Sýrie a Jemen. Jak uvádí ve svém životopisu bývalá premiérka Izraele Golda Meirová, tehdy zachránila Izrael dodávka zbraní Sovětského svazu a Československa. Spojené státy vyhlásily na dodávky zbraní na Střední východ embargo. (Golda Meir: My Life, Weidenfeld and Nicolson, Londýn, str. 188 – 189)

V letech 1948 až 1950 Československo dodávalo Izraeli nejen zbraně, ale zajišťovalo i výcvik jeho ozbrojených sil. Ve výcvikovém táboře na Libavě byli připravováni důstojníci a vojáci pěchoty, dělostřelectva a spojaři. To byl hlavní výcvikový tábor, jímž prošlo 1250 členů Hagany. Velitelem tábora byl Hrdina Sovětského svazu mjr. Antonín Sochor. V tankovém učilišti ve Vyškově prošlo výcvikem 43 osob. Letečtí mechanici spojovacích specializací, 23 mužů, se připravovali v Chrudimi. Dalších 60 dobrovolníků Hagany absolvovalo přípravu leteckých mechaniků v Liberci. V Kumru u Zákup absolvovalo 43 dobrovolníků výsadkový výcvik. Značná pozornost byla věnována výcviku pilotů na letištích v Žatci, Hradci Králové,

Olomouci a v Českých Budějovicích. Státní příslušnost pilotů byla velmi různorodá: 112 Izraelitů, asi 30 Čechoslováků, 31 Američanů, 13 Švédů, 4 Holanďané, 3 Angličané, 2 Kanadané, 2 Jihoafričané, 1 Belgičan a 1 Ital.

(František Hanzlík: Bez milosti a slitování, Nakladatelství Ostrov, Praha 2011, str. 226 – 229)

O těchto skutečnostech nebylo širší veřejnosti v Československu tehdy nic známo.

Korea

V roce 1910 byl korejský poloostrov okupován Japonským císařstvím. V roce 1945 Rudá armáda zároveň s porážkou japonských pozemních vojsk v Mandžusku osvobodila i sever Koreje. Na jihu se vylodili Američané. Dne 10. srpna se obě velmoci dohodly na rozdělení okupační správy podle 38. rovnoběžky. Obě strany to pokládaly za dočasné a předpokládaly sjednocení Koreje.

Mezinárodní situace se změnila, když Winston Churchill projevem v americkém Fultonu 5. března 1946 zahájil studenou válku proti „hrozbě z Východu“.

Sovětská armáda odešla z Koreje v roce 1948, americká o rok později, ale k sjednocení země nedošlo. Na jihu se vytvořila Korejská republika, na severu Korejská lidově demokratická republika. Jedna na buržoazně demokratickém, druhá na lidově demokratickém systému.

Dne 25. června 1950 propukla válka mezi severní a jižní Koreou. Těžko se kdy s jistotou prokáže, kdo válku vyprovokoval. Zda šlo o snahu KLDŘ sjednotit zemi vojenskou cestou, nebo o odpověď na opakované provokace Jižní Koreje, popichované Američany. Vojska Severní Koreje pronikla během měsíce hluboko na jih. Iiž pátý den bojů vstoupil do války 10. sbor námořní pěchoty USA pod velením generála Douglase Mc Arthura. I laik chápe, že válečnou operaci armádního sboru nelze připravit v pěti dnech.

Na žádost Spojených států Rada bezpečnosti OSN označila KLDŘ za agresora. Stalo se to za absence Sovětského svazu. Nemohl uplatnit právo veta, protože krátce před tím opustil jednání na protest proti tomu, že Čína byla zastoupena Čankajškovým režimem na Tajvanu, místo Čínské lidové republiky, ustavené 1. října 1949. To umožnilo Spojeným státům, aby intervenci v Koreji provedli pod hlavičkou Organizace spojených národů. Během války americká armáda tvořila 90% vojsk na straně jihu.

Američané nasazením masy vojsk a techniky obrátili válku ve svůj prospěch a pronikly téměř až k čínským hranicím. Na to Čína odpověděla „dobrovolníky“ a americké divize rozprášila. McArthur zuřil a žádal o povolení přenést válku do Číny a shodit atomovou pumu na Peking. Prezident Truman měl dost rozumu, aby povolení nedal a Mc Arthura velení zbavil.

Válka se ustálila zhruba na linii 38. rovnoběžky a změnila v poziční. V té podobě trvala do července 1953, kdy bylo dosaženo příměří.

Válka skončila, kde začala. Zničila zemi od jednoho konce po druhý a stála na čtyři miliony lidských životů. Přesná čísla už nikdo nespočítá.

Válka v Koreji neměla jen mocenskopolitický, ale i třídní charakter. I na jihu si značná část obyvatelstva po létech japonské okupace přála svobodu a lidovou vládu. Ve věznicích bylo množství lidí, kteří se bouřili proti reakčnímu režimu I-Sung-mana. Když vypukla válka, jihokorejská policie popravila na 100 000 politických vězňů bez soudu. Další vraždila na svobodě. Američanům to bylo známo, dělo se to před jejich očima, ale nebránili tomu. Později tvrdili, že požadovali, aby se popravy „vykonávaly humánně“.

Válka skončila příměřím, a mírová smlouva mezi válčícími stranami nebyla uzavřena dodnes. Mírovému urovnání brání Spojené státy.

Spojené státy drží trvale v jižní Koreji 28 500 vojáků. Jihokorejská armáda má 600 000 mužů, je pátou největší armádou na světě. Síla severní a jižní Koreje v konvenční výzbroji se nedá srovnat. Proto se Severokorejci orientovali na vývoj raket a nukleárních hlavíc.

Spojené státy nikdy nepřerušily proti KLDK sankce a snaží se do nich zapojit všechny kapitalistické země.

Po rozpadu Sovětského svazu a evropského socialistického společenství byla po jistou dobu oporou KLDK jen Čínská lidová republika.

KLDK se naučila orientovat především na vlastní síly. Státní ideologie čučche spojuje tři principy: ekonomickou samostatnost, silnou armádu a nezávislou politiku vůči ostatním zemím.

Války, jež vedly a vedou Spojené státy od vytvoření Organizace spojených národů, od podpisu její Charty a od toho co se staly stálým členem Rady bezpečnosti, svědčí o tom, že mezinárodní smlouvy mají pro ně stejný, nebo menší význam, než toaletní papír. Prezidenti se střídají, a Pentagon a Langley (sídlo velitelství CIA) pokračují v intervencích spokojeně dál.

Proč? Jednak proto, že za neplnění Charty a za intervence je nikdo potrestat nemůže. A pak hlavně proto, že války a zbrojení jsou nejlukrativnější kšeft. Nejvíce a nejsnáze na nich vydělá vojensko-průmyslový komplex. Potraviny, oblečení, nábytek, všechno mírové zboží se musí prodat, aby se za něj získaly peníze. Zbraně a vojáky zaplatí stát z daní občanů ex offio.

Centrem světového imperialismu jsou Spojené státy americké. Ale ty už překročily svůj zenit a propadají se do systémové krize.

Tyler Durden není politik ani novinář, ale americký rapper. Má kritický pohled na prostředí, v němž žije. Napsal: „V celé historii USA jsme nebyli svědky něčeho takového, jako je masový exodus roku 2020. Státisíce lidí opouštějí velká města na obou pobřežích USA. Vzestup bezdomovectví, zločinu a narkomanie ve velkých aglomeracích bylo samozřejmě možné pozorovat už před rokem 2020, avšak pandemie, vyvolaná Covidem-19 a následné měsíce občanského neklidu způsobily, že pohár trpělivosti lidí přetekl. A tak tzv. stěhovací průmysl zažívá dnes zlaté časy.

Téměř polovina všech amerických bezdomovců žije v bohatém státě Kalifornie a většina z nich je závislá na drogách. To vytváří strašidelné prostředí. Feťáci a bezdomovci, z nichž mnozí i duševně nemocní, se potulují po ulicích, třeba jen tři bloky vzdáleni od multimilionářských sídel. Ukradená kola společně s polámanými injekčními stříkačkami se na chodnicích vrší do hromad, které nikdo neuklízí.

Naše velká města degenerují přímo před našima očima a nezdá se, že by tento proces, když už jednou započal, bylo možno ještě kdy zvrátit.“

Vojensko-politický expert, bývalý šéf izraelské zvláštní služby Jakov Kedmi, v rozhovoru pro publikaci „Ukraina.ru“ uvedl: „Prezident Donald Trump a federální orgány situaci v USA již

nekontrolují. Každý stát a město má s přihlédnutím k místním okolnostem své vlastní specifické nastavení. Stupeň anarchie je různý. Události se vyvíjejí spontánně a není jasné, čím to všechno skončí.

Hlavním problémem Spojených států je Čína. Čínský komunismus nemá žádné plány na expanzi. Avšak samotné posílení Číny, jak ekonomické, tak politické i vojenské, ohrožuje hegemonii USA.“

Kedmi předpovídá, že konfrontace Washingtonu s Pekingem, Moskvou a Evropou je nevyhnutelná. V každém případě do té doby, dokud se Spojené státy budou snažit udržet svou dominanci na planetě. Svět se však již změnil, nedovolí zachování unipolarity a Spojené státy již prostě nemají sílu zůstat hegemonem a četníkem. Musí spolupracovat a brát v úvahu zájmy ostatních a nesnažit se prosadit svůj názor násilím.

Kriticky vidí situaci ve Spojených státech Ir, žijící dlouho v Německu, Finian Cunningham. Vzhledem k jeho objektivnímu pohledu přečtěme si ýclánek, který otiskl 1. srpna 2020 a nazval „Konečný úpadek USA“.

„Překvapivé doznání prezidenta Trumpa ohledně koronavirové pandemie, že se situace spíše zhoršuje, než zlepšuje, bychom mohli uplatnit i na obecné podmínky americké politiky. Za současných okolností se může pouze zhoršovat.

Je to proto, že neexistuje způsob, jak vyřešit hluboko zakořeněné problémy v americkém systému v převažujícím dvoustranném rámci.

Demokraté se velmi mýlí, když za všechny strasti Spojených států obviňují republikány. Představa, že se Amerika může vrátit k nějaké domnělé normálnosti, je čirou fantazií.

Stejně tak se mýlí republikáni, když svalují veškerou vinu na demokraty za to, že zničili sociální uspořádání. Republikáni v Kongresu a v pravicových médiích přisuzují veškerou vlnu protestů a pouličního násilí na vrub „radikálně levicových demokratů“. To je jen absurdní popírání toho, jak hluboce zakořeněné problémy v USA existují - od chudoby, policejní brutality až po rasovou diskriminaci. Rovněž představa o „radikálně levicových demokratech“ svědčí o naprosto chybném označení.

Je to proto, že americký systém je zásadně narušen. To je dědictví systému dvou stran, přičemž obě strany otrocky posluhují a jsou ovládány korporátní mocí Wall Street, velkými firmami a vojensko-průmyslovým komplexem. Pravicový a levicový jsou jen povrchní a bezvýznamná americká politická adjektiva. Obě jsou centrálně korporátní nástroje.

Obě strany, Republikánská a Demokratická, jsou jen dvě strany téže mince. Tou mincí je korporátní moc. USA nejsou žádnou demokracií v praxi. Volební cyklus je jen chiméra „demokratických práv“ uprostřed plutokracie.

Představa o nezvolení jedné strany a její nahrazení tou druhou za účelem manifestování smysluplných změn je jen zbožné přání.

Obě strany - ať už ovládají exekutivu v Bílém domě nebo legislativu v Kongresu - vedou nekonečné zámořské války a napadají jiné státy, zatímco vnitrostátně obě strany dohlížejí na masivní a vytrvalé ožebračování většiny pracujících Američanů kvůli nemravnému obohacování vládnoucí elity. To je základní funkce amerického kapitalismu a jeho imperialistického zastrašování. Ani jedna z těchto dvou stran neprojevila žádnou vůli ani snahu postavit se na odpor proti této základní funkci.

Bývalý demokratický prezident Barack Obama vychvaloval „naději a změnu“, avšak nic takového nepřinesl. Dohlížel na další války, bombardování a zabíjení v zahraničí.

Republikánský individualista Donald Trump slíbil, že „vyčistí bažinu“ a ukončí „nekonečné války“, avšak nic takového neudělal.

Nic se nezmění v systému dvou stran, které definují americkou politiku, protože duopol je navržen tak, aby zajistil, že k žádné změně nedojde.

Americký korporátní kapitalismus a jeho oligarchie je entita, zaměřená na válku. Ze samotné podstaty plynoucí nespravedlnost systému, od genocidních základů po současnou snahu o globální nadvládu, vyžaduje, aby násilí a válka byly stálé průvodní jevy. Republikáni nebo demokraté tento zakořeněný stav nezmění. Pouze to provádějí s různou mírou důrazu.

V současnosti se stupňuje napětí s Čínou. Téměř s jistotou lze říci, že Washington se snaží Čínu izolovat kvůli jejím globálním ambicím pod řadou záminek, od koronavirové pandemie až po obvinění ze špionáže, což zároveň slouží k odvrácení pozornosti americké veřejnosti od obrovských vnitrostátních selhání jako roztržitěné společnosti.

Joe Biden nenabízí nic jiného. Také se zapojuje do nesmyslných a hloupých provokací s Čínou. Chová se jako rádoby nový šerif v Bílém domě, slibuje, že bude tvrdý vůči Rusku kvůli údajnému vměšování do americké politiky. Tato póza je prázdná a zbytečná. A tak jen padáme příslovečnou králičí norou, a nikdy se z ní nedostaneme ven.

Obě strany hrají hru na zahraničního strašáka, což je jejich způsob, jak ospravedlnit americký imperialismus ve službách korporátního kapitalismu.

To je také důvod, proč se nikdy nic nezmění kvůli pokroku a ve prospěch obyčejných Američanů nebo zbytku světa, který musí znovu a znovu snášet americkou agresi.

Je třeba změnit celé paradigma americké politiky. Systém dvou stran je zastaralý a překonaný. Národ musí zajišťovat politické zastoupení, a hájit a rozvíjet tak zájmy většiny pracujícího lidu. To vyžaduje přímé napadení korporátní moci Wall Street, velkých korporací a jejich médií a vojensko-průmyslového komplexu.

Stručně řečeno, s americkým kapitalismem prostě musíme počítat. Může být radikálně reformován? Nebo musí být odstraněn a zcela nahrazen skutečnou demokracií? To je na americkém lidu, aby si určil svá práva. Avšak jedna věc je jistá. Za současného zkorumpovaného duopolu neexistují žádná řešení, vedoucí k pokroku. V současnosti je Amerika v konečném úpadku.“

Agentura Sputnik uvádí názor ruské Federální služby bezpečnosti (FSB) na situaci ve Spojených státech: Protesty a násilí bude nadále pokračovat a firmám, obchodům, živnostníkům a podnikatelům dojde trpělivost. Budou volat po nasazení federální armády, protože guvernéri a starostové proti demonstrantům nebudou chtít tvrdě zakročit. Intervence ze strany prezidenta a vyslání armády by však v USA zažehlo zcela určitě občanskou válku. Pokud k tomu ale nedojde, protesty přerostou v USA do revoluce a bude hrozit státní převrat. Není proto divu, že ruská FSB začíná mít obavy ze zhoršení situace v USA. Nejde totiž o spontánní nepokoje, ale o řízený americký Majdan, který může americkou jadernou velmoc destabilizovat. Proti komu? Proti Rusku!

Bude v Rusku obnoven socialismus?

Ekonom Michail Cházín ve svém pořadu na rozhlasové stanici Hovoří Moskva (Govorit Moskva) na základě svého dotazníku prohlásil, že přibližně 90 % lidí v Rusku je připraveno na provedení „levého obratu“ směrem k socialismu. Přičemž socialismu ve smyslu zrušení soukromého vlastnictví na výrobní prostředky, nikoli socialismu v západním chápání, které se definuje jako „pouhé“ přerozdělení zisků.

Dne 20. ledna 2020 prezident Putin ve svém poslání Federálnímu shromáždění navrhl úpravy ústavy, které budou klíčové pro vývoj Ruska v dalších desetiletích.

Požadavky mezinárodního zákonodárství a mezinárodních smluv mohou být aplikovány „pouze v případě, že s sebou nenesou omezení práv a svobod člověka a občana Ruské federace a nejsou v rozporu s ruskou ústavou.“

Návrh zahrnoval kritéria pro osoby, které mají zastávat důležité funkce vztahující se k bezpečnosti a suverenitě země, Jde o guvernéry a prezidenty republik, členy Rady federace (horní komory parlamentu), poslance Státní dumy, premiéra a členy vlády, hlavy jiných federálních orgánů a také soudců. Všichni tito lidé nemohou mít jiné státní občanství nebo povolení k pobytu či jiný dokument, umožňující žít trvale v jiné zemi.

Ještě tvrdší požadavky vyslovil Vladimír Putin na funkci prezidenta. Žít nepřetržitě na území Ruské federace minimálně 25 let, absence jakéhokoli cizího občanství nebo práva na pobyt v cizí zemi, a to nejen k okamžiku volby, ale ani kdykoli před tím.

Po poslání prezidenta Putina Federálnímu shromáždění premiér Dmitrij Medvěděv oznámil, že celá ruská vláda odstupuje.

Nové znění ústavy schválila 24. března 2020 Státní дума, 31. března prošlo horní komorou parlamentu a v červenci se pro ně v referendu vyslovilo 77,92% voličů při průměrné volební účasti v celém Rusku 65%. Poté Prezident Putin nový text ústavy podepsal a vstoupila v platnost.

Novým ruským premiérem se stal dosavadní šéf Federální daňové správy Michail Mišustin.

Medvěděv zůstává předsedou nejsilnější strany Jednotné Rusko.

Podle úpravy ústavy by Putin po skončení prezidentské funkce v roce 2024 mohl kandidovat ještě dvakrát a mohl by být prezidentem až do roku 2036.

Michail Cházín změnu ústavy považuje za potvrzení své premisy a své myšlenky na budoucnost Ruska rozvíjí dál.

Rusko již nemůže existovat v rámci předchozího modelu rozvoje země, a proto ruský prezident Vladimir Putin musí zorganizovat „rozcestí“ pro současnou liberální elitu.

Ruská federace v současné situaci nutně potřebuje transformace, včetně nahrazení současného kapitalistického modelu rozvoje, modelem socialistickým.

Pozornost je věnována trendu růstu levicových myšlenek, které znamenají rozvoj průmyslu, skutečnou substituci dovozu a vytvoření sociálního státu se znárodněním elit. Především kvůli tomu, a také z objektivních důvodů, nebude mít prezident země jinou možnost než změnit model, řekl Cházín.

„Putin přemýšlel o „otočce doleva“ již před několika lety, ale plně si uvědomil nutnost tohoto kroku na jaře, když vyšlo najevo, že současný systém ekonomického řízení v zemi je příliš citlivý na vnější šoky, jako je epidemie nebo hospodářská krize,“ zdůraznil ekonom.

„Souhrnně řečeno, expert dodal, možnost provést tento manévř je poměrně vysoká. A občané Ruské federace budou moci v dohledné době vidět hnutí novým směrem.“

Putin plánuje rozhodný úder proti ruským elitám. Jména lidí, kteří budou vyřazeni z oblasti důležitých rozhodnutí a navždy vyloučeni ze správy veškerých státních aktiv a struktur, jsou již známa. Putin už má seznam těch, kterým bude ukázána cesta ven.

„Liberální elity“ je spojení, kterým někteří ruští experti už dlouho označovali příčinu většiny ruských sociálních a ekonomických problémů. Dříve se argumentovalo, že ruský prezident byl nucen tolerovat liberály v nejvyšších stupních moci kvůli řadě vnitřních a vnějších faktorů. Dnes však existuje předpoklad, že tato „skupina lidí“ bude brzy odstraněna z vládního systému země.

Ze současné ruské elity, do které je obvyklé zahrnovat vysoce postavené vládní úředníky a oligarchy, již brzy nezůstane více než 5–10%, vyjádřil Cházin.

Pokud bude zřejmé, že ve Spojených státech vyhrávají konzervativní politické síly, pak se celý ruský státní aparát nebude moci vyhnout závažné restrukturalizaci změnou jeho kvalitativního složení. Putin odstraní liberály, i kdyby jen proto, že v této chvíli bude konečně jasné, že v příštích několika letech nebudou schopni zaručit Rusku příliv zahraničních investic. A právě tento faktor byl rozhodující v těch dobách, kdy jim bylo všechno odpouštěno. Protože se však tento model začal hroutit, nemá smysl držet tyto lidi v systému vlády.

Dne 3. května 2021 se Michail Cházin k své myšlence vrací. Podle něho je Rusko blíže než kdy jindy, aby udělalo „odbočku doleva“.

Po rozpadu Sovětského svazu se k moci v Ruské federaci dostali bojovníci západních hodnot, kteří téměř za hubičku, lépe řečeno skoro za nic, začali převádět cenná ruská aktiva Američanům a Evropanům.

Pod jejich vlivem začala země existovat v liberálním paradigmatu, které pro ni bylo naprosto nevhodné. „Pořádek“, který se objevil na počátku 90. let, však plně vyhovuje jednotlivým úředníkům a politikům, kteří své pozice považují pouze za způsob osobního obohacení....

Doba takzvané liberální elity se však nevyhnutelně chýlí ke konci.

Jak poznamenal ekonom Michail Cházin na kanálu YouTube «Авpopa», nedávný projev ruského prezidenta Vladimira Putina k senátorům a poslancům byl jednoznačným signálem blížící se rozsáhlé čistky, v důsledku které někteří úředníci v tom lepším případě přijdou o práci a v nejhorším případě půjdou do mříže.

Navzdory skutečnosti, že ruský vůdce nemá rád podobné represe, nebude mít v současné situaci jiné východisko, uvedl expert. V rámci realizace „Rudého projektu“, který zahrnuje vybudování sociálního státu, jehož hlavním úkolem bude uspokojení potřeb většiny obyvatel země, a ne malé skupiny lidí, kteří se zmocnili moci, liberální elita, která prožívá své poslední dny, skončí.

Poté bude v Rusku úspěšně přijat nový sociálně-ekonomický model podporovaný rozvinutým průmyslem a výrobou....

Tak vidí budoucnost Ruska Michail Cházin. Potvrdí se jeho prognóza?

Jistě nezůstane Rusko oligarchické.

Horní Měcholupy 31. května 2021.

Prof. PhDr. Milan Matouš DrSc

